

Sadržaj / Contents

Uvodnik - Mladen Klasić, dopresjednik HOK-a / *Note by Vice-President Mladen Klasić* 2

Iz Hrvatske odvjetničke komore / From the Croatian Bar Association

Dan hrvatskih odvjetnika: statuts odvjetnika u pravosuđu /
*Croatian Lawyers' Day held: the position of lawyers within the system
of justice administration* 4

Ugovor HOK-a i ABA-e / *Cooperation agreement between CBA and ABA SIL signed* 7

Tekst ugovora o suradnji HOK-a i ABA-e /
The wording of the CBA and ABA SIL Cooperation agreement 8

Kako postati sudac, odvjetnik ili bilježnik u Češkoj /
What does it take to become a judge, a lawyer or a notary in the Czech Republic? 10

Kako je organiziran pravni sustav u Mađarskoj /
The legal system as organised in Hungary 12

Odvjetništvo kao izbor, a ne utočište / *The legal profession as a choice, not a refuge* 14

Specifičnosti njemačkog pravosudnog sustava /
Peculiarities in the German system of justice administration 17

Temeljni problemi hrvatskog odvjetništva i pravosuđa /
*Fundamental problems of the Croatian advocacy and the system
of justice administration* 23

Odvjetnici nemaju nikakvu zaštitu / *Lawyers have no protection* 26

Godišnja skupština Zaklade dr. sc. Jadranko Crnić /
Jadranko Crnić Foundation annual assembly held 28

Presjek aktivnosti CCBE-a u 2013. godini / *Overview of CCBE activities in 2013* 29

Recenzije / Reviews

Mladen Žuvela: Vlasničkopravni odnosi / *Proprietary relations* 30

Članci i rasprave / Articles and Discussions

Odnosi sudaca i odvjetnika / *Judge-lawyer relations* 33

Kazneno-pravna zaštita okoliša / *Environmental protection
from the Criminal law perspective* 40

Presuda Europskog suda za ljudska prava: Klauz protiv Hrvatske /
ECHR judgment: Klauz vs. Croatia 44

Engleski za odvjetnike / English for Lawyers

Kolokacije u jeziku prava: Je li sudsko rješenje a decree? /
Collocations in the language of law: Is a court's decision a "decree"? 47

Hrvatski za odvjetnike / Croatian for Lawyers

Govor i pismo / *Spoken and written language* 49

Prisege / Oaths

Prisege dane 19. veljače 2014. / *Oaths taken on 19 February 2014* 51

Prisege dane 19. ožujka 2014. / *Oaths taken on 19 March 2014* 53

Iz EU-a / From the EU

Direktiva 2005/36/EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija /
Directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications 55

In memoriam / Obituaries

Dušan Drača, Igor Benzon, Majana Kirigin, Augustin Lukačević
Božidar Đerek, Rudolf Podgajski, Vlatko Martinović 62

Poštovane kolegice i kolege, poštovane čitateljice i čitatelji,

promišljajući što napisati u ovom uvodniku, zaključio sam da je teško naći nešto novo, nešto što nam već nije poznato, a što bi po svojem sadržaju i aktualnosti plijenilo pažnju čitatelja. No, u tim sam promišljanjima shvatio da mnoge teme koje se na prvi pogled mogu činiti istrošenima, notornima ili pak trivijalnim, ostaju trajno aktualne. I njihovo svakodnevno razmatranje i trajna prisutnost u svakodnevnom radu predstavlja nužnost pojedinih poslova, zanimanja, dužnosti i službi.

Upravo u tom kontekstu želim ovaj uvodnik iskoristiti da se nešto kaže o deontologiji odvjetnika, Kodeksu odvjetničke etike i ponašanjima koja svakodnevno možemo uočiti u radu i obavljanju odvjetničke službe. Ako tome dodamo i neprijepornu činjenicu da je ugled odvjetnika i odvjetništva proporcionalan odvjetničkom poimanju Kodeksa i odvjetničkom ponašanju u skladu s Kodeksom i deontološkim normama struke, onda

možemo lako zaključiti da naš ugled i položaj u društvu određujemo u pretežnom dijelu mi sami. Stoga i smatram ovu temu značajnom.

Upravo ova teška vremena u kojima živimo i radimo, sam način i principi funkcioniranja društva, svakom razumnom ukazuju da je život bez etike beznačajan, jer društvo pojedinaca bez morala ne može preživjeti. Upravo iz toga proizlazi da deontologija, u smislu normi ponašanja i dužnosti koje odvjetnici postavljaju sami sebi kao grupa profesionalaca otvorenih prema očekivanjima i potrebama društva, predstavlja temeljni uvjet opstojnosti odvjetništva.

Dakako da bi takva pravila morala vrijediti i za sve ostale struke, a posebno one struke, zanimanja i staleže koje su po prirodi posla u poziciji da svakodnevno donose ključne odluke za budućnost naše zemlje.

Upravo i radi zahtjeva deontologije (deontologija grč., znanost-pouka o dužnostima pripadnika pojedinih struka; naziv prvi put upotrijebio u 19. stoljeću engleski filozof J.

Mladen Klasić

dopredsjednik HOK-a

ODVJETNIK 3-4/2014.

Glasilno-Časopis Hrvatske odvjetničke komore, Zagreb, 3 - 4 2014., god. 87.
Journal of the Croatian Bar Association, Zagreb, 3 - 4 2014, annual file 87

Glavni i odgovorni urednik: Robert Travaš, odvjetnik, Zagreb, Jurkovićeva 24, tel: 466665; fax: 4665666; robert.travas@tip.hr, **Urednik:** mr. sc. Tin Matić, odvjetnik, Zagreb, Vlaška 95, tel: 6170791, fax: 6170792, tin.matic@zg.t-com.hr, **Zamjenik urednika:** mr. Mladen Vukmir, odvjetnik, Zagreb, Gramača 21, tel: 3760511, fax: 3760-555, mladen.vukmir@vukmir.net, **Izvršni i grafički urednik:** Nataša Barac, Zagreb, Koturaška cesta 53, tel: 6165207, fax: 6170 838, e-mail: hok-cba@hok-cba.hr, **Uredništvo:** Leo Andreis, Boris Jukić, Ivica Crnić, Marijan Hanžeković, Igor Hrabar, Maroje Matana, mr. Šime Pavlović, Ranko Pelicarić, Mladen Sučević, Branimir Tuškan, Josip Vukadin, dr.sc. Atila Čokolić, Ingrid Mohorovičić-Gjanković - odvjetnici, Arno Vičić, Hrvoje Momčinović, sudac Ustavnog suda u m., Mladen Žuvela, sudac Ustavnog suda u m., Antun Palarić, sudac Ustavnog suda RH **Lektor:** Zvonko Šeb, **Tisak:** Kerschoffset d.o.o., Zagreb, **Grafička priprema:** P.L. Studio, Zagreb. **Fotografije:** Grgur Žučko, Ines Stipetić

Uredništvo

Zagreb, Koturaška cesta 53/II
tel: 6165 207; fax: 6170 838
e-mail: hok-cba@hok-cba.hr

Prodaja oglasnog

prostora-marketing

1/1-6.800,00 kn,
1/1 (omot)-7.800,00 kn,
1/2-3.800,00 kn

Izdavač

Hrvatska odvjetnička komora, Zagreb
Koturaška cesta 53/II
tel: 6165-200; fax: 6170-686
www.hok-cba.hr

Žiro-račun 2360000-1101268409 **Godišnja pretplata za tuzemstvo** 200,00 kn, **za inozemstvo** 40 eura, **pojedinačni broj** za tuzemstvo 40,00 kn, za inozemstvo 8 eura.

Copyright © Hrvatska odvjetnička komora 2008.

Niti jedan dio ove publikacije ne smije se objaviti bez posebnog odobrenja izdavača.

Svi potpisani tekstovi odražavaju stavove i mišljenja isključivo njihovih autora, a ne Hrvatske odvjetničke komore, urednika i Uredništva Časopisa-glasila "Odvjetnik". Uredništvo zadržava pravo objave primljenih materijala u časopisu i/ili na web stranici HOK-a. Materijali objavljeni na web stranici ne honoriraju se.

Bentham u djelu *Deontology*) ustanovljen je Kodeks odvjetničke etike HOK-a koji je uz ostalo i predložak Kodeksu CCBE-a (krovne organizacije odvjetničkih komora Europe).

Uz naš Kodeks, postoje i međunarodni, regionalni i multijurisdikcijski kodeksi koji uspostavljaju pravila i standarde kao npr. Kodeks CCBE-a, IBA-e, MUA-e, i na kraju konačno Deklaracija UN-a o osnovnim principima obavljanja odvjetničke profesije iz 1990. godine kao i preporuke Vijeća Europe o slobodnom obavljanju odvjetničke profesije iz 2000. godine.

Cilj im je jasan: uspostavljanje osnovnih principa koji trebaju vrijediti za sve odvjetnike, kao npr. nezavisnost, poštenje, integritet, zabrana sukoba interesa, odvjetnička tajna, zaštita interesa stranke, cjeloživotno obrazovanje, prava stranke da samostalno bira odvjetnika, obveze odvjetnika da bude kompetentan za svoj posao itd.

I upravo tu dolazimo do ključnog pitanja za svakog odvjetnika: gdje sam tu ja? Je li Kodeks dio mog svakodnevnog ponašanja u radu i životu?

Iako danas odvjetništvo ima i niz drugih, možda i važnijih problema, kao što je napad na nezavisnost odvjetništva i napad na odvjetničku tajnu, svakako je svakodnevno djelovanje u skladu s Kodeksom jedno od značajnijih oružja u otporu na te napade.

Upravo svakodnevna borba za temeljna načela odvjetništva, kao što su, primjerice, nezavisnost odvjetnika i sloboda odvjetnika da postupa u predmetu svoje stranke, pravo i dužnost odvjetnika da čuva povjerljivost pojedinosti koje se tiču njegove stranke i da poštuje načelo čuvanja profesionalne tajne, izbjegavanje sukoba interesa između stranaka i između stranke i odvjetnika, dostojanstvo i čast odvjetničke profesije, integritet i ugled svakog odvjetnika, lojalnost prema stranci, odnos poštenja prema strankama u pogledu honorara, stručno znanje odvjetnika, poštivanje kolega odvjetnika, poštivanje vladavine

prava i njegova pravična primjena te samouređivanje odvjetničke profesije, predstavlja jedini pravi i mogući otpor neprirodnim stremljenjima većine država da imobiliziraju odvjetništvo, da marginaliziraju ulogu odvjetnika i slome posljednju liniju obrane ljudskih prava. Koliko im pri tome svojim ponašanjem izvan okvira Kodeksa, a ponekad i okvira uljuđenog ponašanja u tome pomažemo, prosudimo sami.

Pored navedenoga, smatram nužnim ukazati i na jednu vrlo često, gotovo svakodnevno izgovaranu rečenicu od mnogih najodgovornijih ljudi u državi: "Neka pravna država odradi svoj posao". I kontekst u kojemu se rabi, kao i eventualna obrazloženja, upravo pokazuju da svi ti koji se toliko pozivaju na pravnu državu vrlo slabo razumiju ili uopće ne razumiju puno i potpuno značenje pojma pravne države. Naime, pravna država ne predstavlja samo djelovanje policije, državnog odvjetništva i sudova već predstavlja značajno više. Prvo, pojam pravne države ponajprije je vezan uz pojam pravne sigurnosti koja se ogleda kroz kompetencije za predlaganje i donošenje kvalitetnih, sveobuhvatnih, jasnih i razumljivih, logičnih te provedivih zakona i propisa; drugo, uz pojam stručne i efikasne državne vlasti koja osigurava sve potrebne uvjete za efikasnu provedbu tako donesenih zakona i propisa; treće, uz državne dužnosnike i političare koji te i takve zakone i propise provode autonomno i kojima je potpuno ponašanje u skladu s takvim zakonima i propisima neodvojivi dio svakodnevnog ponašanja; i tek kao četrto dolazi u tom kontekstu pitanje funkcioniranja pravosuđa.

Ako se uzme takva struktura pojma pravne države te obveze dionika, bez posebnih će nam mudrosti biti posve jasno zbog čega i od koga je pravosuđe prozivano za svoje odluke.

Hrvatski odvjetnici u ožujku su po 32. puta obilježili svoj dan – Dan hrvatskih odvjetnika. Službeni dio bio je posvećen važnoj temi – statusu odvjetništva unutar pravosudnog sustava, te upitnoj odluci prema kojoj se odvjetnik s dugogodišnjim stažom može kandidirati za suca Vrhovnog ili Ustavnog suda, ali ne i za suce na nižim sudovima. O tome su, uz ostale, govorili izvjestitelji iz Hrvatske, Mađarske, Slovačke i Njemačke.

Status odvjetnika u pravosuđu – hrvatska i komparativna iskustva

Predsjednik Hrvatske odvjetničke komore Robert Travaš pozdravio je u Hrvatskoj odvjetničkom domu goste iz Hrvatske i inozemstva, te podsjetio da “povijest hrvatskog odvjetništva seže daleko u prošlost, pa se tako riječ ‘odvjetnik’ prvi put spominje u najstarijem hrvatskom pravnom spomeniku – Vinodolskom zakoniku iz 1288. godine”. “Danas ne mogu propustiti da se sa zahvalnošću ne sjetimo idejnog začetnika i organizatora prvog obilježavanja Dana hrvatskih odvjet-

nika prije 32 godine, gospodina Marija Kosa, našeg dragog kolege i bivšeg predsjednika Hrvatske odvjetničke komore koji je preminuo prije nešto više od dva mjeseca. Hvala mu još jedanput na svemu što je učinio za hrvatsko odvjetništvo”, kazao je Travaš.

Prije izlaganja izvjestitelja na Okruglom stolu, uvodni govor održao je predsjednik HOK-a, istaknuvši da je “status odvjetnika u Hrvatskoj, ne samo u pravosuđu nego i u cijelom društvu, sličan statusu odvjetništva u ostalim zemljama

Izvjestitelji na Okruglom stolu

članicama EU-a". On je također podsjetio da je u doba ekonomske krize odvjetništvo uvijek pod posebnim udarom državnih administracija odnosno izvršne i zakonodavne vlasti "koje u traženju izlaska iz krize često nespretnim i brzopletim zakonskim odredbama zadiru u osnovna prava građana i pravnih osoba, dakle naših stranaka zbog kojih postojimo i čija smo prava dužni ostvarivati i braniti, kao zadnja brana i prepreka od samovolje države".

"Suočeni smo sa smanjenjem djelokruga rada odvjetnika, jer se odvjetnički poslovi povjeravaju drugim službama, znatnim zakašnjenjima od strane države u plaćanju naših obavljenih usluga (ovdje mislim na plaćanje odvjetničke nagrade za obranu po službenoj dužnosti), dok se u isto vrijeme pojačava porezna presija, traži se davanje podataka o klijentima radi provođenja mjera za sprječavanje pranja novca, čime se direktno ugrožava odvjetnička tajna koja je temelj naše profesije", kazao je Travaš te dodao da su u takvim situacijama odvjetničke komore pod posebnim pritiskom obveze obrane statusa odvjetništva, a time i osiguravanja neovisne i stručne pravne pomoći klijentima.

Odvjetnici, nastavio je predsjednik HOK-a, ponekad nisu zadovoljni radom svojih komora, ali nisu spremni svoje vrijeme i trud uložiti u rješavanje nekog zajedničkog problema.

"Mislim da smo svi ovdje jer u svojim zemljama uporno i stalno radimo u cilju zaštite statusa odvjetnika i unapređenja odvjetništva. Velika većina nas sve svoje dužnosti u komorama obavlja volonterski, bez bilo kakve materijalne naknade, smatrajući to svojom obavezom i časti koju su nam ukazali naše kolegice i kolege", istaknuo je Travaš i podsjetio da su hrvatski odvjetnici osjetili posljedice gospodarske

*Predsjednik HOK-a
Robert Travaš*

Intrigantna i zanimljiva tema

Odvjetnike iz Hrvatske i inozemstva pozdravili su i brojni gosti koji su isticali zanimljivost i značaj izabrane teme Okruglog stola.

"Tema koju ste odabrali za ovogodišnji Okrugli stol Dana hrvatskih odvjetnika vrlo je intrigantna. Željela bih vam reći da velik broj sudaca nije zadovoljan time što su odvjetnici diskriminirani", kazala je zamjenica predsjednika Vrhovnog suda Ana Garačić, te istaknula da "zatvaranje pravosuđa nije dobro i suci time nisu zadovoljni. Nadam se da će uskoro doći do pozitivnih pomaka u tom polju".

"Ključ rješenja za napredak u pravosuđu je razmjena iskustva, a suština je da svi težimo tome da damo svoj doprinos u izgradnji pravne države i ostvarivanju ljudskih prava", rekla je u svom pozdravnom govoru zamjenica ministra pravosuđa Republike Hrvatske Sandra Artuković Kunšt.

"Ovo je vrlo konkretna tema i ovaj pristup HOK-a vrlo je važan doprinos pronalaženju pravnog modela i rješenja posebice na komparativnom iskustvu drugih zemalja", zaključila je.

"Velika mi je čast biti ovdje i predstavljati europske odvjetnike, pogotovo kada je riječ o tako važnoj temi: suradnji odvjetnika i sudaca, i o tome mogu li odvjetnici postati suci", kazao je pozdravljajući nazočne Aldo Bulgarelli predsjednik CCBE-a, krovne organizacije europskih odvjetnika.

Proslava Dana hrvatskih odvjetnika je važna, nastavio je Bulgarelli, a po tom modelu je i CCBE "odlučio organizirati Dan europskih odvjetnika, za koji još treba odrediti datum".

U ime najstarije asocijacije svjetskih odvjetnika, Međunarodne unije odvjetnika, i njezinog predsjednika Stephena Dreyfusa, nazočne je pozdravio Nenad Janičević, regionalni tajnik MUO-a, koji je izrazio nadu da će Hrvatska bi novi domaćin kongresa MUO-a.

Nazočne su pozdravili i predsjednik Odvjetničke komore Republike Srpske Jovan Čizmović koji je istaknuo da su "svi odvjetnici dio jedne obitelji" te predsjednik Odvjetničke komore Srbije Dragoljub Đorđević podsjetivši da "odvjetništvo nije neovisno zbog odvjetnika nego zbog građana i zaštite ljudskih prava".

krize i velike nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj (nezaposleno je oko 380.000 osoba, a ukupni broj stanovnika je oko 4,5 milijuna) i to na dva načina: jedan je značajno smanjena platežna moć svih klijenata, a drugi da se zbog velikog broja otkaza pravnicima i nemogućnosti zapošljavanja na drugim radnim mjestima u gospodarstvu, bankarstvu, pravosuđu ili upravi, stalno znatno povećava broj odvjetnika u Hrvatskoj, tako da se mjesečno upisuje 25-35 novih kolegica i kolega.

“U Hrvatskoj sada radi oko 4.500 odvjetnika, a od toga broja pola ih obavlja odvjetničku službu u Zagrebu. To je veliki pritisak, jer tržište nije takvo da bi svi mogli raditi i zarađivati za normalan život. S te obje posljedice nezaposlenosti nismo zadovoljni, jer znatan broj novih kolega nisu odvjetnici po svojem izboru i ži-

*Predsjednik HOK-a
Robert Travaš*

votnom opredjeljenju, nego pritisnuti nuždom pokušavaju naći svoje mjesto pod suncem i egzistenciju u odvjetništvu”, kazao je predsjednik HOK-a.

Travaš je naveo i razloge zbog kojih je upravo status odvjetnika u pravosuđu izabran kao tema Dana hrvatskih odvjetnika, te objasnio da Zakon o Državnom sudbenom vijeću donosi neka rješenja s kojima se odvjetnici ne mogu složiti – tako se npr. odvjetnik s 20 godina staža može kandidirati za suca Vrhovnog ili Ustavnog suda, dakle najviših sudskih instanci u Republici Hrvatskoj, ali s tim istim stažem ne može se kandidirati za suca npr. općinskog ili županijskog suda ili prekršajnog suda, dakle za niže odnosno prvostupanjske ili drugostupanjske sudove.

“Državna škola za pravosudne dužnosnike je radikalna novina u pravosudnom sustavu Republike Hrvatske, a osnovana je po uzoru na francuski model državne škole za suce i državne odvjetnike. Kada je već preuzet francuski model, onda ga je trebalo preuzeti do kraja, jer je činjenica da odvjetnik u Francuskoj ne može postati sudac ako nije završio Državnu školu za suce i državne odvjetnike, ali vrijedi i obrnuto načelo da sudac ne može postati odvjetnik ako nije završio Školu za odvjetnike koja traje dvije godine. Mi u HOK-u još ne razmišljamo o takvom rješenju i suci imaju slobodan pristup u odvjetništvo, ali morat ćemo i o tome razmisliti ako se bude ustrajalo na ovako diskriminatornom zakonskom rješenju u odnosu na odvjetnike. Upravo radi navedenih anomalija smatramo da je dobro institut izbora sudaca, i mogućnosti kandidiranja od strane odvjetnika, i komparativno usporediti s drugim zemljama”, kazao je Travaš.

On je na kraju svog uvodnog govora rekao kako se nada da će referati na Okruglom stolu potaknuti sve sudionike na raspravu, te da će zaključci dovesti do racionalnijih i primjerenijih zakonodavnih rješenja.

Ugovor HOK-a i ABA-e

Prije početka radnog dijela održana je kratka svečanost na kojoj su razmijenjeni potpisani ugovori o suradnji HOK-a i Američke odvjetničke komore.

“Problemi odvjetništva jednaki su ili vrlo slični svuda u svijetu i sve države na svijetu uvijek, u manjoj ili većoj mjeri, pokušavaju smanjiti ili na druge načine utjecati na neovisnost i samostalnost odvjetništva”, rekao je predsjednik HOK-a Robert Travaš, istaknuvši potrebu za stalnom razmjenom informacija i iskustava i zajedničkim djelovanjem.

Travaš je istaknuo i važnost bilateralne suradnje odvjetničkih komora raznih zemalja. Hrvatska odvjetnička komora, rekao je, članica je CCBE-a, UIA-a i IBA-a, a ima i niz potpisanih ugovora o suradnji s drugim odvjetničkim komorama.

“Danas imam čast i zadovoljstvo izvijestiti vas da je Hrvatska odvjetnička komora, nakon prijedloga i razgovora koje je još 2012. godine inicirao i napore uložio bivši predsjednik Leo Andreis, kao i napora našeg kolege odvjetnika Borisa Babića, sklopila ugovor o suradnji i s američkom odvjetničkom komorom – American Bar Association. Danas je naš posebni gost i kolega Adam B. Farlow koji će u ime American Bar Associationa simbolično razmijeniti potpisani ugovor o suradnji s Hrvatskom odvjetničkom komorom”, rekao je predsjednik HOK-a.

“ABA ima 400.000 članova i želio bih ovom prigodom istaknuti da ugovore o suradnji te vrste imamo sa samo još sedam komora. Zahvaljujući upornosti gospode Andreisa, Babića i Travaša, koji su se najviše za to zalagali, ovaj ugovor o suradnji je potpisan i oni su predstavljali prave veleposlanike hrvatskih odvjetnika”, rekao je Farlow.

Temeljni cilj ABA-e, nastavio je Farlow, je vladavina prava a “svjesni smo da uspjeh odvjetnika na globalnoj razini ovisi o bilateralnim odnosima među komorama”.

“Veselimo se godinama suradnje koje su pred nama”, zaključili su Travaš i Farlow.

Ugovor o suradnji potpisali su Robert Travaš i predsjednica ABA-e Gabrielle Buckley.

Ugovor o suradnji između ostaloga, omogućuje članovima HOK-a da se pridruže Međunarodnom odjelu

ABA-e, te uspostavljanje uvjeta za suradnju na razvijanju zajedničkih projekata, mogućnost razmjene i usavr-

šavanja, te razmjenu informacija pravne, tehničke i socijalne prirode.

ABA je osnovana 1878. godine i jedna je od najstarijih profesionalnih organizacija na svijetu. Njezin glavni cilj je pružanje pomoći svojim članovima koji ima oko 400.000.

UGOVOR O SURADNJI

sklopljen između

Odjela za međunarodno pravo Američke odvjetničke komore

(u daljnjem tekstu "Odjel") zastupanog po gospođi Gabrielle Buckley u svojstvu predsjedavajuće Odjelom s jedne strane

i

Hrvatske odvjetničke komore, zastupane po Robertu Travašu u svojstvu predsjednika s druge strane (u daljnjem tekstu "HOK").

Ugovorne strane priznaju uzajamnu sposobnost za potpisivanje ovog ugovora te

IZJAVLJUJU

da Odjel i HOK žele surađivati radi provođenja zajedničkih projekata. Uzimajući u obzir činjenicu da je tijesna suradnja i efikasan način surađivanja u interesu objiju strana, Uzimajući u obzir činjenicu da je suradnjom moguće poboljšati rezultate aktivnosti koje ugovorne strane provode, Ugovorne su strane suglasne s potpisivanjem ovog ugovora pod sljedećim uvjetima:

Članak 1.

Svrha ovog ugovora je utvrditi uvjete suradnje između ugovornih strana, kako bi one mogle zajednički razvijati pojedinačne projekte. U tom će smislu ugovorne strane, primjerice, razmotriti mogućnost osmišljavanja programa razmjene odvjetničkih vježbenika.

Članak 2.

Strane će uspostaviti tijesnu suradnju i zadovoljavajuću razinu komunikacije u odnosu na aktivnosti koje svaka strana provodi, a radi sudjelovanja u uzajamnim naporima u području svojih nadležnosti.

Članak 3.

Ugovorne će strane redovito i sustavno razmjenjivati podatke i dokumentaciju zakonskog, tehničkog i društvenog karaktera, a posebice će jedna drugoj dostavljati primjerke svojih *on-line* ili elektroničkih publikacija.

Članak 4.

Svaka će ugovorna strana u okviru svoje nadležnosti uložiti odgovarajući napor u promicanju i ostvarenju aktivnosti vezanih uz profesionalnu suradnju, obrazovanje i obuku, te u bilo koju drugu aktivnost, koju promiče jedna ugovorna strana, a koja se pokaže od interesa i za drugu ugovornu stranu.

Članak 5.

U svrhu učinkovitog ostvarenja ciljeva iz ovog ugovora, svaka će ugovorna strana imenovati svojeg predstavnika.

Članak 6.

Osnovne zadaće predstavnika iz gornjeg članka jesu kako slijedi:

- osmišljavanje i predlaganje programa zajedničkih aktivnosti upravnim tijelima
- Ugovornih strana te po potrebi osiguranje njihova izvršenja
- predlaganje upravnim tijelima sklapanje dodatnih ugovora u odnosu na specifična područja od interesa za obje ugovorne strane te koordiniranje projekata koji proizađu iz ovog ugovora
- osiguranje poštovanja odredbi ovog ugovora, posebice uspostavom referentnih točaka u odnosu na njegovo izvršenje.

Članak 7.

Svaki zajednički projekt koji se razvije u okviru ovog ugovora, a čiji su sadržaj ili implikacije od gospodarskog karaktera za bilo koju ugovornu stranu, podliježe zajedničkoj prethodnoj suglasnosti u pogledu procjene troškova.

Članak 8.

Sve informacije koje se razmjenjuju među institucijama tretirat će se u skladu s ograničenjima propisanim odgovarajućim nacionalnim Zakonom o zaštiti osobnih podataka. Svaka ugovorna strana može koristiti znak, logo te srodne elemente na način koji je u suglasju s protokolom korištenja od vlasnika.

Članak 9.

Ovaj se ugovor sklapa na razdoblje od dvije godine, a vrijedi od datuma potpisivanja, te će se obnoviti na dodatno razdoblje od godinu dana u slučaju da ga niti jedna ugovorna strana ne otkáže u pisanom obliku u roku od devedeset dana prije njegova isteka.

(s engleskog prevele Agnes Milovan Solter)

Robert Travaš, Adam B. Farlow i Boris Babić

Adam B. Farlow, predstavnik ABA-e

Češka Republika

Stanovništvo: 10,513.209 stanovnika (prema popisu iz 2012. godine)

Broj odvjetnika: 11.500 (veljača 2014.)

Broj odvjetničkih vježbenika: 3.466 (veljača 2014.)

Broj sudaca (osim na Vrhovnom i Ustavnom sudu): 2.828 (prosinac 2013.)

Broj javnih bilježnika: 449 (prosinac 2013.)

Izvjestitelj:

odvjetnik
dr. Antonin Mokry,
dopredsjednik
Češke odvjetničke
komore

Izvjestitelj Antonin Mokry u svom je izlaganju govorio o tome kako postati sudac, odvjetnik ili javni bilježnik u Češkoj, kao i o mogućnosti prelaženja iz jedne u drugu pravnu profesiju.

Kako postati sudac, odvjetnik ili bilježnik u Češkoj

Rezultati najnovijeg istraživanja Europske komisije iz 2013. godine stavljaju Češku na vrlo dobro mjesto kad je riječ o brzini rješavanja predmeta na građanskom i trgovačkom sudu: Češka je na drugome mjestu nakon Litve, a prosječan rok za rješavanje sudskih predmeta je 100 dana, za razliku od najsporijih zemalja među kojima je na prvom mjestu Malta (800 dana), a zatim Cipar i Italija (500 dana), Slovenija i Portugal (400 dana) i Slovačka (350 dana).

Prema broju odvjetnika po glavi stanovnika Češka se nalazi na 16. mjestu (100 odvjetnika na 100.000 stanovnika) i ima sličan broj odvjetnika po glavi stanovnika kao i Danska, Nizozemska i Rumunjska. Najveći broj odvjetnika po glavi stanovnika među zemljama članicama EU-a imaju Luksemburg, Grčka i Italija.

Da bi netko u Češkoj obnašao dužnost suca, on mora završiti pravni fakultet na jednom od četiriju čeških sveučilišta (Prag, Brno, Pilsen ili Olomouc). Ta odredba ne vrijedi za odvjetnike, jer Češka odvjetnička komora priznaje i diplome drugih pravnih fakulteta pod uvjetom da su kompatibilne sa sadržajem i obimom pravnih studija u Češkoj.

Ostali preduvjeti da bi netko bio imenovan sucem isti su kao i oni za odvjetnika s izuzetkom državljanstva i dobne granice: suci moraju imati češko državljanstvo i u trenutku imenovanja minimalno 30 godina, a to su ujedno i jedina dodatna ograničenja za odvjetnika koji želi prijeći iz odvjetništva u sudstvo.

Osim toga, pretendenti za sudačka mjesta moraju položiti i sudački ispit koji je reguliran

posebnom odredbom Ministarstva pravosuđa. Da bi se moglo pristupiti sudačkome ispitu mora se odraditi pripravnički staž koji traje najmanje tri godine pod nadzorom sudaca (tutora). Taj pripravnički staž ima sličan cilj i traje po prilici jednako kao i odvjetničko vježbeništvo pa stoga odvjetnici koji žele postati suci ne moraju odraditi pripravnički staž na sudu.

Kandidati za suce prvo moraju proći natječaj u kojem se biraju najizgledniji kandidati koji zatim polažu pisani test, usmeni intervju pred komisijom regionalnog suda i psihološki test. Najteži dio ispita je psihološki test i samo jedan od četiri kandidata ga uspije položiti. Suce imenuje predsjednik države na prijedlog ministra pravosuđa. Imenovanje nema ograničenja, što znači da su profesionalni suci imenovani doživotno.

Razlika između javnih bilježnika, tužitelja, državnih odvjetnika i odvjetnika je ta da odvjetnik postaje članom profesije upisom u imenik odvjetnika pri odvjetničkoj komori, dok ostali to postaju imenovanjem. Već je rečeno da profesionalne suce imenuje predsjednik države, dok bilježnike, tužitelje i državne odvjetnike imenuje ministar pravosuđa, buduće da su te profesije djelomično ili u potpunosti pod državnim nadzorom, što nije slučaj s Odvjetničkom komorom koja je nezavisno i samoregulatorno tijelo koje regulira profesiju u skladu sa Zakonom o odvjetništvu.

Prijelaz iz sudstva u odvjetništvo

Tijekom devedesetih godina prošloga stoljeća odvjetnici su često prelazili u suce i obrnuto. Ekonomski razlozi bili su glavna motivacija za veliki broj sudaca da napuste svoje funkcije. U to doba, sustav plaća u sudstvu, posebice na nižim sudovima, nije bio baš atraktivan. Iako se situacija u međuvremenu poboljšala, još uvijek vrijedi izreka da se "nitko u sudstvu neće obogatiti". Sudski vježbenik zarađuje oko 600 eura mjesečno, dok odvjetnički vježbenik može zaraditi tri do četiri puta više. Nakon imenovanja sudačka plaća iznosi oko 1.700 eura, dok odvjetnici zarađuju puno više.

Ali razlog zbog kojeg odvjetnici ne hrle među suce nije samo ekonomske prirode. Jednom kada se odvjetnik nauči planirati svoje radno vrijeme prema svojim željama i potrebama,

Broj žena u sudačkoj profesiji: 61 posto
(statistika iz 2011. godine)

Broj žena u odvjetništvu: 37,6 posto
Broj žena u tužiteljstvu: 52 posto

naravno ako si to može priuštiti, on nije posebno motiviran da to promijeni. S druge strane, "obični" suci strahuju od napuštanja sigurnog radnog mjesta i sigurne plaće i odlaska u rizik samostalnog posla u odvjetništvu. Osim toga, ugled suca u Češkoj nije tako veliki kao npr. u SAD-u ili Ujedinjenom Kraljevstvu, pa tako ni to nije dovoljna motivacija odvjetnicima da se odluče na promjenu profesiju. Prema dostupnim podacima, u posljednje 4 do 5 godina, samo 10 posto odvjetnika odlučilo je prijeći u suce. Nema službene statistike o tome koliko je sudaca prešlo u odvjetnike, ali procjenjuje se da postotak nije puno veći od tih 10 posto.

U Češkoj, prema podacima s kraja prošle godine, radi 2.818 sudaca ali taj je broj prema mišljenju predsjednika unije sudaca nedovoljan i češkom pravosudnom sustavu nedostaje još 400 sudaca. To mišljenje sudačke profesije u suprotnosti je s procjenom Europske komisije iz 2013. godine koja je Republiku Češku stavila na drugo mjesto u Europskoj uniji prema broju sudaca na 100.000 stanovnika. Na prvom mjestu na popisu zemalja koje imaju najveći broj sudaca po glavi stanovnika nalazi se Slovenija. U komparativnom izvještaju stoji da Češka ima 50 sudaca na 100.000 stanovnika što je drugi najveći broj među zemljama članicama EU-a.

Statistike pokazuju i povećanje broja odvjetnika. Tijekom 2013. u Odvjetničku se komoru upisalo 1.712 novih članova, a istovremeno se smanjio broj odvjetničkih vježbenika.

Numerus clausus određuje broj javnih bilježnika u Češkoj i trenutačno ih ima 449.

Ustavni sud

Povijest Ustavnog suda u Češkoj je relativno nova i datira od 1993. godine kada je Sud osnovan. Iako je Ustavni sud postojao i u Čehoslovačkoj prije Drugog svjetskog rata, njegovi uspjesi nisu bili značajni, a utjecaj nije bio velik kao što je danas. Tijekom komunističkog sistema Ustavni sud je bio predviđen ali us-

postavljen je bio tek 1991. godine paralelno s usvajanjem novog federalnog i demokratskog sustava. Novi sud radio je nešto malo više od godine dana kada se država raspala na Češku i Slovačku, te je novi Češki ustavni sud osnovan 1993. sa sjedištem u Brnu. Sud ima petnaest sudaca koji se imenuju na razdoblje od deset godina. Oni mogu biti ponovno imenovani, ali moraju proći istu proceduru kao i kod prvog imenovanja. Suce imenuje predsjednik Republike uz pristanak Senata, gornjeg doma par-

lamenta. Između petnaest sudaca predsjednik Republike imenuju predsjednika i dva dopredsjednika Suda. Da bi postao sudac Ustavnog suda, kandidat mora biti državljanin Češke, mora imati najmanje 40 godina, završeni pravni fakultet i najmanje 10 godina staža u pravnoj profesiji. Suci Ustavnog suda ne smiju biti članovi političkih stranaka.

(tekst izlaganja gospodina Antonina Mokrog napisala Nataša Barac prema bilješkama s Okruglog stola i dostavljene power-point prezentacije)

Mađarska

Stanovništvo: 10,045.400 stanovnika

Broj odvjetnika: 12.381 (podatak iz 2011.)

Broj javnih bilježnika: 316 u 118 gradova

Izjestitelj:

Dr. Peter Szabo, odvjetnik iz Mađarske, na Okruglom stolu govorio je o položaju odvjetnika unutar pravosudnog sustava u Mađarskoj.

Kako je organiziran pravni sustav u Mađarskoj

.....
dr. Peter S. Szabo,
 odvjetnik iz Mađarske
 i član mađarskog
 izaslanstva pri CCBE-u

U Mađarskoj svaki segment pravne profesije (suci, javni bilježnici, odvjetnici, pravni savjetnici, tužitelji) ima svoj sustav, a oni se međusobno dodiruju u nekim segmentima i ovise jedni o drugima.

Osnovna pretpostavka je da su suci, javni bilježnici, odvjetnici i drugi sudionici pravnog sustava završili jedan od osam pravnih fakul-

teta u Mađarskoj (od toga se tri pravna fakulteta nalaze u Budimpešti).

Svi sudionici pravnog sustava polažu jedinstveni ispit (pravosudni ispit) u organizaciji Ministarstva pravosuđa, a taj ispit uključuje znanje iz kaznenog, građanskog, obiteljskog, korporativnog prava, radničkih prava, ustavnog i administrativnog prava te prava Europske unije. U ispit, međutim, nije uključeno npr. financijsko pravo.

Sudstvo i suci su u Mađarskoj neovisni, suce imenuje i smjenjuje predsjednik države. Predsjednik države suce u prvom mandatu imenuje na razdoblje od tri godine, a nakon toga doživotno. Nacionalno vijeće sudaca, koje je odvojeno tijelo, odgovorno je za administrativne operacije na svim sudovima. Sustav sudova u Mađarskoj organiziran je na četiri razine: lokalna, županijska, regionalna i vrhovna. Sudstvo je naravno u nadležnosti Ministarstva pravosuđa.

Osobe koje žele biti suci, moraju se javiti na natječaj koji raspisuje nacionalno vijeće sudaca, a na natječaj se mogu javiti samo one osobe koje imaju mađarsko državljanstvo, završen pravni fakultet i položen pravosudni ispit.

Kriteriji koji su važni i koji se uzimaju u obzir pri imenovanju su: dužina pravosudne prakse nakon polaganja pravosudnog ispita, rezultati na pravosudnom ispitu, znanje stranih jezika, te rezultati intervjua tijekom natječaja. Kandidati koji su ispunili te kriterije zatim ulaze u drugi krug i dolaze na uži popis kandidata.

Status odvjetnika

Budući da je neovisnost odvjetnika jedna od njegovih najvažnijih karakteristika, pravosudni sustav nema direktan utjecaj na administrativni status odvjetnika. To drugim riječima znači da odvjetnik ne može biti zaposlenik (osim onih odvjetnika koji rade kao zaposlenici u odvjetničkim uredima) i ne može služiti kao javni dužnosnik ili djelatnik.

Svaki odvjetnik mora biti član odvjetničkog zbora kojem pripada prema području rada te nadležne odvjetničke komore. Uvjeti za članstvo u odvjetničkom zboru, odnosno komori, su sljedeći:

- državljanstvo jedne od zemalja EU-a

U Mađarskoj, prema podacima s kraja 2011. godine, ima 12.381 odvjetnik, među kojima gotovo polovica žena – odvjetnica ima 5.416.

Na popisu stranih odvjetnika koji djeluju u Mađarskoj bila su 134 odvjetnika.

- diploma pravnog fakulteta
- položen pravosudni ispit u Mađarskoj
- posjedovanje odgovarajuće police osiguranja
- odgovarajući ured
- potvrdu o tome da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak te da nije u sukobu interesa
- godina dana prakse kao odvjetnik, odvjetnik zaposlenik u odvjetničkom uredu ili kao odvjetnički vježbenik.

Sudac može postati odvjetnik ako ispunjava potrebne uvjete. Jednako tako i odvjetnik u teoriji također može postati sudac, ali vrlo je mala vjerojatnost da će se ikada naći na užem popisu ili biti imenovan. Prema dostupnim statistikama, u Mađarskoj puno veći broj sudaca odlazi u odvjetništvo, nego obrnuto.

Prema mađarskim propisima, odvjetnici i javni bilježnici ne mogu imati zajedničke urede. Razlike između javnih bilježnika i odvjetnika su prilično jasne: tako je, na primjer, odvjetnik lojalan svojoj stranci, dok je javni bilježnik nezavisan od stranke. Osim toga, odvjetnici daju savjete svojim strankama, a javni bilježnici to ne rade.

Odvjetnici s druge strane imaju slobodan izbor što se tiče svojih stranaka, a javni bilježnici taj izbor nemaju. Što se tiče financijske naknade, javni bilježnici dobivaju naknadu propisanu zakonom, a odvjetnici rade prema tarifama ili na osnovi ugovora sa strankom.

(tekst izlaganja gospodina Petera Szabe napisala Nataša Barac prema bilješkama s Okruglog stola i dostavljene power-point prezentacije)

Odvjetnik Hrvoje Vukić napisao je prošle godine zanimljiv članak pod naslovom "Zašto sudac može biti odvjetnik, a odvjetnik ne može biti sudac?". Članak je objavljen u "Odvjetniku" 5-6/13 i izazvao je brojne pohvale te potaknuo odabir teme za ovogodišnji Dan hrvatskih odvjetnika. Odvjetnik Vukić stoga je ovu temu dodatno razradio za Okrugli stol, na kojem je bio jedan od izjavitelja.

Odvjetništvo kao izbor, a ne utočište

Izjavitelj

Odvjetništvo je profesija koja nema radnog vremena, vikenda ni praznika, pa bi se moglo reći da 33 godine rada u odvjetništvu može odgovarati 50 godina rada u nekoj drugoj profesiji, rekao je na početku svog izlaganja Vukić.

"I stoga su to iskustvo, to znanje i ta vještina koji se steknu u godinama odvjetništva nešto vrlo vrijedno. Nešto što treba uvažavati i pokušati koristiti kao izvor mudrosti. Takvi ljudi trebaju ići i na Ustavni sud. Takvi ljudi, znaju više i vidjeli su više od drugih", istaknuo je Vukić.

Takav profesionalni put od odvjetnika u suce nije nepoznanica, a vrlo je čest u razvijenim zemljama poput npr. SAD-a i Velike Britanije, objasnio je dodajući da se u tim zemljama odvjetnike često imenuje sucima najviših sudova i na taj se način koristi njihovo znanje.

U Hrvatskoj to međutim nije slučaj, već je (ako govorimo isključivo o razdoblju od osamostaljenja Hrvatske do danas) tendencija da suci prelaze u odvjetnike, javne bilježnike, ali ne i obrnuto. "Ima rijetkih slučajeva, ali promet je prilično

jednosmjernan. Pritom valja razlikovati nekoliko vrsta takvih 'migracija'. Političke (davno iza nas, ako ih je uopće bilo), ekonomske (naročito rašireno sredinom 90-tih), ali i stegovne (kada netko jednostavno više ne smije biti sudac iz različitih razloga). Uglavnom, možemo reći da je većina sudaca koji su postali odvjetnicima to učinila zato što nisu imali drugog izbora", kazao je u svom izlaganju Vukić.

Takva "migracija" ne mora biti loša, nastavio je, jer su mnogobrojni dobri suci postali izvrsni odvjetnici, čije se znanje i vještine cijene.

"Ima i drugih slučajeva, nažalost. No, činjenica je da je odvjetništvo takvim sucima postalo utočište, izlaz, rješenje. Nekad privremeno, nekad trajno", kazao je Vukić.

Do nedavno je postojala i "migracija" u obrnutom smjeru, kada su odvjetnici u Hrvatskoj postajali suci, te nije postojala nikakva formalna zapreka da netko iz redova odvjetnika postane sudac, kao što ne postoji nikakva zapreka za obrnuto – da sudac postane odvjetnik.

Izmjene Zakona o Državnom sudbenom vijeću

Međutim, to je Zakonodavac u Hrvatskoj izmijenio prije nešto više od godine dana. Dana 1. siječnja 2013. godine na snagu je stupila izmijenjena odredba članka 51. Zakona o Državnom sudbenom vijeću:

"(1) Za suca prekršajnog, općinskog, trgovačkog i upravnog suda može biti imenovana osoba koja je završila Državnu školu za pravosudne dužnosnike.

U zaključku svog izlaganja, Hrvoje Vukić podsjetio da je prije nekog vremena u "Odvjetniku" objavio članak o tom pitanju u kojem je, uz ostalog, napisao da "nitko ne voli odvjetnike".

"I to je istina. Napisao sam i to da bi oni koji to požele biti možda trebali početi cijiniti našu profesiju i kako odvjetništvo ne može biti utočište nego izbor. Dobio sam izuzetno puno poziva, mailova odvjetnika koji se s time slažu. I to je istina. Vrijeme je da naša profesija bude teška, zahtjevnija, vrijeme je da se njom bave oni koji to stvarno žele", rekao je na kraju svog izlaganja.

Hrvoje Vukić,

odvjetnik u Rijeci,
član Stručnog vijeća
Odvjetničke akademije
Hrvatske odvjetničke
komore

- (2) Za suca županijskog suda, Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske, Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske i Visokog upravnog suda Republike Hrvatske može biti imenovana osoba koja radi kao pravosudni dužnosnik najmanje 8 godina.
- (3) Za suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske može biti imenovana osoba koja je najmanje 15 godina radila kao pravosudni dužnosnik, isto toliko godina bila odvjetnik, javni bilježnik, sveučilišni profesor pravnih znanosti koji ima položen pravosudni ispit i najmanje 15 godina radnog iskustva nakon položenog pravosudnog ispita, i ugledni pravnik s položenim pravosudnim ispitom i najmanje 20 godina radnog iskustva, koji se dokazao svojim stručnim radom na određenom pravnom području, kao i stručnim i znanstvenim radovima.”

Citirana odredba, objasnio je Vukić, je jasna:

- odvjetnik ne može postati sudac prekršajnog, općinskog, trgovačkog i upravnog suda ako ne završi Državnu školu za pravosudne dužnosnike
- odvjetnik ne može uopće postati sudac županijskog suda, Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske i Visokog upravnog suda Republike Hrvatske
- odvjetnik iznimno može postati sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

To je bitna, gotovo potpuna izmjena u odnosu na dosad važeći Zakon o Državnom sudbenom vijeću:

- “(1) Za suca prekršajnog, općinskog, trgovačkog i upravnog suda može biti imenovana osoba koja je nakon položenoga pravosudnog ispita radila kao savjetnik u sudu ili u drugom pravosudnom tijelu najmanje dvije godine, odnosno bila odvjetnik, javni bilježnik, javno-bilježnički prisjednik ili sveučilišni nastavnik pravnih znanosti najmanje dvije godine.
- (2) Za suca prekršajnog, općinskog, trgovačkog i upravnog suda može biti imenovana i osoba koja je radila na drugim pravnim poslovima nakon položenoga pravosudnog ispita najmanje četiri godine. Vježbeniku u sudu, državnom odvjetništvu, javnobilježničkom uredu ili odvjetničkom uredu staž nakon položenoga pravosudnog ispita priznaje se kao rad na drugim pravnim poslovima.

- (3) Za suca županijskog suda, Visokoga prekršajnog suda Republike Hrvatske, Visokoga trgovačkog suda Republike Hrvatske i Upravnog suda Republike Hrvatske može biti imenovana osoba koja je radila kao pravosudni dužnosnik najmanje 8 godina, ili je bila sudski savjetnik, odvjetnik, javni bilježnik, javno-bilježnički prisjednik ili sveučilišni profesor, odnosno docent pravnih znanosti najmanje 12 godina nakon položenoga pravosudnog ispita, odnosno osoba koja je radila na drugim pravnim poslovima najmanje 12 godina nakon položenoga pravosudnog ispita.
- (4) Za suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske može biti imenovana osoba koja je najmanje 15 godina radila kao pravosudni dužnosnik ili isto toliko godina bila odvjetnik ili javni bilježnik.
- (5) Za suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske može se imenovati i sveučilišni profesor pravnih znanosti koji ima položen pravosudni ispit i najmanje 20 godina radnog iskustva, koji se dokazao svojim stručnim radom na određenom pravnom području, kao i stručnim i znanstvenim radovima.

Riječ je o bitnoj izmjeni, a “dvosmjerna ulica s malo prometa u jednom smjeru je sada potpuno zatvorena u tom slabo prometnom smjeru”.

“Mi, mislim na odvjetnike, ne možemo biti suci. Zaista, ne možemo. Osim sudaca Vrhovnog suda, a što je realno utopija. Kada je zadnji put odvjetnik postao sudac Vrhovnog suda?”, upitao se riječki odvjetnik, ističući da odvjetnici stvarno ne mogu upisati Državnu školu za pravosudne dužnosnike.

“Takvo što je potpuna novost u Hrvatskoj. Takvo što je nužna posljedica svojevrstne ‘kastracije’ sudstva na način da se suci imenuju isključivo iz kadrova koji su profesionalno na sudovima. Sudski vježbenici postaju sudski savjetnici, savjetnici suci, suci postaju suci viših sudova. Vrlo zatvoren krug”, nastavio je i dodao da je “dobra strana zatvorenih krugova to što se svaka faza može kontrolirati, a loša strana je da imate uvijek iste sastojke. Pa, ako su dobri, dobri. Ako nisu, nisu”. Vukić je nadalje rekao kako takvu situaciju prihvaća iako s njom nije sretan, ali i izrazio mišljenje da bi suradnja odvjetnika i sudaca trebala biti mnogo veća, trebale bi postojati zajedničke radionice, sudska praksa bi trebala biti, kao i stavovi

sudova, širom poznata. Jedino na taj način ćemo imati znanja koja moramo primijeniti i samo tako ćemo raditi bolje. Skrivanje znanja uvijek ima za posljedicu da se radi više pogrešaka.

Svi koji su u odvjetništvu znaju da se do stavova viših sudova (osim onih koji su javno objavljeni) dolazi iskustvenim putem, kada ih se saznaje na pojedinom predmetu. Svaka gruntnica, svaki sudski registar, svaki sud, ima svoja pravila o prijemu stranaka, dostavi pismena, pa čak i načinu na koji se nešto radi.

“No, to je puno veći problem od onoga kojim se bavimo danas na ovom okruglom stolu. Dakle, situacija je takva da je Zakonodavac odijelio suce od odvjetnike. Posebna škola, poseban put. Ne mogu ulaziti u razloge zbog kojih je naš Zakonodavac to učinio. No iz toga se moraju i trebaju izvući daljnji zaključci”, kazao je Vukić.

Odvjetnički ispit

Ako pođemo od pretpostavke da je za suca potreban poseban uvjet u odnosu na onaj koji je potreban za odvjetnika, tada bismo trebali smatrati i kako je za odvjetnika potreban poseban uvjet u odnosu na onaj koji je potreban za suca. Taj poseban uvjet nije ništa drugo nego stručni, razlikovni ispit kojim se ispituje postojanje posebnih znanja i sposobnosti potrebnih za suca ili odvjetnika. Suci takvu provjeru imaju kroz Državnu školu za pravosudne dužnosnike.

Vukić je zaključio kako bi i kod odvjetnika trebalo uvesti poseban stručni ispit, i to ne bi bila, kako je rekao, nikakva novost, jer takav ispit imaju npr. javni bilježnici u Republici Hrvatskoj, postoji državni ispit za rad u javnim službama i slično.

Odvjetnički ispit, objasnio je, ne bi trebao biti formalni ispit koji se polaže nakon postojećeg pravosudnog ispita, već bi to trebao biti poseban, pravi, isključivi ispit, namijenjen samo onima koji žele biti odvjetnici, i preduvjet kako bi bili odvjetnici.

Za eventualno uvođenje odvjetničkog ispita, postoje i dobri argumenti: odvjetnici ne rade isti posao kao i suci, oni primjenjuju iste propise, ali ne rade isti posao. Odvjetnici pišu tužbe, žalbe, ugovore, suci pišu presude.

“Odvjetnici koji su cijeli radni vijek proveli u odvjetništvu nisu napisali nijednu presudu izuzev onih koje su pisali na pravosudnom ispitu. S obzirom na maloprije navedene izmjene uvjeta

za sudačku funkciju, očito je da je nikada više neće niti pisati”, rekao je Vukić, pitajući se “zašto bi onda pisanje presude uopće bilo bitno za odvjetnike?”

“Ako je Zakonodavac odvojio (a jest) suce od odvjetnika, zašto ne bi odvojio i odvjetnike od sudaca? Zvuči paradoksalno, ali nije. Jednostavno, trebamo odvjetnički ispit”, istaknuo je u svom izlaganju Vukić.

Odvjetnički ispiti nisu neka novost, pa tako postoji izvrstan austrijski zakon – Rechtswahlprüfungsgesetz (RAPG) iz 1985. godine, koji na jednostavan i čitljiv način, u samo 28 paragrafa, uređuje to pitanje. Tim zakonom uređeno je tko čini komisiju (suci i odvjetnici), način polaganja, način obavještanja kandidata (postoji mogućnost zahtijevati izuzeće članova komisije), ispitna područja i to je jedan propis koji umnogome može poslužiti kao osnova za odvjetnički ispit u Hrvatskoj.

“S obzirom na to da i u Austriji postoji ‘trojni’ sustav – bilježnici, sudovi, odvjetnici (s tri ispita), te na činjenicu da se povijesno kao i pravno uvelike naslanjamo na germanski pravni sustav, i činjenicu da smo očigledno odustali od jedinstvenog ispita kakav je bio do sada, to bi bio put kojim trebamo ići”, napomeno je.

Kako bi to sve trebalo izgledati u Hrvatskoj još treba vidjeti, ali ispitivači bi svakako trebali biti i suci kao i odvjetnici, tehnički dio bi trebala odrađivati Hrvatska odvjetnička komora, a uvjeti za ispit bili bi stručni seminari koje bi organizirala Komora. Primjerice, u Austriji postoji odvjetnička akademija, registrirana kao društvo s ograničenom odgovornošću (GmbH). Ona obavlja/organizira stručne seminare koji su obvezatni kao uvjet za polaganje pravosudnog ispita, a nešto slično tome moglo bi se organizirati i u Hrvatskoj. To nije ništa drugo nego pokušaj da se odvjetništvo, sa svojim specifičnostima, definira (odvjetništvo postoji kao ustavna kategorija zašto ne bi postojala i kao stručna?) i razgraniči.

“Ako moram biti bolno iskren, cilj je da odvjetnici budu ljudi koji to žele biti, koji su si dali truda položiti odvjetnički ispit i koji zaista imaju znanje za našu profesiju. Isto kao što je to Zakonodavac predvidio za suce”, rekao je.

(tekst izlaganja gospodina Hrvoja Vukića napisala Nataša Barac prema dostavljenom govoru i bilješcima s Okruglog stola)

Savezna Republika Njemačka

Stanovništvo: 82,422.299 stanovnika

Broj odvjetnika: 158.426 od čega 51.585 žena (podatak iz 2012. godine)

Broj javnih bilježnika: 8.656

Profesor dr. Friedrich Graf von Westphalen na Okruglom stolu govorio je o specifičnostima njemačkog pravosudnog sustava i aspektima koji su zajednički svim sudionicima pravosudnog sustava, a opisao je i neke aspekte slobode odvjetnika te govorio o mogućnostima prijelaza iz jedne pravosudne profesije u drugu.

Izvjestitelj:

Specifičnosti njemačkog pravosudnog sustava

profesor dr.
Friedrich Graf
von Westphalen,
odvjetnik iz Kölna

Rechtsanwalt (odvjetnik) je prema njemačkom pravu organ provođenja pravde (*Organ der Rechtspflege*), jednako kao što su to sudac i državni odvjetnik. Odvjetnik je istovremeno i pružatelj usluge i dužnost mu je, u granicama koje postavlja zakon, zastupati interese stranke. U izvršavanju svoje dužnosti organa provođenja pravde i pružanja usluga odvjetnik u Njemačkoj uživa značajnu slobodu i upravo ta

sloboda je ono što razlikuje ulogu odvjetnika od uloge suca ili državnog odvjetnika. Sudac je u vođenju postupka neovisan o svakom eventualnom pokušaju utjecaja, ali on nema slobodu odabira predmeta ili vijeća, budući da se svaki predmet unaprijed dodjeljuje određenom vijeću odnosno sucu, bilo da se radi o sustavu rotacije (na primjer, prvi predmet u jednoj kalendarskoj godini dodjeljuje

se sucu „A“, itd.), ili dodjeljivanju predmeta prema početnom slovu prezimena optuženika, prema kojem se odlučuje koji će sudac predsjedati u određenom predmetu.

Državni odvjetnik ne može birati predmete ili sudske službe, a osim toga, nije u potpunosti neovisan. On je, kao državni službenik, dio javne vlasti, i u tom svojstvu mora slijediti upute nadređenih, uključujući i razinu ministra pravosuđa u saveznoj pokrajini. Prema tome, možemo reći da je služba državnog odvjetnika u Njemačkoj u priličnoj mjeri „politička“. Jedino je odvjetniku omogućeno i jedno i drugo, neovisnost i sloboda.

Koncept slobodnog odvjetništva, uveden Zakonom o odvjetništvu iz 1878. godine, imao je isključivo institucionalno značenje i desetljećima se razumijevanje odvjetničke profesije i njenih članova svodilo na pojam institucionalne slobode.

U početku, nakon što su Osnovni zakon iz 1949. i njemački Ustav, uveli slobodu i u obavljanju odvjetničke struke, takvo se shvaćanje nije promijenilo. Nažalost, tumačenja

U Njemačkoj, odvjetnik može obavljati i posao javnog bilježnika, samo ako konkretna pokrajina priznaje postojanje *Anwaltsnotara* (i ako su ispunjeni još neki uvjeti) što je slučaj u većini gradova pokrajine Nordrhein-Westfalen. Međutim, u pokrajini Rheinland, gdje je Napoleon uveo francuski građanski zakonik (*Code Napoléon*), vrijedi zakon prema kojem isključivo javni bilježnici mogu obavljati tu službu, a ne i odvjetnici.

mnogih pripadnika njemačkog odvjetništva još i danas se odnose samo na konstitucionalne konotacije i ne uključuju, u mjeri u kojoj je to nužno, konotaciju koja se tiče individualne slobode.

Genezu Saveznog zakona o odvjetništvu iz

*Sudionici i gosti
Okruglog stola u
HOK-u*

Predsjednik HOK-a
s gostima

1959. obilježava ovakvo institucionalno razmišljanje: u svim razmatranim nacrtima *Anwaltschaft* (dakle svi odvjetnici, odvjetnička struka kao institucija) opisivali su se kao organi provođenja pravde; tek u zadnjoj fazi raspravljanja u Parlamentu, Odbor za pravosuđe izmijenio je formulaciju prema kojoj se “odvjetnika (odvjetnika pojedinca) opisivalo isključivo kao organa provođenja pravde”. Pošteno je, međutim, ustvrditi da je mnogim pripadnicima odvjetničke profesije u Njemačkoj naglasak i dalje na institucionalnoj komponenti, a ne u jednakoj mjeri i na individualnoj komponenti slobode odvjetnika. Treba reći da ta konstatacija vrijedi i onda kada je riječ o prekograničnoj slobodi pružanja usluge i poslovnog nastana odvjetnika u skladu sa zakonima Europske unije.

Pojam “slobodno odvjetništvo”, koji je u 19. stoljeću ustanovio Rudolf Gneist, njemački pravnik i političar, ne može se pronaći *expressis verbis* u Zakonu o odvjetništvu iz 1878. godine, niti u Saveznom zakonu o odvjetništvu iz 1959. godine.

Međutim, Savezni ustavni sud, najviši sud u Njemačkoj, koristi pojam “slobodno odvjetništvo” još od 1962. godine, a od 1978. upotrebljava ga u smislu da i odvjetnik pojedinac

uživa slobodu u obavljanju svoje odvjetničke profesije. Koristeći formulaciju iz nekoliko sudskih odluka, u Zakonu o odvjetništvu (*Berufsordnung*) koji je 1996. usvojila samoregulatorna skupština predstavnika odvjetničkih komora u Saveznoj odvjetničkoj komori Njemačke (*Bundesrechtsanwaltskammer*, BRAK), stoji da “odvjetnik svoju profesiju obavlja slobodno, autonomno i neovisno”, što se može podvesti pod sveobuhvatni naziv “slobodno odvjetništvo”.

Sloboda odvjetnika pojedinca

Sloboda odvjetnika pojedinca, zbog njegove funkcije u pravosuđu, nije neograničena, već podliježe propisima koji se tiču struke. Svako takvo uređenje mora udovoljiti zahtjevima javnog interesa i ne smije otići predaleko u nastojanju da se to ostvari. Najvažniji elementi takvog uređenja su tzv. **osnovne vrijednosti** odvjetničke profesije, a to su neovisnost, čuvanje odvjetničke tajne i odsutnost sukoba interesa.

Odvjetnik ima pravo i dužnost suprotstaviti se uvijek kada upravna ili sudska vlast ometaju njegovo nesmetano postupanje, ako je ono u granicama slobode definirane u propisima koji se tiču struke. Kao pružatelj usluge koji zastu-

Sudionici i gosti
Okruglog stola u
HOK-u

pa interese svoje stranke, odvjetnik je dužan, na osnovi dobivene punomoći, poštivati upute svoje stranke. Međutim, ako stranka od njega zahtijeva da učini nešto što je protivno zakonu ili pravilima struke, odvjetnik se mora, upravo zbog svoje neovisnosti, oglušiti na takvu vrstu upute; u tom slučaju status organa zaduženog za provođenje pravde ima prednost pred statusom pružatelja usluge.

Zakon i propisi o odvjetničkoj profesiji, koja se mora obavljati u korist pravosudnog sustava, odvjetnika obvezuju na čuvanje odvjetničke tajne i njenu zaštitu osiguravanjem raznih proceduralnih jamstava (nema svjedočenja, nema pretrage, nema pljenidbe). Zbog obveze čuvanja odvjetničke tajne, odvjetnik je dužan poduzeti sve potrebne mjere radi ostvarivanja tih mehanizama zaštite. Treća osnovna obveza odvjetnika je ne postupati u situacijama u kojima dolazi do sukoba interesa. Kao organ zadužen za provođenja pravde, odvjetnik se obvezuje zastupati interese svoje stranke, pa stoga ne smije zastupati drugu stranku suprotstavljenih interesa, jer bi to bilo u suprotnosti s pravosudnim sustavom.

Pozitivan aspekt propisa koji se tiču odvjetnika pojedinca, a koji u posljednje vrijeme postaje sve važniji, tiče se određene razine imuniteta.

Odvjetnik, koji stranci pruža pravne savjete o nekoj transakciji, tumači neko pravno pitanje, ili zastupa stranku pred sudom, ili nekim drugim tijelom javne vlasti, može se proglasiti odgovornim prema kaznenom zakonu samo ako je postupao s onim što u pravu zovemo *dolus directus* / *dolus malus*, jednako kao što sudac podliježe kaznenopravnoj odgovornosti zbog izigravanja zakona samo ako postupa protivno najboljem znanju, a ne ako donosi odluku na osnovi svog najboljeg uvjerenja, ne isključujući mogućnost da će viši sud poništiti njegovu odluku. Odvjetnik uživa sličan imunitet u vezi s obvezom prijavljivanja sumnjive transakcije koja ukazuje na pranje novca ili financiranje terorizma.

Odvjetnik je izuzet od obveze prijavljivanja jer mu njegova obveza čuvanja odvjetničke tajne zabranjuje prijavljivanje, osim ako posjeduje sasvim pouzdano saznanje o tome da je svrha transakcije njegove stranke pranje novca ili financiranje terorizma.

Neki aspekti javnobilježničke službe

Članak 1. Zakona o javnim bilježnicima (*Bundesnotarordnung*) utvrđuje da su pokrajine Savezne Republike Njemačke (zastupljene preko Ministarstva pravosuđa), ovlaštene javno ime-

novati javne bilježnike koji se smatraju “neovisnim nositeljima javne službe ovjeravanja (potvrđivanja autentičnosti) zakonskih postupaka i drugih radnji u okviru izvanparničnog postupanja”. Nepotrebno je isticati da se ta “neovisnost” ne smije brkati s istim pojmom upotrijebljenim kod opisivanja osnovnih vrijednosti odvjetničke profesije, jer smo vidjeli da ta vrsta “neovisnosti” počiva na konceptu slobode. U članku 3. stoji da se javni bilježnik, kao “nositelj javne službe”, bira doživotno. Usluge koje javni bilježnik pruža njegova su isključiva funkcija.

Međutim, treba uzeti u obzir činjenicu da neke njemačke pokrajine imenuju javne bilježnike koji su prethodno već bili odvjetnici pa je njihova uloga dvojaka: oni mogu biti ne samo javni bilježnici, već i odvjetnici (*Anwaltsnotar*). Prema tome, ove dvije profesije se smatraju kompatibilnima. Međutim, oni samo dijelom koji se odnosi na profesiju odvjetnika mogu surađivati s drugim “slobodnim” profesijama kao što su porezni savjetnici, revizori, odvjetnici koji se bave patentima.¹ Uvjet za takvu suradnju je neugrožavanje neovisnosti i nepristranosti “javnobilježničkog posla”.²

U članku 4. nadalje stoji da određena njemačka pokrajina može imenovati samo onoliko javnih bilježnika koliko je potrebno za “nesmetano funkcioniranje pravosuđa”, uzimajući pritom u obzir odgovarajuću dobnu zastupljenost već postojećih javnih bilježnika i onih koje tek treba imenovati. Prema tome, nema slobodnog tržišta za javne bilježnike.

Uvjeti prijavljivanja djelatnosti javnog bilježnika su isti kao i u slučaju sudaca i odvjetnika, što znači da moraju imati položen i drugi državni ispit. Međutim, za konačno imenovanje javnog bilježnika, potrebno je da kandidat položi još jedan ispit (čl. 7a).

Na kraju ovog prikaza možemo zaključiti da u Njemačkoj, odvjetnik može obavljati i posao javnog bilježnika samo ako konkretna pokrajina priznaje postojanje *Anwaltsnotara* (i ako su ispunjeni još neki uvjeti), što je slučaj u većini gradova pokrajine Nordrhein-Westfalen. Me-

đutim, u pokrajini Rheinland, gdje je Napoleon uveo francuski građanski zakonik (*Code Napoléon*), vrijedi zakon prema kojem isključivo javni bilježnici mogu obavljati tu službu, a ne i odvjetnici.

Naravno, u skladu s člankom 48., svaki javni bilježnik može u svako doba vratiti svoju licencu i baviti se odvjetništvom.

Neki aspekti sudačke službe

Članak 1. njemačkog Zakona o sucima (*Deutsche Richtergesetz*) kaže da sudbena vlast počiva na sucima, bez obzira radi li se o profesionalnim sucima ili sucima laicima. Suce imenuju njemačke federalne jedinice – pokrajine, a suce vrhovnih sudova, Savezna država. Što se trodiobe vlasti tiče, u članku 4. stoji da tako imenovani suci ne smiju biti dio zakonodavne ili izvršne vlasti. Jednako kao i odvjetnik i/ili javni bilježnik, sudac može biti imenovan tek nakon što je položio dva državna ispita (čl. 5.). Suci se imenuju doživotno (čl. 10.), pod uvjetom da su uspješno obavili staž u trajanju od tri godine. Sada je na snazi opće pravilo prema kojem se na sudačku dužnost primaju samo kandidati koji su najuspješnije položili dva državna ispita. Pravosuđe ima veliku mogućnost odabira i u tome se natječe s velikim odvjetničkim društvima.

Iako se plaća suca nipošto ne može usporediti s izuzetno visokim plaćama u velikim odvjetničkim društvima, postoji niz drugih prednosti (zdravstveno osiguranje, mirovinsko osiguranje, itd.) koji sudački posao čine privlačnim, uključujući i mogućnost mnogo prihvatljivije ravnoteže između profesionalnog i privatnog života, posebice kada je riječ o kolegicama.

Treba, također, spomenuti da članak 11. njemačkog Zakona o sucima utvrđuje da sudac može biti imenovan na određeno vrijeme, no takvo imenovanje je moguće samo ako za to postoji uporište u posebnoj odredbi Saveznog zakona. To je, na primjer, slučaj sa sucima njemačkog Ustavnog suda čiji mandat traje 12 godina.

Prijelaz iz jedne profesije u drugu

Graf von Westphalen je na kraju pokušao odgovoriti na pitanje je li njemački zakon fleksi-

1 Članak 9, stavci 2 i 3 Zakona o javnim bilježnicima (*Bundesnotarordnung*).

2 Böhnlein, in Feuerich/Weyland, BRAO, 8. Izdanje, § 59 a bilješka 48.

Izvjestitelji na Okruglom stolu

bilan u smislu omogućavanja sucima da postanu odvjetnici i obrnuto. Zakoni konkretno ne uređuju mogućnost takvih jednostavnih prijelaza.

Svaki prijelaz iz odvjetničke u sudačku službu podrazumijeva probno razdoblje u trajanju od tri godine koje novoimenovani sudac mora proći prije nego što postane sudac s doživotnim mandatom obavljanja državne službe. Tijekom probnog razdoblja, njegova služba može prestati, bez posebnog obrazloženja, već nakon šest, dvanaest, osamnaest ili dvadeset i četiri mjeseca (čl. 21).

Nesigurnost koja proizlazi iz ove odredbe je razlog što su odvjetnici samo na početku svoje profesionalne karijere skloni preuzeti takav rizik. Govoreći o primjeru iz odvjetničkog društva kojem i sam pripada, Graf von Westphalen je rekao kako je nekoliko odvjetnica izabralo taj put, jer je zapošljavanje s kraćim radnim vremenom mnogo lakše ostvariti na sudu nego u odvjetništvu. Dakle, osnovna motivacija je manje-više želja uspostavljanja ravnoteže između profesionalnog i privatnog života.

Njemački odvjetnik govorio je i o svom angažmanu u projektu pod nazivom "Engleski na sudovima", čija je osnovna ideja bila činjenica da se danas mnogi međunarodni ugovori, pa čak i oni na nacionalnoj razini, sastavljaju i pišu na engleskom jeziku. Prema tome, prvobitna je ideja bila, kako bi moglo biti od pomoći da se stranke i njihovi odvjetnici također sudu obraćaju na engleskom te da se cijeli po-

stupak vodi i odluke sastavljaju na engleskom jeziku. Drugo stajalište u sklopu te inicijative bila je činjenica da je njemački pravosudni sustav vrlo jeftin i učinkovit. To je dovelo do ideje o sprječavanju prevelikog broja (privatnih) arbitražnih postupaka i razvijanju konkurencije s engleskim pravnom sustavom prema načelu "pravo nastalo u Njemačkoj".

U pripremnoj fazi te inicijative utvrđeno je da nije nikakav problem pronaći dovoljan broj sudaca okružnog suda i žalbenih sudova koji poznaju engleski pravni sustav i koji u potpunosti vladaju engleskim jezikom. Razlog donošenja tog prilično iznenađujućeg zaključka je jednostavan: postoji velik broj sudaca koji su napustili odvjetništvo zbog nemogućnosti uspostavljanja ravnoteže između profesionalnih obveza i privatnog života i koji su prešli u suce. Međutim, iznimno rijetko se događa da sudac postane odvjetnik nakon što je imenovan i nakon što je uspješno završio probno razdoblje u trajanju od tri godine. Danas u Njemačkoj ima primjera da umirovljeni suci postaju odvjetnici i vanjski suradnici velikih odvjetničkih društava. Na takve podmakle prijelaze iz jedne u drugu profesiju ne gleda se s odobravanjem, jer postoji bojazan da takvi suci mogu ponijeti svoj osobni *know-how* na privatno tržište imajući tako najbolje saznanje o tome kako će se pravo na nekom konkretnom području u budućnosti razvijati.

Gotovo da nema slučaja da odvjetnik stariji od 35 ili čak 40 godina prijeđe u sudačku profesiju. Njemačko pravo u tom smislu ne pruža usluge "putničke agencije".

Graf von Westphalen je spomenuo i da postoji mogućnost imenovanja odvjetnika na tu dužnost na određeno vrijeme, što se posebice odnosi na suce Ustavnog suda, jer njihovo je imenovanje ograničeno na dvanaest godina. Međutim, nije bilo odvjetnika koji bi bio imenovan sucem Ustavnog suda više od dva desetljeća. Zbog toga Savezna odvjetnička komora i Njemačka odvjetnička komora sada uvelike lobiraju kako bi jedna poznata odvjetnica bila imenovana sutkinjom Ustavnog suda, ali, kako je kazao njemački izvjestitelj, "u ovom trenutku možemo jedino reći da nema pokazatelja o tome da će ovi napori uroditi plodom".

Sažetak

Njemački pravosudni sustav možemo opisati na sljedeći način: jednom odvjetnik, uvijek odvjetnik, osim ako ste mladi praktičar i s odličnim uspjehom ste položili ispite; u tom slučaju mogli biste postati sucem. Kad jednom postanete sudac, zauvijek ćete ostati u toj službi; kad jednom postanete javni bilježnik, ostat ćete javni biljež-

nik tijekom cijelog radnog vijeka. Takav sustav možete smatrati nefleksibilnim. Međutim, on ima svoje prednosti i na političkoj sceni nema naznaka u smislu njegova mijenjanja.

(tekst izlaganja gospodina Friedricha Grafa von Westphalena napisala Nataša Barac prema dostavljenom govoru i bilješkama s Okruglog stola)

Bivši predsjednik te član Izvršnog i Upravnog odbora HOK-a Leo Andreis govorio je na Okruglom stolu o temeljnim problemima hrvatskog odvjetništva s posebnim naglaskom na pravosudni, odnosno odvjetnički ispit, a nazočne je podsjetio kako su nekada u Hrvatskoj postojali sudački, odvjetnički i bilježnički ispiti.

Temeljni problemi hrvatskog odvjetništva i pravosuđa s naglaskom na pravosudni (odvjetnički) ispit

Leo Andreis je, govoreći s pozicije čovjeka koji već gotovo “40 godina promatra što se sve događa u odvjetništvu i oko odvjetništva, a naravno i u čitavom hrvatskom, pravnom sustavu”, na početku svog izlaganja istaknuo da postoji bezbroj tema o kojima bi čovjek koji prati tu tematiku morao otvoreno i stručno progovoriti, te predlagati gotova rješenja.

“Među svim tim temama, odnosno problemima, koji se uočavaju u našem pravnom i zakonodavnom sustavu, a riječ je, uglavnom, o zakonskoj regulativi, ima nažalost podosta onih koji jako loše, odnosno nikako, ne rješavaju problematiku koju navodno reguliraju”, rekao je Andreis te podsjetio da su godinama za okrugle stolove, organizirane u povodu Dana odvjetnika, birane ozbiljne teme s aktualnim problemima o kojima se izlagalo i raspravljalo, a njihov broj pokazuje koliko toga zapravo još treba napraviti, promijeniti, odnosno popraviti.

“Sigurno je da odvjetništvo, kao zadnji obrambeni zid između građana i samovolje države, mora biti vrhunski ustrojeno. Odvjetnici moraju biti vrhunski obrazovani i profesionalno besprijekorni”, kazao je Andreis, dodajući da bi u osiguravanju tih atributa trebalo osigurati i mehanizam, odnosno filter, koji bi morali proći svi oni koji žele biti upisani u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore i steći status odvjetnika.

“Teška srca moram konstatirati da danas u Hrvatskoj stvari oko visoke stručnosti i visoke profesionalnosti odvjetnika, da se najblaže izrazim, ne stoje baš najidealnije. Problemi, specifični u odvjetništvu, ali i ne samo u njemu, koji stoje na putu ozbiljnog popravljivanja aktualne situacije su višeslojni”, rekao je, te naveo više problema s kojima se odvjetništvo suočava.

Prvi je problem, na koji odvjetništvo ne može izravno utjecati, problem s obrazovanjem u

Izjestitelj

Leo Andreis,
odvjetnik u Zagrebu,
član Izvršnog i
Upravnog odbora
HOK-a

osnovnom i srednjem školstvu, pogotovo što se tiče pismenosti koja je prvi korak ka velikom i važnom cilju.

Drugi sloj problema je, smatra Andreis, upis na jedan od četiri pravna fakulteta u zemlji, kada se suočavamo sa situacijom da fakulteti niti mogu, a očito niti žele, s mladim čovjekom, koji se upisao na fakultet (počesto s odličnim uspjehom), previše razgovarati o njegovom stupnju pismenosti.

“U okviru tog drugog sloja problema, odgovorno tvrdim, da za Hrvatsku, koja ima četiri i pol milijuna stanovnika, četiri pravna fakulteta apsolutno je neprihvatljiva brojka. Već sam govo-

rio i pisao o tome, uvjeren sam da bi dovoljan bio jedan pravni fakultet, u kojem bi se, gledano s aspekta nastavničkog kadra, spojili oni najbolji koji danas rade u ova četiri fakulteta”, zaključio je, dodajući da veliki broj pravnih fakulteta u zemlji neupitno dovodi do prevelikog broja diplomiranih pravnika.

Jedan od velikih problema na trećem sloju nalazi se na prijelazu između vježbeničkog statusa i polaganja ispita o stečenom praktičnom znanju, koji se, prema aktualnom Zakonu, danas zove pravosudni ispit.

“Držim da bi bilo nužno s vremena na vrijeme pogledati i u povijesne dokumente koji govore o našoj profesiji, jer sam više nego uvjeren, da je baš tada, i baš u odnosu na ovaj problem, postojalo mnogo bolje i djelotvornije rješenje.

Napominjem, propis je donijela država a ne Odvjetnička komora. Znali su naši stari da samo jako, vrhunski obrazovano i visoko profesionalno odvjetništvo, uz isto tako postavljeno sudstvo, građanima osiguravaju jednakost pred Zakonom, pravnu zaštitu i vladavinu prava”, istaknuo je.

Odvjetnički ispit

Andreis je u svom izlaganju podsjetio i na to kako je nekada pravosuđe na ovim prostorima bilo uređeno, te istaknuo da su u drugoj polovici 19. stoljeća, i sve do kasnih dvadesetih

godina 20. stoljeća, u kopnenom dijelu današnje Republike Hrvatske, u Kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji, postojala za pravnike tri tipa praktičnog (stručnog) ispita: odvjetnički, sudstveni i bilježnički.

Odvjetnički ispit se prema Naredbi Ministarstva pravosuđa od 11. listopada 1854. godine punom imenu nazivao “*praktičan izpit potreban za izvršivanje odvjetništva*”, a naredba je sadržavala i odredbe o tome tko je sve mogao pristupiti tom ispitu i koju je praksu morao obaviti, i gdje se ona odvijala. Praksa kandidata za odvjetništvo bila je propisana na rok od barem tri godine, a kandidat je morao dokazati da je, nakon položenih svih strogih ispita, zadobio čast doktora prava na austrijskom sveučilištu, da je nakon toga primljen na odvjetničku praksu, u trajanju od najmanje tri godine, a od toga najmanje jednu godinu nakon stjecanja doktorske časti. Pored te prakse, kandidat je morao provesti najmanje dvije godine u odvjetničkom uredu ili pri financijskoj prokuraturi, te jednu godinu kod sudbene vlasti. Kada se zbroji ta cjelovita praksa za odvjetničkog kandidata, ona je svakako trajala duže od minimalno propisane u trajanju od tri godine. Odvjetnički ispit sastojao se od pisanog i usmenog dijela, a u sastavu komisije, pokraj predsjednika i dva vijećnika iz redova Višeg zemaljskog suda, bio je obvezatan i jedan odvjetnik. Ako se u sjedištu Višeg zemaljskog suda nalazilo i sjedište Odbora odvjetničkoga (u to vrijeme postojala su samo dva Odbora odvjetnička – Odvjetničke komore, za Hrvatsku sa sjedištem u Zagrebu, a za Slavoniju sa sjedištem u Osijeku, također i Zagreb i Osijek su bili sjedišta i Viših zemaljskih sudova, ranije zvanih Kraljevski sudbeni stolovi), tada bi se moralo pozvati u komisiju onog odvjetnika kojeg je Odvjetnički odbor imenovao na tu dužnost na rok od jedne godine i to predložio predsjedniku Višeg zemaljskog suda.

Pisani dio ispita se sastojao od građanskog i kaznenog dijela. U građanskom dijelu kandidat je morao u predloženom slučaju građanske parnice sastaviti tužbu i podneske, kao i sudačku presudu s razlozima i cjelovitim obrazloženjem. U kaznenom dijelu, kandidat je morao izraditi prigovor na optužnicu, kaznenu žalbu protiv presude, ili žalbu protiv odluka u istrazi ili na glavnoj raspravi.

Usmeni dio ispita sastojao se od provjere znanja koja je određena cit. Naredbom u §§13. i

Zanimljiv je stav ondašnjeg Ministarstva pravosuđa, koje odgovara, vjerojatno na upit jednog od odvjetničkih odbora, svojim pismom od 21. studenog 1854. godine, br. 20675, u kojem kaže (naređuje) da se odvjetnički kandidati koji imaju položen sudački ispit, na odvjetničkom ispitu imaju osloboditi dijela ispita koji se odnosi na kazneno pravo.

Nadalje u cit. Naredbi, bilo je određeno da odvjetnički ispit koji je kandidat s uspjehom položio vrijedi i umjesto ispita sudačkoga i umjesto ispita bilježničkoga u onim krunovinama u kojima je donesen Bilježnički red.

20., a na kojem je trebalo utvrditi vještinu kandidata kod prvog utvrđivanja pravnih poslova, kao i daljnjih sudbenih koraka i to u stvarima parničnim i vanparničnim, te sposobnost sastavljanja pravnih isprava i posebno glede opreza kojih se mora pri tom držati (*Jurisprudentia cautelararis*).

Sudački i bilježnički ispit

Sudački ispit održavao se kod Višeg zemaljskog suda – Banskog stola ili Stola sedmorice sa sjedištem u Zagrebu, kasnije od 9. travnja 1862. godine, Vrhovni sud banske Hrvatske, odnosno za Kraljevine Hrvatsku i Slavoniju. Ispitnu komisiju sastavljao je predsjednik Banskog stola, koji je ujedno bio i predsjednik komisije, plus dva druga člana. Pisani dio ispita pisao se dva dana za dvije različite zadaće, jedne građanske, a druge kaznene. Građanska zadaća sastojala se od izrade izvotka cijelog spisa (vjerojatno esej cijelog predmeta), te građanske presude s rješidbenim razlozima. Kaznena zadaća sastojala se također od izrade izvotka spisa, ili optužnice; ili kaznene sudske presude o glavnoj stvari s rješidbenim razlozima.

Usmeni dio sudačkog ispita sastojao se iz svih dijelova građanskog i kaznenog prava, uz poznavanje svih zakona i naredbi, plus uređenje cjelokupnog pravosuđa.

Za bilježničkog kandidata tražila se praksa od najmanje dvije godine, od čega su kandidati jednu godinu trebali provesti u bilježničkom, a drugu u odvjetničkom uredu. Komisiju su činili predsjednik i dva člana Višeg zemaljskog suda plus jedan bilježnik. Ispit se u svemu rukovodio propisima kao za sudački ispit, s tim da se kandidata ispitivalo o znanjima i vještinama povezanim s izvršavanjem bilježništva.

Sadašnji pravosudni ispit ne ispunjava svoju svrhu

Danas je, rekao je Andreis, situacija u koju je dovedeno odvjetništvo donošenjem Zakona o vježbenicima u pravosudnim tijelima i pravosudnom ispitu, dovedena gotovo do apsurdna. “Zar je zdravorazumski propisati da se odvjetnički vježbenici, nakon odradene vježbe i položenog ‘pravosudnog ispita’, ne mogu kandidirati za mjesto suca, a to ne mogu ni kao odvjetnici do navršanih 20 godina odvjetničkog staža, kada se jedino mogu kandidirati za suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske i

za ništa drugo?”, upitao se te dodao: “Ne bi li, *argumentum ad contrario*, odmah trebalo propisati da suci, naravno osim sudaca Vrhovnog suda Republike Hrvatske, ne mogu postati odvjetnici dok ne steknu status suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske”.

Andreis je kazao kako smatra da cijeli pravosudni ispit, kako je sada koncipiran, ne ispunjava svoju osnovnu svrhu, jer bi on prvenstveno trebao biti provjera praktičnog znanja koje je kandidat stekao obavljajući svoju, u konkretnom slučaju, odvjetničku vježbu.

Članovi akademske zajednice zaslužuju puno poštovanje, ali oni ne bi trebali biti među članovima ispitne komisije, smatra Andreis, te podsjeća da to nekada i nije bio slučaj.

Treba poduzeti sve što je moguće, naglasio je, “kako bi se u Hrvatskoj razina obavljanja odvjetništva, a time i pravosuđa, podigla na mnogo veću razinu od one na kojoj je sada, pri čemu čast i poštenje moraju biti nedvojbeno konstanta, a znanje, uz vrhunski profesionalizam, neizbježni atribut, koji mora, glede svoje kvalitete, biti u stalnom usponu”.

“Čvrstog sam uvjerenja kako bi, uz ostalo, opet trebalo uvesti odvjetnički ispit kao uvjet za upis u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore, pri čemu bi Hrvatska odvjetnička komora određivala na koji će se način ispit provoditi, time da nemam ništa protiv, dapače, da u komisiji jednak broj članova bude iz redova sudaca visokih sudova u Republici Hrvatskoj”, istaknuo je Andreis, dodajući kako vjeruje da taj prijedlog neće naići na odobravanje ostalog dijela hrvatskog pravosuđa.

Samo temeljita provjera praktičnog znanja i sposobnosti kandidata za upis u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore, nastavio je, može zaštititi, na prvom mjestu stranke, a onda i ugled odvjetnika, dostojanstvo i profesionalizam, te čitav pravosudni sustav.

“Svjestan sam da je zadatak složen i težak, ali zar čitav život čestita, poštena, ispravna i profesionalna odvjetnika nije ispunjen velikim poteškoćama i teškim zahtjevima, a sve zato da bi bio u stanju ostvariti svoj plemeniti cilj, zaštititi obespravljenoga, od bilo koga?!” zasključio je svoje izlaganje Leo Andreis.

(tekst izlaganja gospodina Lea Andreisa napisala Nataša Barac prema dostavljenom govoru i bilješkama s Okruglog stola)

Dopredsjednik Hrvatske odvjetničke komore i predsjednik Odvjetničkog zbora Županije koprivničko-križevačke, Mladen Klasić, u svom je izlaganju na Okruglom stolu ukazao na probleme s kojima se u svakodnevnoj praksi susreću odvjetnici.

Odvjetnici nemaju nikakvu zaštitu

Izvjestitelj

Mladen Klasić,
odvjetnik,
dopredsjednik Hrvatske
odvjetničke
komore
i predsjednik
Odvjetničkog zbora
Županije
koprivničko-križevačke

Nesporno je da su odvjetnici dio hrvatskog pravosudnog sustava, ali oni u tom sustavu nemaju apsolutno nikakvu zaštitu, a osim toga suočavaju se i s diskriminacijama posebice od strane države, kazao je u svom izlaganju Mladen Klasić.

On je podsjetio da je u posljednjih dvadesetak godina u Republici Hrvatskoj ubijeno pet odvjetnika, a bilo je i desetak ozbiljnijih i prijavljenih napada na odvjetnike.

“Ta ubojstva su, uz ostalo, posljedica toga što odvjetnici nemaju apsolutno nikakvu zaštitu”, istaknuo je, te podsjetio da u Kaznenom zakonu trenutno imamo tri djela koja govore o prisili i napadu na službene osobe, ali niti jedno od tih djela ne spominje odvjetnike, i to je prva diskriminacija prema odvjetnicima.

Tako se u čl. 312. navodi: “Tko suca, državnog odvjetnika, javnog bilježnika ili drugog pravosudnog dužnosnika ili službenika silom ili prijetnjom kakvim zlom spriječi poduzeti neku radnju ili donijeti neku odluku u okviru njegovih ovlasti ili prisili na poduzimanje neke radnje ili donošenje neke odluke u okviru ili izvan njegove ovlasti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina”.

U istom se Zakonu, u čl. 314., predviđaju i kazne za one koji “dovedu u opasnost život ili tijelo službene osobe”. “Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka doveden u opasnost život ili tijelo službene osobe ili joj je nanesena tjelesna ozljeda ili je uporabljeno oružje ili opasno oruđe, počinitelj će se kazniti kaznom

zatvora od jedne do osam godina. Tko kazneno djelo iz stavka 1. ili 2. ovoga članka počini prema osobi koja ovlašteno pomaže službenoj osobi u obavljanju službene radnje, kaznit će se kao da je djelo počinio prema službenoj osobi”, stoji u članku 314.

U sljedećem članku tog zakona predviđaju se kazne za napade na “vojnu osobu, policijskog službenika, ovlaštenu službenu osobu Vojne policije, službenu osobu kojoj je povjereno čuvanje osoba kojima je na temelju zakona oduzeta sloboda”.

Problem je, rekao je Klasić, u značenju izraza u ovom zakonu.

“Jer, prema članku 87:

(3) Službena osoba je državni dužnosnik ili

I recentna sudska praksa govori u prilog tome da odvjetnik nije pravosudni dužnosnik, iako su to i javni bilježnik i drugi pravosudni dužnosnik ili službenik, a nije ni službena osoba, iako je to uz ostale i službenik, dužnosnik ili službenik u jedinici lokalne uprave, sudac porotnik, član Državnog sudbenog vijeća ili Državno-odvjetničkog vijeća, arbitar i javni bilježnik. Tako je primjerice i Vrhovni sud Republike Hrvatske u odluci broj: IV kž 5/08-2 zauzeo stav da “osumnjčenica kao punomoćnica u ovršnom postupku nije stekla svojstvo službene niti odgovorne osobe. Prema odredbi čl. 89. st. 7. KZ odgovorna osoba u smislu toga zakona je osoba kojoj je povjeren određeni djelokrug poslova iz područja djelovanja pravne osobe”.

službenik, dužnosnik ili službenik u jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave, nositelj pravosudne dužnosti, sudac porotnik, član Državnog sudbenog vijeća ili Državno-odvjetničkog vijeća, arbitar i javni bilježnik. Službenom osobom smatra se i osoba koja u Europskoj uniji, stranoj državi, međunarodnoj organizaciji koje je Republika Hrvatska član, međunarodnom sudu ili arbitraži čiju sudbenost Republika Hrvatska prihvaća, obavlja dužnosti povjerene osobama iz prethodne rečenice”, citirao je Klasić.

Ako dobro iščitamo taj članak, istaknuo je, onda odvjetnik nije ni pravosudni dužnosnik, iako su to i javni bilježnik i drugi pravosudni dužnosnik ili službenik, a nije ni službena osoba, iako je to uz ostale i službenik, dužnosnik ili službenik u jedinici lokalne uprave, sudac porotnik, član Državnog sudbenog vijeća ili Državnoodvjetničkog vijeća, arbitar i javni bilježnik.

Odredbe o odvjetništvu, podsjetio je, nalaze se u Ustavu, Zakonu o odvjetništvu i Statutu Hrvatske odvjetničke komore, te Kodeksu odvjetničke etike koji sadrži deontološka pravila ponašanja u struci.

Čl. 27. Ustava Republike Hrvatske glasi: “Odvjetništvo je samostalna i neovisna služba koja osigurava građanima pravnu pomoć u skladu sa zakonom”. Odvjetništvo je služba koje sudjeluje u vršenju pravosuđa iz čega bi se moralo zaključiti da i u doktrini prevladava shvaćanje odvjetništva kao organa pravosuđa. Međutim u praksi to nije tako, rekao je.

Druga diskriminacija prema odvjetnicima leži u načinu na koji se država ponaša kada dobije, odnosno kada izgubi spor.

“Kada država dobije spor, ona onda primjenjuje odvjetničku tarifu (nagradu i naknadu), a to je nepravедno, jer država, tijekom postupka, nema troškove koje odvjetnik ima i koji su kao naknada sadržani u tarifi”, rekao je Klasić.

S druge strane, dodao je, kada država treba platiti, jer je strana koje je izgubila, u tim slučajevima ona ne primjenjuje tarifu nego plaća manje. Takav način nije dobar i morao bi se mijenjati, a pravosudni sustav mora biti jednak za sve, zaključio je Mladen Klasić.

(tekst izlaganja gospodina Mladena Klasića napisala Nataša Barac prema dostavljenom govoru i bilješkama s Okruglog stola)

Ubojstva odvjetnika

- 1999. godine u sudnici Općinskoga suda u Zagrebu tijekom brakorazvodne parnice, ubijena je odvjetnica Hajra Prohić. Osim nje, ubijene su i sutkinja Ljiljana Hvalec i stranka u postupku Gordana Oraškić, a teže je ozlijeđena i zapisničarka Stanka Cvetković.
- 2002. godine u svojem odvjetničkom uredu u Slatini ubijena je odvjetnica Marija Brnić Bljakaj. Ona je u brakorazvodnoj parnici zastupala suprugu ubojice.
- 2008. godine u Zagrebu je ubijena odvjetnička vježbenica Ivana Hodak.
- 2013. godine u svojem odvjetničkom uredu u Osijeku brutalno je ubijen odvjetnik Lujo Medvidović.

Ozbiljniji i prijavljeni napadi na odvjetnike

- 1993. godine eksplozivnom napravom uništen je odvjetnički ured splitskog odvjetnika Ivana Ožića.
- 1993. godine u sudnici u Rijeci napadnut je i izudaran odvjetnik Tomislav Sabljar.
- 1995. godine postavljen je eksploziv ispred odvjetničkog ureda dubrovačke odvjetnice Branke Skanski-Ratković.
- 1998. godine u sudnici je napadnut pulski odvjetnik Zvonimir Jurić.
- 2000. godine nepoznate osobe pucale su i ranile dubrovačkog odvjetnika Srđa Jakšića.
- 2003. godine nepoznata osoba pucala je na zagrebačkog odvjetnika Gorana Suića i teško ga ranila.
- 2004. godine napadnut je splitski odvjetnik Josip Popadić.
- 2007. godine napadnut je splitski odvjetnik Željko Lubina.
- 2009. godine napadnuti su u Splitu odvjetnik Edo Deković i odvjetnički vježbenik Darijo Tarabarić.

Zaklada dr. sc. Jadranko Crnić održala je 8. ožujka ove godine u prostorijama Hrvatske odvjetničke komore godišnju skupštinu na kojoj su usvojena izvješća o proteklom radu i o financijama, a izabrani su i novi članovi Zakladne uprave.

Godišnja skupština Zaklade dr. sc. Jadranko Crnić

Osnivači Zaklade dr. sc. Jadranko Crnić su: Udruga hrvatskih sudaca, Hrvatska odvjetnička komora, Hrvatsko društvo za građanskopravne znanosti i praksu, Hrvatski savez udruga pravnika u gospodarstvu, Institut za javnu upravu, Hrvatska udruga za ustavno pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Pravni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Hrvatska javnobilježnička komora, Akademija pravnih znanosti i Grad Zagreb.

Svrha ove Zaklade, osnovane u sjećanje na dr. sc. Jadranko Crnića, velikog hrvatskog pravnika i humanista, prvog predsjednika Ustavnog suda u samostalnoj i neovisnoj Republici Hrvatskoj, poticanje je izvrsnosti u pravnoj struci i promocija vladavine prava.

Skupštinu je vodio predsjednik HOK-a Robert Travaš.

Kako je na Skupštini u svome izvješću objasnio dosadašnji predsjednik Zaklade, Zoran Pičuljan, Zaklada je pokušala spojiti dvije komponente koje je posjedovao i za koje se zalagao Jadranko Crnić i spojiti pravne znanosti i pravnu praksu te uz to promovirati vladavinu prava.

Hrvatska odvjetnička komora jedan je od osnivača te Zaklade, koja je s radom počela 2010. godine.

Nagrađivanje pravnih izvrsnika jedna je od osnovnih svrha Zaklade dr. sc. Jadranko Crnić, istaknuo je Pičuljan, te dodao da Zaklada dodjeljuje svake godine priznanja i godišnju nagradu, koju su do sada dobili Mladen Žuvela, umirovljeni sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, akademik Vladimir Ibler, umirovljeni profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Petar Novoselec, umirovljeni profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske, te ovogodišnji dobitnik prof. dr. sc. Mirjan Damaška, umirovljeni profesor prava Sveučilišta Yale.

Svečanost dodjele priznanja Zaklade do sada je uvijek organizirana u Preporodnoj dvorani Hrvatske akademije znanosti

i umjetnosti, a ove godine svečanost će se održati sredinom lipnja.

Pičuljan je na kraju svog izvješća istaknuo da je "Zaklada dr. sc. Jadranko Crnić u razdoblju od travnja 2010. do travnja 2014. osigurala kontinuitet djelovanja i realizirala je svoju temeljnu svrhu – svake su godine dodijeljena priznanja i nagrada vrsnim pravicima za njihov doprinos pravnoj struci i vladavini prava".

Sljedeće mandatno razdoblje, dodao je, trebalo bi osigurati kontinuitet djelovanja Zaklade, moglo bi se razmisliti i o mogućem proširenju priznanja Zaklade i na mlade pravnike, a Zaklada bi se mogla uključiti i u realizaciju zajedničkih projekata koji promoviraju pravnu struku i izvrsnost, primjerice, organiziranjem okruglih stolova.

Zaklada se, podsjetio je Pičuljan, financira članarinama zakladnika, a financijska sredstva Zaklade upotrebljavaju se isključivo za osiguranje povelja i medalja, te troškove održavanja svečane sjednice podjele priznanja.

Zakladnici su jednoglasno prihvatili izvješće predsjednika Zakladnog vijeća Zorana Pičuljana o radu Zaklade u razdoblju od travnja 2010. do travnja 2014. godine, kao i financijsko izvješće.

Nazočni zakladnici predložili su i imenovali nove članove Zakladne uprave na mandat od četiri godine. Novi članovi su Robert Travaš, Zoran Pičuljan, Đuro Sessa, Dražen Jakovina i Jakša Barbić. Članovi Zakladnog vijeća na sljedećoj će sjednici izabrati predsjednika.

Vijeće odvjetničkih komora Europe (CCBE) objavilo je svoje godišnje izvješće u kojem se, uz ostalo, ističe da je tijekom 2013. godine u stalno članstvo krovne organizacije europskih odvjetnika primljena Hrvatska odvjetnička komora.

Presjek aktivnosti CCBE-a u 2013. godini

Dosadašnji predsjednik CCBE-a, Evangelos Tsouroulis, u svom je uvodniku napisao da su “tijekom 2013. godine vlade diljem svijeta nastavile provoditi mjere štednje kako bi spriječile širenje trenutne gospodarske krize.”

“Hidra je ponovno podigla svoju glavu a to je prijetnja koja nam je i predobro poznata i koja otežava život odvjetnicima i sucima”, napisao je i dodao da su odvjetnici na tu “prijetnju odgovorili kao i uvijek, još jednom pokazujući čvrsti stav u obrani pravne države”.

“Tijekom protekle godine pojavile su se i nove prijetnje: skandal s masovnim elektroničkim nadzorom građana od strane SAD-a, a Europska unija je podsjetila na važnost čuvanja odvjetničke tajne i potrebu uvođenja ravnoteže u razvoj novih tehnologija”, napisao je Tsouroulis u svom uvodniku.

Krovna organizacija europskih odvjetničkih komora je tijekom 2013. godine imala puno posla: predstavljali su svoje članove na brojnim međunarodnim sastancima u Europi i svijetu, bavili su se s problemima s kojima se suočavaju pojedine nacionalne odvjetničke komore te zastupali i branili interese odvjetnika.

“CCBE se povećao tijekom 2013. godine: Hrvatska odvjetnička komora postala je stalna i punopravna članica naše organizacije a pridružile su nam se još dvije komore: Komora Andore i Savezna komora odvjetnika Ruske Federacije”, istaknuo je Tsouroulis.

“Prvi put u Zagrebu smo, zajedno s Hrvatskom odvjetničkom komorom, slavili ulazak države u Europsku uniju”, napisao je podsjećajući da je u rujnu 2013. godine u Zagrebu održan sastanak CCBE-a. Organizacija tog sastanka

CCBE je krovna organizacija koja predstavlja više od milijun europskih odvjetnika kroz njihove odvjetničke komore ili zborove iz 32 zemlje članice i 12 pridruženih članica ili promatrača. CCBE je međunarodna neprofitna organizacija sa sjedištem u Belgiji, a osnovana je 1960. godine.

CCBE predstavlja europske odvjetničke komore i zborove pred europskim i međunarodnim institucijama. CCBE se prepoznaje kao glas europske odvjetničke struke i ima stalne institucionalne kontakte s relevantnim sugovornicima unutar Europske komisije, Europskog parlamenta i Vijeća EU-a.

u Zagrebu, u povodu ulaska Republike Hrvatske u članstvo u Europskoj uniji i ulaska HOK-a u punopravno članstvo CCBE-a, bila je veliko priznanje hrvatskom odvjetništvu i Republici Hrvatskoj.

Potporna odvjetnicima koji su žrtve kršenja ljudskih prava i dalje ostaje važan segment rada CCBE-a, s povećanim fokusom na stvaranje veza s onima koji brane ljudska prava u Europi. Nagrada CCBE-a za ljudska prava za 2013. godinu dodijeljena je predsjedniku i članovima izvršnog odbora Istanbulske odvjetničke komore, kao priznanje za njihov nevjerovatan angažman, upornost i hrabrost u borbi za ljudska prava u Turskoj.

CCBE je također i tijekom prošle godine nastavio pružati pomoć odvjetničkim komorama i zborovima u mnogim zemljama središnje i istočne Europe.

Vlasničkopravni odnosi

(Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima i Zakon o zemljišnim knjigama)

Piše

Daria Keškić,
dipl. iur.

Četvrto, izmijenjeno i dopunjeno izdanje
Autor: Mladen Žuvela
Izdavač: Organizator d.o.o., Zagreb, 2014.

Jedno od najcjelovitijih i najopsežnijih djela stvarnog prava u hrvatskoj pravnoj književnosti zacijelo je knjiga *Vlasničkopravni odnosi – Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima i Zakon o zemljišnim knjigama*, autora Mladena Žuvele, koja je kao četvrto, izmijenjeno i dopunjeno izdanje objavljena ove godine, 2014., u biblioteci Pravo *Organizatora d. o. o.* iz Zagreba (urednik biblioteke Ivica Crnić) kao 83. naslov, i ima 1736 stranica.

Knjiga je svojevrsni nastavak knjige koju je pod istim naslovom tiskao isti izdavač 1996. godine, a predstavljala je peto, prerađeno i dopunjeno izdanje Komentara Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima, obogaćeno popratnim propisima, pravnim pravilima i sudskom praksom, koje je prvi put tiskano 1982. godine (Zakon o osnovnim vlasničkopravnim odnosima stupio je na snagu 1. rujna 1980.). Te 1982. godine, u predgovoru prvom izdanju autor je odredio svrhu knjige: što više korisnih informacija o stvarnom pravu, vlasničkopravnim odnosima. Sveobuhvatnost je zahtijevala što više podataka o propisima, sudskoj praksi i

književnosti. Tu svrhu želi ostvarivati i najnovije izdanje: kroz što više raznolikih (ponekad i suprotstavljenih) primjera sudskih odluka (stajališta) prikazati kako su sudovi tumačili (primjenjivali) institute stvarnog prava i kako ih danas tumače, ali i kako ih tumači pravna književnost.

Knjiga je podijeljena u tri dijela: I. dio – Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, II. dio – Prilozi uz Zakon o vlasništvu, u kojem središnje mjesto pripada Prilogu VI. Zemljišno-knjižno pravo i III. dio – Kazala, kratice i izvori za sudsku praksu.

Prvi dio, ujedno i ključni dio knjige, obuhvaća autorski pročišćeni tekst Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima s poveznicama, bilješkama, komentarima te opsežnom sudskom praksom i književnošću. Obradeni su i izvori stvarnog prava, a autor se u tom dijelu (str. XL-VIII.) potrudio objasniti zašto je knjizi dao naslov *Vlasničkopravni odnosi* unatoč činjenici da se u njoj obrađuju ne samo sva stvarna prava nego i mnoga prava koja su izravno ili neizravno povezana s institutima stvarnog prava. Izrada pročišćenog teksta bila je nužna s obzirom na to da je Zakon mijenjan i/ili dopunjavao 11 puta, a da Hrvatski sabor nije nijedanput objelodanio pročišćeni tekst Zakona, iako se vlastitim Poslovníkom obvezao da će nakon tri izmjene/dopune usvojiti i objaviti pročišćeni tekst Zakona. Osim pročišćenog teksta, u knjizi su otisnuti cjeloviti tekstovi svih novela (11) sukladno stajalištima Ustavnog suda Republike Hrvatske iz Izvješća upućenog Hrvatskome saboru o izradi pročišćenih tekstova (U-X/80/05 od 1. VI. 2006.).

Taj prvi dio u osnovi se sastoji od propisa (zakonskih odredaba), poveznica, objašnjenja i komentara, sudske prakse i književnosti. Komentiraju se odredbe Zakona o vlasništvu, ali se i povezuju s odredbama brojnih drugih propisa kojima se također uređuju (dopunjuju) instituti stvarnog prava odnosno posebna pravna uređenja. Razjašnjavajući pravne pojmove i institute stvarnog prava, te komentirajući odredbe zakona, autor se obilno služi i aktualnom (sudskom) praksom i književnošću. Ta književnost, autori i njihovi radovi sistematizirani su kao uvod u pojedina poglavlja knjige, ali se često i (ponovno) navode uz odgovarajuću za-

konsku odredbu, kako bi se bolje upozorilo na književnost. Naime, kao dopunski izvor prava, pravna znanost, i u fazi pripreme propisa i u fazi njihove primjene, igra vrlo važnu ulogu ili bi barem trebala imati važnu ulogu!

Izbor iz aktualne sudske prakse

Posebnu vrijednost knjizi daje vrlo opsežan izbor iz aktualne sudske prakse. Nismo naišli niti na jedno djelo stvarnog prava u kojem bi bio predstavljen tako bogat izbor iz sudske prakse. Radi lakšeg snalaženja u tom obilju materijala, autor je praksu rasporedio tako da je posebno izdvojio stariju sudsku praksu. Da bi što potpunije prikazao odredbe Zakona o vlasništvu u praktičnoj primjeni, autor u knjigu unosi i važnija mišljenja upravnih tijela (ministarstava) te odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske i Europskoga suda za ljudska prava.

Drugi dio knjige, nazvan Prilozi uz Zakon o vlasništvu, prikazuje neke posebno uređene pravne režime za nekretnine, ali uvažava i činjenicu da u izvore stvarnog prava spadaju i ustavne odredbe i odredbe međunarodnog prava i podzakonski propisi, kao i pravna pravila bivšeg prava. U posebnom Prilogu VI. autor s razlogom izdvaja zemljišnoknjižno pravo kao važan komplementarni dio stvarnog prava. U Prilogu I. nalazimo izvratke iz Ustava Republike Hrvatske i Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, praksu Europskoga suda za ljudska prava i odgovarajuću književnost. Osobito je bogat dio koji prikazuje praksu u zaštiti prava vlasništva. Autor posebno preporučuje kapitalno djelo Jasne Omejec: Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava (Strasbourgški *acquis*), Informator, 2014., 1570 str.

U Prilogu II. prikazuju se neki posebni pravni režimi za nekretnine kao što su održavanje zgrada i propisi o grobljima. U Prilogu II.3. nalazimo najpotpuniji prikaz propisa, sudske prakse i književnosti o grobljima.

Prava dragocjenost je Prilog III., jer su pravna pravila sadržana u bivšim propisima koja se još uvijek primjenjuju vrlo teško dostupna. Autor objavljuje zakonske propise koji omogućuju primjenu pravnih pravila (Zakon o načinu primjene pravnih propisa donesenih prije 6. IV. 1941. iz 1991. i Zakon o nevažnosti pravnih

Knjiga autora Mladena Žuvele po svojim je općim, ali i pojedinačnim karakteristikama jedinstveno djelo na području stvarnoga prava. U njoj se obrađuju ne samo sva stvarna prava nego i mnoga prava koja su izravno ili neizravno povezana s institutima stvarnog prava. To djelo nepresušan je izvor podataka o stvarnim i drugim pravima na nekretninama.

propisa donesenih prije 6. IV. 1941. i za vrijeme neprijateljske okupacije iz 1946.) te izvatke iz Uvodnog zakona i Zakona o sudskom izvanparničnom postupku iz 1930. i 1934. godine koji uređuju odnose među suvlasnicima, razvrgnuće zajednice nekretnina, uređenje međa i nužne prolaze (hrvatski Zakon o nužnim prolazima od 6. IV. 1906.). Uz pravna pravila navedena je i odgovarajuća sudska praksa.

Prilog IV. obrađuje imovinske odnose u braku i izvanbračnoj zajednici. Objavljeni su izvaci iz Obiteljskog zakona iz 1998. i 2003., a obrađena je i odgovarajuća sudska praksa te književnost, što daje vrlo dobar uvid u taj posebni imovinskopravni režim.

Prilog V. komplementaran je odredbama čl. 10. do 29. Zakona o vlasništvu koje uređuju posjed, njegovo stjecanje, kakvoću, trajnost, zaštitu i prestanak, a sadržava izvadak iz Zakona o parničnom postupku (Glava 28.), o postupku u parnicama zbog smetanja posjeda i odgovarajuću sudska praksu.

Prilog VI. daje cjelovitu sliku zemljišnoknjižnog prava, jer su uz Zakon o zemljišnim knjigama objavljeni pročišćeni tekstovi i svih šest pravilnika koji uređuju zemljišnoknjižno pravo, a među njima i najvažniji Zemljišnoknjižni poslovnik odnosno Pravilnik o unutarnjem ustroju, vođenju zemljišnih knjiga i obavljanju drugih poslova u zemljišnoknjižnim odjelima sudova. Kao i kod Zakona o vlasništvu i ovdje se nalaze cjeloviti tekstovi svih novela ZZK (8). Ni u ovom prilogu nisu izostale opsežna sudska praksa i književnost tako da čitav prilog obuhvaća gotovo 400 stranica – čitavu jednu zasebnu knjigu! Žalosna je činjenica da književnost zemljišnoknjižnog prava obuhvaća gotovo 500 naslova, a brojna otvorena pitanja ovog pravnog područja i nadalje ostaju otvorena. Usklađenost zemljišne knjige i katastra u oko 3.600 katastarskih općina (ukupno u Republici Hrvatskoj) ne

prelazi nekoliko postotnih poena, a na upis državnog (umjesto društvenog) vlasništva čekaju stotine tisuća zemljišnih čestica. Nema još jedinstvene Baze zemljišnih podataka (BZP), niti Zajedničkog informacijskog sistema (ZIS) koji trebaju tvoriti BZP i Bazu digitalnih katastarskih planova (BDKP).

Poznato je da je Mladen Žuvela autor koji pridaje dužnu pažnju svemu onome što pomaže korisniku da se lakše i brže posluži knjigom i pronađe traženu informaciju. Zato u predgovoru i navodi da je želio pripremiti "praktičan priručnik stvarnog prava, a ne znanstveno djelo". Dokaz toga je i velika pozornost koju pridaje kazalima, izvorima za sudska praksa i kraticama, što čini III. dio ove knjige. Tu se, na gotovo stotinjak stranica, razrađuje pojmovno kazalo s time da je, s obzirom na opseg Priloga VI. – Zemljišnoknjižno pravo, za taj prilog pripremljeno posebno pojmovno kazalo.

I što reći na kraju. Možda ponoviti ono što je napisao jedan od recenzenata:

"Knjiga *Vlasničkopravni odnosi* autora Mladena Žuvele po svojim je općim, ali i pojedinačnim karakteristikama jedinstveno djelo na području stvarnoga prava. Iako naslov sugerira da se autor bavi prije svega vlasničkopravnim odnosima, činjenica je da se u njoj obrađuju ne samo sva stvarna prava nego i mnoga prava koja su izravno ili neizravno povezana s institutima stvarnog prava. To djelo nepresušan je izvor podataka o stvarnim i drugim pravima na nekretninama. Ono predstavlja nezaobilazan priručnik za svakodnevnu uporabu pravnim praktičarima (sucima, državnim odvjetnicima, odvjetnicima i drugima), ali je od koristi i znanstvenicima, jer se u njemu na jednostavan i pregledan način mogu pronaći poveznice s drugim relevantnim propisima i srodnim institutima te najbogatija sudska praksa, i to ne samo najnovija, nego i ona starija..."

Đuro Sessa u informativnom tekstu "Mišljenje broj 16. Savjetodavnog vijeća europskih sudaca o odnosima između sudaca i odvjetnika" za "Odvjetnik" piše o odnosima odvjetnika i sudaca, što je bila i tema ovogodišnjeg Dana hrvatskih odvjetnika.

U uvodu se objašnjava zadaća Savjetodavnog vijeća europskih sudaca (SVES), osnovanog 2000. godine radi davanja mišljenja i preporuka o različitim pitanjima vezanim uz sudstvo, koja su onda predmet razmatranja Vijeća Europe – Vijeća ministara.

Odnosi sudaca i odvjetnika – Mišljenje broj 16. Savjetodavnog vijeća europskih sudaca

Uvod

Savjetodavno vijeće europskih sudaca (SVES – CCJE, Consultative Council of European Judges) je, kako sama riječ kaže, savjetodavno tijelo pri Vijeću ministara Vijeća Europe. Osnovano je 2000. godine i uloga mu je davati mišljenja i preporuke o različitim pitanjima koja se tiču sudstva, te položaja sudbene vlasti u zemljama članicama Vijeća Europe, koja su onda predmet razmatranja najvišeg političkog tijela Vijeća Europe – Vijeća ministara.

U dosadašnjem radu SVES je dalo više mišljenja i to mišljenje br. 1. o standardima koje se tiču neovisnosti sudbene vlasti (dokument pod oznakom CCJE 2001. OP No. 1.), mišljenje br. 2. o financiranju sudova i učinkovitosti sudbene vlasti (dokument pod oznakom CCJE 2001. OP No. 2.), mišljenje br. 3. o načelima profesionalnog ponašanja sudaca i pitanjima etike (dokument pod oznakom CCJE 2002. OP No. 3.), mišljenje br. 4. o izobrazbi i treningu sudaca na nacionalnoj i europskoj ra-

zini (dokument pod oznakom CCJE 2003. OP No. 4.), mišljenje o pravu i praksi imenovanja sudaca na Europski sud za ljudska prava (dokument pod oznakom CCJE 2003. OP No. 5.), mišljenje o pravičnom suđenju u razumnom roku (dokument pod oznakom CCJE 2004. OP No. 6), mišljenje o odnosu sudstva i društva (dokument pod oznakom CCJE 2005, OP No. 7), mišljenje o ulozi sudaca i zaštiti vladavine prava i ljudskih prava u kontekstu borbe protiv terorizma (dokument s oznakom CCJE 2006. OP No. 8), mišljenje o ulozi nacionalnih sudaca u primjeni međunarodnog i europskog prava (dokument pod oznakom CCJE 2006. OP No. 9), mišljenje u sudbenim vijećima (državnim sudbenim vijećima¹) i njihovoj ulozi u društvu (dokument pod oznakom CCJE 2007. OP No. 10.), mišljenje o kvaliteti sudskih odluka (dokument pod oznakom CCJE 2008. OP No. 11.), mišljenje o odnosu sudaca i državnih odvjetnika u demokratskom društvu (doku-

Piše

.....
Đuro Sessa
sudac Vrhovnog suda
Republike Hrvatske

O autoru
Đuro Sessa je
predsjednik Udruge
hrvatskih sudaca, član
Savjetodavnog vijeća
europskih sudaca.

1 Opaska autora

ment pod oznakom CCJE 2009. OP No. 12), mišljenje o ulozi sudaca u izvršavanju sudskih odluka (dokument pod oznakom CCJE 2010. OP No. 13), mišljenje o sudstvu i informatičkim tehnologijama (dokument pod oznakom CCJE 2011. OP No. 14.), te mišljenje broj 15. o specijalizaciji sudaca (dokument pod oznakom CCJE 2012.OP No. 15.)

U sudovima u Europi bez iznimke sve se više vodi računa o interesima stranaka, odnosno svih osoba kojima sud pruža pravnu zaštitu. Pravni praktičari već duže vrijeme upozoravaju da se očekivanja javnosti ne zaustavljaju samo na pitanju lakšeg pristupa sudu, već očekuju da će učinkovitiji i brži postupak predstavljati učinkovito jamstvo zaštite njihovih prava, te da će presude koje sudovi donose biti i izvršene.

Pri sastavljanju mišljenja SVES se vodilo prije svega načelima Europske konvencije o ljudskim pravima (dalje Konvencije) i sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava.

Članak 6. Konvencije bio je osnova za ujednačavanje proceduralnih pravila u različitim europskim zemljama, te je kao nezaobilazno načelo uveo i pravo svih na pristup sudu, te pravo da sudsku odluku u svojoj stvari dobiju unutar razumnog vremena kao rezultat pravičnog postupka u kojem svaka stranka ima ista prava. Time je pravo na pravično suđenje postalo istinsko temeljno pravo građana Europe koje se osigurava, uz ostalo, i odlukama Europskog suda za ljudska prava, ali i odlukama nacionalnih sudova kao, primjerice, isplatom štete onim strankama kojima odluke nisu donesene unutar razumnog roka.

Veći niz godina Vijeće Europe posvećuje stalnu pažnju pravu građana na pristup sudu i što se najbolje vidi kroz mnoge rezolucije i preporuke o pravnoj pomoći, pojednostavljenju postupka, smanjenju troškova postupka, korištenju novih tehnologija, smanjivanju opterećenja sudova i alternativnim načinima rješavanja sporova, ali i kroz odnose između sudaca i drugih sudionika (igrača – *players*) u sudskom postupku. To se najbolje vidi, primjerice, u mišljenju broj 12. o odnosu sudaca i državnih odvjetnika.

I Sud za ljudska prava osigurava da vlade europskih zemalja poštuju odredbe članka 6. Konvencije, podsjećajući ih u svojim odlukama da svaka osoba koja želi pokrenuti sudski postupak radi zaštite svojih prava mora imati slobodan pristup sudu i da nikakva intervencija države na tom planu nije dopuštena, bilo da je određena zakonom ili se faktično provodi. Savjetodavno vijeće europskih sudaca odlučilo je u 2013. godini pripremiti mišljenje o odnosima sudaca i odvjetnika sa svrhom ispitivanja glavnih problema koji se odnose na taj odnos koji je imanentan svakom postupku koji se odvija pred sudom, a sve s obzirom na nužnu potrebu da se osigura zaštita temeljnih prava i kvaliteta pravosuđa kao i status sudaca i odvjetnika.

Smatrali smo da je korisno našu širu pravničku, ali i opću javnost upoznati s radom i položajem SVES-a u kontekstu djelovanja Vijeća Europe u nastojanjima promicanja vladavine prava i ljudskih prava uopće, u kojem SVES ima određenu savjetodavnu ulogu koju Vijeće ministara VE-a, ali i druga tijela Vijeća Europe ali i Europske unije sve više uvažavaju i na rezultate tog rada se i oslanjaju.²

Zbog toga u nastavku ovog teksta iznosimo glavne akcente Mišljenja broj 16. SVES-a, koji konačno predstavljaju podlogu za zaključke koji su jednoglasno prihvaćeni.

Mišljenje broj 16. o odnosu sudaca i odvjetnika Savjetodavnog vijeća europskih sudaca usvojeno na 14. plenarnom sastanku održanom u Strasbourgu od 13. do 15. studenog 2013.

I. Uvodne napomene

Sukladno ovlastima koje su povjerene SVES-u (dalje – Vijeće) od strane Ministarskog odbora Vijeća Europe, Vijeće je odlučilo pripremiti, za 2013. Mišljenje o odnosima između sudaca i odvjetnika vodeći računa o boljoj kvaliteti i djelotvornosti sudstva.

Mišljenje je pripremljeno na osnovi prethodnih mišljenja vijeća i drugih relevantnih dokumenata Vijeća Europe a posebice Europske

² Primjerice, GRECO, CEPEJ, Europska mreža sudbenih vijeća (ENC), međunarodne udruge sudaca itd.

povelje o zakonima za suce iz 1998., *Magne Charte* sudaca iz 2010. i Preporuke Komiteta ministara broj CM/Rec(2010)12 o sucima, neovisnosti, djelotvornosti i odgovornostima.³ Također su uzeti u obzir i drugi dokumenti, kao Temeljna načela o neovisnosti sudstva UN-a iz 1985., Temeljna načela o ulozi odvjetnika UN-a iz 1990., “Bangalore načela” o ponašanju sudaca iz 2002. i Komentar “Bangalore načela” iz 2007. Nadalje, pri izradi mišljenja uzeta su u obzir dostignuća Vijeća odvjetničkih komora i udruženja Europe (CCBE), ponajprije Kodeks europskih odvjetnika iz 1988. i Povelja o temeljnim načelima za europske odvjetnike iz 2006.

U pripremi Mišljenja broj 16. korišteni su i odgovori svake od zemalja članica na upitnik koji je sačinjen radi pripreme mišljenja, analiza stručnjaka gospođe Natalie Fricero iz Francuske, kao i zaključci konferencije koja je održana u Parizu 7. studenog 2012. u organizaciji Vijeća i Pariške odvjetničke komore, te zaključci konferencije održane u Rimu 13. lipnja 2013. u organizaciji Vijeća, Državnog sudbenog vijeća Italije i Odvjetničke komore Italije.

Pripremajući mišljenje Vijeće je usko surađivalo i s CCBE-om.

II. Uloga sudaca i odvjetnika u funkcioniranju pravosuđa

Države u kojima vlada načelo vladavine prava moraju svoja pravosuđa tako organizirati da se vrhovna vlast prava i poštivanje temeljnih ljudskih prava i sloboda jamči sukladno Europskoj konvenciji i ljudskim pravima⁴ i praksi Europskog suda za ljudska prava. I suci i odvjetnici imaju ključne uloge da bi se ti ciljevi ostvarili na najbolji mogući način.

Vijeće je već priznalo i prepoznalo ključnu ulogu koju ima suradnja i odnosi između različitih strana koje su uključene u pravilno djelovanje pravosuđa. Tako je u točki 10.

³ Ta je Preporuka zamijenila raniju preporuku (94)12, i predstavlja ključan dokument Vijeća Europe kad je riječ o standardima i načelima koje bi trebali slijediti i udovoljavati svi sudbeni sustavi u Europi uključujući i zemlje EU-a, prevedena je i može se pronaći na mrežnoj stranici Udruge hrvatskih sudaca www.uhs.hr

⁴ dalje – Konvencija

Mišljenja broj 12 (2009), Vijeće potvrdilo da dijeljenje zajedničkih pravnih načela i etičkih vrijednosti od svih profesionalaca uključenih u sudski postupak ima odlučujuću ulogu da bi pravosuđe pravilno funkcioniralo.

Suci i odvjetnici svakako imaju različite uloge u sudskom postupku, ali suradnja i doprinos svakog od njih nužni su da bi se stiglo do poštenog i djelotvornog rješenja u svakom sudskom postupku.

Članak 2. Temeljnih načela neovisnosti sudstva koje je usvojila Opća skupština UN-a 1985. godine, određuje da će sudstvo neovisno odlučivati o zahtjevima koji se pred njim pojave, na temelju činjenica i sukladno važećem pravu, bez ograničenja, nedopuštenih utjecaja, pritisaka, prijetnji i miješanja izravnih ili neizravnih dolazećih od bilo koga i iz bilo kojeg razloga. U istom dokumentu u članku 6. stoji da načelo neovisnosti sudstva uključuje i zahtjev sudstvu da osigura da se sudski postupci vode pošteno i da se prava stranaka poštuju. Vijeće je istaknulo već u svom Mišljenju broj 1. (2001) da neovisnost sudstva nije povlastica ili privilegij koji postoji u interesu sudaca, već je preduvjet za stvarno postojanje načela vladavine prava i jamstvo za sve koji traže i očekuju pravdu.

U sklopu svoje dužnosti da brane prava i interese vlastitih stranaka, odvjetnici također imaju ključnu ulogu u pravilnom funkcioniranju pravosuđa. Članak 6. Komentara Povelje o temeljnim načelima europskih odvjetnika⁵ određuje ulogu odvjetnika na način da: *“Uloga odvjetnika neovisno o tome je li ga angažirao pojedinac ili udruženje ili država, je da kao pravni savjetnik i predstavnik stranke, kao profesionalac bude nezaobilazni sudionik poštenog provođenja pravde. U oživotvorenju svih ovih elemenata, odvjetnik koji vjerno služi interesima svoje stranke i koji štiti prava svoje stranke, time također ispunja ulogu koju odvjetnik ima u društvu koji se sastaje u tome da se osujete i spriječe konflikti, da se konflikti riješe sukladno općeprihvaćenim načelima, građanskog, javnog i kaznenog prava vodeći se pri tome računa o pravima i interesima i o*

⁵ “Legal Profession”

U praksi, proceduralna pravila, bez obzira je li riječ o građanskom, kaznenom ili upravnom postupku, često su složena i dopuštaju različite faze postupka i žalbe glede pojedinih dijelova postupka. To može dovesti do nerazumnih odugovlačenja i visokih troškova strankama, a time i društvu u cjelini. Vijeće snažno podržava napore koji žele analizirati postojeća proceduralna pravila u zemljama članicama, a da bi se, tamo gdje je to potrebno, razvila primjerenija pravila.

razvoju prava slobode, pravde i vladavine prava. “

To je rečeno i u Etičkom kodeksu CCBE-a na način da je poštivanje profesije odvjetnika i njegove uloge ključni preduvjet vladavine prava i demokracije u društvu. Temeljna načela o ulozi odvjetnika UN-a utvrđuju da primjerena razina zaštite ljudskih prava temeljnih sloboda na koju imaju pravo sve osobe, bez obzira je li riječ o ekonomskim, socijalnim ili kulturnim pravima, građanskim ili političkim pravima, zahtijeva da svaka osoba ima djelotvoran pristup pravnoj pomoći koju pruža neovisna pravnička profesija. Načelo 12. određuje da će odvjetnici u svako doba održavati čast i dostojanstvo svoje profesije kao bitni element djelovanja pravosuđa.

Suci i odvjetnici moraju biti neovisni u izvršavanju svojih dužnosti, i moraju biti ne samo stvarno neovisni, nego se moraju takvima i doimati u međusobnim odnosima. Ta se neovisnost jača i etičkim kodeksima svake od profesija. Vijeće smatra da je međusobna neovisnost ključna za pravilno djelovanje pravosuđa.

Vijeće se poziva i na točku 6. Preporuke CM/Rec (2010)12, u kojoj je rečeno da neovisnost sudaca mora biti zajamčena na najvišoj mogućoj pravnoj razini, te da se također i neovisnost odvjetnika mora jednako jamčiti najvišom mogućom pravnom razinom.

Nadalje, Vijeće se poziva na točku 12. citirane Preporuke, u kojoj je rečeno da suci i sudstvo, bez da time ugroze svoju neovisnost, trebaju održavati konstruktivne odnose s institucijama i vlastima koje su nadležne za upravljanje

i održavanje sudova, ali također i s profesionalcima čije su dužnosti usko povezane s radom sudaca, a da bi se omogućilo djelotvorno i učinkovito izvršavanje uloge koje ima pravosuđe. Konstruktivni odnosi su u jednakoj mjeri nužni glede konkretnih postupaka, a da bi se došlo do poštenog i djelotvornog rješenja u svakom pojedinom postupku pred sudom.

U odnosu sudaca i odvjetnika mogu se razlikovati dva moguća pravca:

- prvi pravac odnosa sudaca i odvjetnika izvire iz postupovnih načela i pravila svake pojedine države, koji imaju izravan učinak na kvalitetu postupaka pred sudom. U zaključcima i preporukama sadržanim u Mišljenju broj 11.(2008) o kvaliteti sudskih odluka, Vijeće je istaknulo da su standardi kvalitete sudskih odluka rezultat međusobnog djelovanja različitih “igrača” u sudskom sustavu

- drugi pravac odnosa sudaca i odvjetnika proizlazi iz njihova profesionalnog ponašanja koje podrazumijeva obostrano poštovanje uloga koje svaki od njih ima i konstruktivni dijalog između sudaca i odvjetnika.

III. Poboljšanje procesnih odnosa, dijaloga i komunikacije tijekom postupka

Suci i odvjetnici dijele temeljnu obvezu, a to je poštivanje postupovnih pravila i načela poštenog suđenja.

Vijeće smatra da će konstruktivni odnosi između sudaca i odvjetnika doprinijeti kvaliteti i učinkovitosti postupanja. Oni će također pomoći i u ostvarivanju potreba stranaka. Stranke u postupku očekuju da će njihovi odvjetnici imati priliku biti saslušani, i također očekuju

da suci i odvjetnici zajednički sudjeluju u traženju poštenog rješenja njihovog slučaja sukladno pravu u razumnom roku.

U svakom slučaju, učinkovitost sudskih postupaka u prvom redu ovisi o odgovarajućim procesnim zakonima i pravilima kao i o osnovnim aspektima građanskog, kaznenog i upravnog postupka. Države moraju uspostaviti uvjete za učinkovitost sudskih postupaka sukladno članku 6. Konvencije. U pripremi takvih uvjeta moraju biti uključeni i suci i odvjetnici kao savjetodavci, ne radi zaštite svojih interesa, već radi pravilnog funkcioniranja pravosuđa. Savjetovanje s onima koji koriste sudbeni sustav⁶ također ima važnu ulogu. Važno je i da se postupovni okviri redovito nadziru, i osuvremenjuju kad je to potrebno, te da su suci, odvjetnici i drugi korisnici sudbenog sustava uključeni u taj proces.

Vijeće drži da zakoni moraju sucima dati učinkovita postupovna oruđa da bi se osiguralo provođenje načela poštenog suđenja i da bi se spriječila nepotrebna odugovlačenja ili nezakonite odgode. Zakoni bi trebali biti dovoljno strogi, morali bi propisati jasne i poštene rokove, ali i dopustiti potrebnu elastičnost.

Proceduralna pravila stvaraju oruđe koje omogućuje rješavanje pravnih sporova. Ta pravila određuju ulogu sudaca i odvjetnika. Ključno je da suci i odvjetnici dobro poznaju i razumiju ta pravila, a sve u interesu načela poštenog suđenja u razumnom roku.

Upute koje bi se zajednički donijele na institucionalnoj razini mogu također biti korisne da bi se ohrabrila i poticala potreba za dijalogom. Vijeće smatra da bi sudove trebalo ohrabrivati u uspostavljanje pravila dobre prakse koja bi bila rezultat sporazuma između sudova i komora. Sporazumi glede upravljanja i vođenja postupaka uspostavljeni su u puno sudbenih sustava, u različitim oblicima. Vijeće ističe i potvrđuje da takvi sporazumi moraju biti usklađeni s postupovnim zakonima i da bi morali biti javno objavljeni, da bi ona bila poznata kako odvjetnicima tako i strankama.

U praksi, proceduralna pravila, bez obzira je li riječ o građanskom, kaznenom ili upravnom

postupku, često su složena i dopuštaju različite faze postupka i žalbe glede pojedinih dijelova postupka. To može dovesti do nerazumnih odugovlačenja i visokih troškova strankama, a time i društvu u cjelini. Vijeće snažno podržava napore koji žele analizirati postojeća proceduralna pravila u zemljama članicama, a da bi se tamo gdje je to potrebno razvila primjerenija pravila.

Razmjena iskustava na međunarodnoj razini, kako sudaca tako i odvjetnika, može ojačati razvoj najboljih praksi u području procesnih pravila. Svakako da se različite društvene i pravne tradicije pojedinih zemalja moraju pri tome uzeti obzir.

Jednak pristup informacijama o procesnom i materijalnom pravu, kao i o ključnim odlukama sudske prakse, trebao bi biti osiguran na jednak način i sucima i odvjetnicima. Vijeće se poziva na točku 24. Mišljenja br. 14.(2011) u kojoj se navodi da bi sudstvo trebalo stvarati bazu sudske prakse, ili najmanje bazu ključnih odluka sudova koja bi bila dostupna putem interneta, tako da je besplatna, jednostavna u pristupu, a vodeći računa o zaštiti osobnih podataka.

Suci i odvjetnici moraju surađivati da bi se ostvarila prava stranaka. U tom smislu Vijeće smatra da je vrlo važno planirati ročišta i kalendar ročišta, a da bi se omogućila suradnja sudaca i odvjetnika u interesu stranaka. Nadalje, suci i odvjetnici morali bi surađivati i radi ostvarivanja mirnog rješenja spora. U Mišljenju broj 6. (2004) Vijeće je preporučilo razvijanje uvjeta za mirno rješenje spora. Zajedničke radionice mogu tome doprinijeti, a da bi se međusobno suci i odvjetnici bolje razumjeli kad je riječ o mirnom rješavanju sporova u postupcima medijacije i sporazumijevanja.

Nužno je uspostaviti pravilnu komunikaciju između sudova i odvjetnika da bi se omogućilo brzo i učinkovito postupanje. Vijeće smatra da bi države morale uspostaviti i omogućiti elektroničku komunikaciju između sudova i odvjetnika da bi se odvjetnici na jednostavan i lak način mogli informirati o procesnom stadiju postupaka. U Mišljenju broj 14. (2011), "Sudstvo i informacijske tehnologije", Vijeće

6 "court users"

utvrđuje da informacijske tehnologije imaju središnje mjesto radi pružanja informacija potrebnih sucima, odvjetnicima i drugim ključnim osobama u pravosuđu kao i javnosti i medijima.

IV. Razvijanje međusobnog razumijevanja i poštivanje uloga koje imaju etička načela

Suci i odvjetnici imaju svoje etičke principe. Međutim, neka etička načela su zajednička i sucima i odvjetnicima kao, primjerice, poštivanje zakona, čuvanje profesionalne tajne, nepovredivost i dostojanstvo, poštivanje stranaka, stručnost, pravednost i uzajamno uvažavanje.

Etička načela za suce i odvjetnike bi se također trebala baviti pitanjem njihova međusobnog odnosa.

Glede sudaca, Vijeće je u svom Mišljenju br. 3. (2002), u točki 23, ustvrdilo da suci moraju pokazati razumijevanje prema svim osobama, kao što su stranke, svjedoci, odvjetnici itd., i ne smije se raditi razlika na nezakonitim temeljima, ili koja bi bila u suprotnosti s pravilnim obavljanjem sudačke dužnosti. Točka 5.3. "Bangalore načela" tvrdi da suci moraju svoju dužnost obnašati s odgovarajućom pažnjom za sve osobe, kao što su primjerice, stranke, svjedoci, odvjetnici, službenici u sudu i drugi suci, bez ikakve diskriminacije koja bi se temeljila na neodlučnim temeljima koji su bez važnosti za pravilno obnašanje sudačke dužnosti. Sudac mora održavati red i dostojanstvo u svim fazama postupka, mora biti strpljiv, dostojanstven i uljudan prema strankama, porotnicima, svjedocima, odvjetnicima i svim ostalim osobama s kojima suci dolaze u doticaj u obnašanju svoje dužnosti.

Glede odvjetnika, točke 4.1, 4.2, 4.3. i 4.4. CC-BE-ovog Etičkog kodeksa za europske suce izražavaju sljedeće stavove: odvjetnik koji se pojavljuje ili sudjeluje u postupku, pred sudom ili sudištem mora poštivati pravila postupanja koja se primjenjuju pred tim sudom ili sudištem. Odvjetnik mora uvijek voditi dužnu pažnju prema načelima poštenog postupka u svakom postupanju. Odvjetnik će se uljudno i s poštovanjem odnositi prema sudu, braniti i s poštovanjem odnositi prema sudu, braniti i s poštovanjem odnositi prema sudu, braniti će interese svoje stranke časno i beskompro-

misno, neovisno o vlastitim interesima i bez obzira na posljedice koje može on/ona ili netko drugi trpjeti. Odvjetnik ne smije namjerno dati pogrešnu ili zbunjujuću informaciju sudu. Vijeće smatra da bi se odnosi između sudaca i odvjetnika trebali temeljiti na uzajamnom razumijevanju međusobnih uloga i na uzajamnom poštovanju načela vlastite neovisnosti kad je riječ o međusobnim odnosima.

Sukladno tome, Vijeće smatra da je nužno razvijati dijalog i razmjenu iskustava između sudaca i odvjetnika na institucionalnoj razini, bilo na nacionalnoj, bilo na europskoj, kada je riječ o međusobnom odnosima. Odvjetnički i sudački kodeksi etike pri tome moraju se uzeti u obzir. S tim u vezi, Vijeće ohrabruje pronalaženje zajedničkih etičkih vrijednosti, kao što su dužnost neovisnosti, dužnost provoditi načelo vladavine prava u svako doba, suradnja radi osiguravanja poštenog i brzog suđenja i potreba za stalnim stručnim usavršavanjem. Profesionalne udruge, kako sudaca tako i odvjetnika, trebale bi biti zadužene za provođenje tog zadatka.

Programi izobrazbe za suce i odvjetnike trebaju voditi računa o posebnim ulogama koje suci i odvjetnici imaju, i u svakom slučaju voditi računa da se uvijek promiče pošteno i djelotvorno postizanje rješenja uz poštovanje neovisnosti svakoga od njih. Vijeće se poziva i na točku 10. Mišljenja br. 12 (2009) u kojem se navodi da se tamo gdje je to prikladno, organizira zajednička izobrazba za suce, odvjetnike i državne odvjetnike o temama koje su od zajedničkog interesa, jer to može doprinijeti postizanju pravde najviše kvalitete.

U zemljama članicama Vijeća Europe suci se imenuju na različite načine. Vijeće se poziva i upućuje na izvješće CEPEJ-a "Ocjena Europskih sudbenih sustava" iz 2012., poglavlje 11.1. U nekim zemljama, suci se uglavnom imenuju iz redova iskusnih odvjetnika. U drugim zemljama suci i odvjetnici ne dijele isti profesionalni put. U tim zemljama, razvijanje međusobnog razumijevanja je posebno važno. Jedan od načina jačanja takvog razumijevanja bilo bi i obavljanje pripravnčkog staža za sudačke vježbenike u odvjetničkim uredima i za odvjetničke vježbenike u sudovima. I tom slu-

Odnosi između sudaca i odvjetnika trebali bi se temeljiti na uzajamnom razumijevanju međusobnih uloga i na uzajamnom poštovanju načela vlastite neovisnosti kad je riječ o međusobnim odnosima.

čaju, nužno je da se jamči samostalnost i neovisnost sudbene vlasti i da je pripravnički staž organiziran na transparentan način.

Odnosi između sudaca i odvjetnika moraju uvijek čuvati neovisan položaj suda i sliku njegove neovisnosti. Suci i odvjetnici zbog toga moraju uvijek biti svjesni i odgovarajuća postupovna i etička pravila trebala bi biti jamstvo te neovisnosti.

Suci i odvjetnici uživaju slobodu izražavanja u skladu s čl. 10. Konvencije. Suci u svakom slučaju moraju voditi računa o obvezi čuvanja službene tajne i o svojoj neovisnosti, što, uz ostalo, znači i suzdržavanje od komentiranja postupaka i rada odvjetnika.

Sloboda izražavanja odvjetnika također ima svoje granice, a da bi se održala i poštivala ograničenja iz članka 10. st. 2. Konvencije, autoritet i nepristranost sudbena vlasti.⁷ Poštovanje drugih kolega, poštivanje načela vladavine prava i poštenog suđenja, načela pod točkama h. i i. Povelje o temeljnim načelima europskih odvjetnika traže da se odvjetnici suzdrže od agresivnog kritiziranja kolega, sudaca i sudskih postupaka i odluka.

V. Preporuke

Vijeće ističe da je *“dijeljenje zajedničkih pravničkih i etičkih načela svih profesionalaca koji su uključeni u postupke pred sudom ključno da bi sudstvo pravilno djelovalo i zbog toga donosi sljedeće preporuke:*

I. **Vijeće preporučuje** da države donesu odgovarajuća procesna pravila, koja će odrediti ovlasti sudaca i postupanje odvjetnika i koja će ovlastiti suce da učinkovito provode načela poštenog suđenja i da mogu spriječiti nezakonita odugovlačenja postupka od strane stranaka. Također se predlaže da se suci, odvjetnici i drugi korisnici rada sudova konzultiraju u postupku stvaranja tih

pravila i da se pravila postupka redovito preispituju.

II. **Vijeće podržava** međunarodnu razmjenu iskustava između sudaca i odvjetnika, sa svrhom da se razviju najbolje prakse u polju procesnih pravila, vodeći računa o različitim društvenim i pravnim tradicijama u pojedinim zemljama.

III. **Vijeće predlaže** da suci održavaju ročišta na kojima će se raspraviti tijek postupanja u nekom sporu u skladu s postojećim procesnim pravilima, i da se uspostave, u suradnji sa stankama, tzv. kalendari postupka, kao što je, primjerice, utvrđivanje faza postupka, uspostavljanje razumnih vremenskih okvira i načina na koji će se pred sudom predstaviti usmeni i pisani dokazi.

IV. **Vijeće preporučuje** razvijanje pravaca razmjene informacija između sudova i odvjetnika. Suci i odvjetnicima mora se omogućiti komunikaciju u svim fazama postupka. Vijeće smatra da države trebaju uvesti sustave koji će podržavati elektroničku komunikaciju između sudaca i odvjetnika.

V. **Vijeće predlaže**, da bi se mogle ostvariti potrebe stranaka, razvoj sustava prijateljskog (mirnog) rješavanja sporova. Smatra da je uzajamno razumijevanje uloge sudaca i odvjetnika odlučna okolnost za razvoj koncepta mirnog rješavanja sporova, i gdje je god moguće, trebalo bi omogućiti i prikladno zajedničko osposobljavanje za različite oblike mirnog rješavanja sporova.

VI. **Vijeće preporučuje** razvoj dijaloga između sudaca i odvjetnika na institucionalnoj razini na temu njihove međusobne suradnje, pri tome uzimajući u obzir etička načela odvjetnika i sudaca. Takav dijalog trebao bi koristiti uzajamno razumijevanje i poštivanje uloge svake od strana, vodeći računa o neovisnosti sudaca i odvjetnika.

VII. **Vijeće smatra** da, tamo gdje je to prikladno, zajedničko osposobljavanje glede tema za koja postoji zajednički interes može poboljšati kvalitetu i djelotvornost postupaka.

⁷ Vidjeti presude Europskog suda za ljudska prava, Pečnik protiv Slovenije od 27. rujna 2012. i Nikula protiv Finske od 21. ožujka 2002.

Zaštita okoliša postaje sve važnija tema u svijetu u kojem živimo često s nerazvijenom ekološkom svijesti, a ova se tema sve češće pojavljuje i u pravnom svijetu. O toj temi i kaznenim djelima protiv okoliša za "Odvjetnik" piše Marija Pujo Tadić, odvjetnica iz Zagreba.

Kazneno-pravna zaštita okoliša

Piše

Marija Pujo Tadić,
odvjetnica

Općenito o kaznenim djelima protiv okoliša

Kaznena djela protiv okoliša uzrokuju značajne štete za okoliš u Europi, ali i u svijetu. Naime, vrlo često posljedice takvih kaznenih djela imaju i prekogranični aspekt. Stoga su kaznena djela protiv okoliša ozbiljan i rastući problem koji treba rješavati na europskoj razini.

Karakteristično je za takva kaznena djela da uzrokuju značajnu štetu ili opasnost za okoliš i ljudsko zdravlje. Najčešća kaznena djela protiv okoliša ogledaju se kao protupravno ispuštanje onečišćujućih tvari u zrak, vodu ili tlo; protupravna trgovina životinjama; protupravno odlaganje otpada, posebice opasnog otpada itd. Da bi se zajamčila visoka razina zaštite okoliša, potrebno je riješiti sve veći problem rastućeg broja kaznenih djela protiv okoliša.

Počinitelji takvih kaznenih djela ostvaruju visoki profit, a s druge strane postoje velike poteškoće prilikom procjene štete od počinjenja takvog djela.

Direktiva 2008/99/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o zaštiti okoliša putem kaznenog prava

Kako pravo zaštite okoliša treba provoditi na učinkovit način, Europska unija je donijela brojne zakonodavne akte o zaštiti okoliša, a države članice obvezne su te akte prenijeti u svoja nacionalna zakonodavstva i provoditi ih. Iskustvo je, međutim, pokazalo da sankcije koje trenutačno primjenjuju države članice nisu uvijek dostatne da bi se ostvarilo puno poštivanje prava Zajednice. Takvo poštovanje zakona

moglo bi se i trebalo ojačati postojanjem kaznenih sankcija kojima se pokazuje društvena osuda kvalitativno drukčije naravi u usporedbi s administrativnim sankcijama ili mehanizmima naknade u okviru građanskog prava.

To je razlog zašto je Komisija predložila Direktivu koja zahtijeva od država članica da osiguraju kaznene sankcije za najteža kaznena djela protiv okoliša, jer se samo ta vrsta mjera čini adekvatnom, kako bi se postigla odgovarajuća provedba prava zaštite okoliša.

Da bi se riješilo ovo pitanje, a nakon dugotrajnih institucionalnih rasprava i dviju presuda Europskoga suda pravde o opsegu nadležnosti Zajednice u području kaznenog prava, Vijeće i Europski parlament usuglasili su se o tekstu Direktive o zaštiti okoliša putem kaznenog prava. Direktiva je formalno prihvaćena 19. studenoga 2008. godine, a morala je biti prenesena u zakonodavstvo od strane država članica do 26. prosinca 2010. Radi se o Direktivi 2008/99/EC o zaštiti okoliša putem kaznenog prava.

Direktiva 2008/99/EC zahtijeva od država članica da određene aktivnosti onečišćenja proglašavaju kažnjivima prema kaznenom pravu, a ne prema upravnom pravu (prekršajnom pravu) kojim su predviđene blaže kazne. Članak 3. zahtijeva od država članica da poduzmu potrebne mjere i sastave popis kršenja zakona EU-a na području zaštite okoliša koja se smatraju kaznenim djelima prema domaćem pravu. To uključuje: onečišćenje zraka, tla ili vode; trgovanje primjercima zaštićenih biljnih ili životinjskih vrsta; protupravno odlaganje otpada. Moraju se uvesti sankcije kojima se kažnjava

*O autorici
Marija Pujo Tadić je
odvjetnica u Zagrebu,
a već godinama se bavi
kompleksnim pitanjem
zaštite okoliša.*

ne samo nezakonito postupanje pojedinaca, već i kaznena djela koja su počinjena od pravne osobe. Međutim, u potonjem slučaju države članice mogu birati između primjene kaznenopravnih ili upravnoopravnih sankcija. Države članice trebale su donijeti zakone, uredbe i upravne propise nužne za postupanje u skladu s Direktivom do 26. prosinca 2010.

Dakle, Direktiva 2008/99/EC utvrđuje mjere zaštite okoliša kroz kazneno pravo – popis djela protiv okoliša koja se moraju propisati kao kaznena djela od strane svih država članica, ako su počinjena s namjerom ili iz ozbiljnog nehaja, s teškim posljedicama.

Naime, Direktiva ne stvara novi popis kaznenih djela, već upućuje na postojeće europske legislative o okolišu, a država članica mora osigurati da povrede zakona podliježu učinkovitim, razmjernim i odvraćajućim kaznenopravnim sankcijama.

Sukladno Direktivi 2008/99/EC države članice osiguravaju da sljedeće radnje predstavljaju kazneno djelo ako se počine protuzakonito i namjerno ili barem iz krajnje nepažnje:

- Ako je nastupila znatna šteta u zraku, tlu, vodi ili na životinjama ili biljkama, ili uzrokovala smrt ili tešku tjelesnu ozljedu bilo koje osobe;
- Uvođenje ionizirajućeg materijala ili emisija ionizirajućeg zračenja
- Nezakonito postupanje (odlaganje, prijevoz, skladištenje i dr.) s otpadom (uključujući i opasni otpad)
- Nezakoniti rad postrojenja, u kojima se odvijaju opasne aktivnosti, te se koriste opasne tvari
- Ilegalne pošiljke otpada
- Nezakonita proizvodnja, prerada, skladištenje, uporaba, transport, izvoz ili uvoz nuklearnog materijala ili drugih opasnih radioaktivnih tvari
- Nezakonito posjedovanje, uzimanje, oštećivanje, ubijanje ili trgovanje primjercima zaštićenih divljih vrsta faune ili flore
- Trgovanje primjercima zaštićenih divljih vrsta faune ili flore
- Svako ponašanje koje uzrokuje značajno narušavanje staništa unutar zaštićenog područja
- Nezakonita trgovina ili uporaba tvari koje oštećuju ozon.

Kaznena djela protiv okoliša u zakonodavstvu Republike Hrvatske – kratak pregled

Kaznena djela protiv okoliša regulirana su u Republici Hrvatskoj u posebnoj glavi XX. Kaznenog zakona (NN 125/11 i 144/12) pod naslovom “Kaznena djela protiv okoliša”.

Također, u kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske preuzeta je i Direktiva 2008/99/EC što je rezultiralo time da ta glava Kaznenog zakona ima niz novih kaznenih djela koja ranije nisu bila propisana kao kaznena djela.

U posljednje vrijeme u većem broju zakonodavstava kaznena djela protiv okoliša pretežno se reguliraju kao kaznena djela ugrožavanja kod kojih se ne traži da dođe do povređivanja zaštićenog pravnog dobra (okoliša), već je dovoljna i opasnost od njegovog povređivanja (apstraktno ugrožavanje), a upravo takav način reguliranja slijedilo se kod usklađenja hrvatskog kaznenog zakonodavstva u glavi XX. koja se odnosi na kaznena djela protiv okoliša. Nadalje, većina propisanih kaznenih djela protiv okoliša su blanketne norme, što znači da je kroz blanketnost norme (“tko protivno propisima”) predviđena akcesornost takvog djela te je za primjenu pojedinog kaznenog djela relevantan npr. Zakon o zaštiti okoliša, Zakon o zaštiti zraka i dr.

U Republici Hrvatskoj relevantno zakonodavstvo koje se odnosi na materiju odgovornosti za kaznena djela iz područja okoliša je:

- (Stari) Kazneni zakon do 1. siječnja 2013. (NN 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11)
- (Novi) Kazneni zakon, stupio na snagu 1. siječnja 2013. (NN 125/11)
- Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela (NN 151/03, 110/07, 45/11)
- Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11)
- Zakon o državnom odvjetništvu (NN 76/09, 153/09, 116/10, 145/10, 57/11, 130/11 (dalje u tekstu ZDO))
- Zakon o policijskim poslovima i ovlastima (NN 76/09)
- Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika (NN 89/10)
- Prekršajni zakon (NN 107/07), (dalje u tekstu PZ)

Što se tiče odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela protiv okoliša, na njih se primjenjuje Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela (NN 151/03, 110/07 I 45/11) koji u svojim odredbama propisuje da će se pravna osoba kazniti za kazneno djelo odgovorne osobe ako se njime povrjeđuje neka dužnost pravne osobe ili je njime pravna osoba ostvarila ili trebala ostvariti protupravnu imovinsku korist za sebe ili drugog, te će se pod tim uvjetima kazniti pravna osoba za kaznena djela propisana Kaznenim zakonom i drugim zakonima, dok se odgovornost pravne osobe temelji na krivnji odgovorne osobe.

Dužnost prijaviti kazneno djelo u Republici Hrvatskoj ima svatko, te se prijava za kazneno djelo protiv okoliša može podnijeti Državnom odvjetništvu, policiji, inspekciji Ministarstva zaštite okoliša i prirode.

Sva državna tijela postupaju u okviru svoje nadležnosti, ali najvažniju ulogu ima Državni odvjetnik koji je dužan za sva kaznena djela koja se progone po službenoj dužnosti istraživati da li je počinjeno kazneno djelo. Državni odvjetnik vodi kazneni progon kod kaznenih djela protiv okoliša, on usmjerava i nadzire rad drugih državnih tijela te podnosi optužnicu.

Vrste kaznenih djela protiv okoliša i kaznenih djela iz glave XX. Kaznenog zakona Republike Hrvatske

Postoje sljedeće vrste kaznenih djela protiv okoliša:

- Kaznena djela koja se odnose samo na povredu upravnih odredaba: nema ugrožavanja ili stvarne štete potrebne za kaznu.
- Kaznena djela ugrožavanja: dostatno je apstraktno ugrožavanje zaštićenih dobara, kao što su fauna, flora ili staništa, voda, tlo ili zrak, da bi bilo počinjeno kazneno djelo protiv okoliša npr. "može ugroziti..."
- Kaznena djela kojima je prouzrokovana šteta: ilegalne radnje sankcionirane samo u slučajevima kad nastane šteta. Šteta je preduvjet za kaznenu odgovornost

Kaznena djela protiv okoliša iz novog Kaznenog zakona:

- Onečišćenje okoliša, čl. 193.
- Ispuštanje onečišćujućih tvari s plovnog objekta, čl. 194.

- Ugrožavanje ozonskog sloja, čl. 195.
- Ugrožavanje okoliša otpadom, čl. 196.
- Ugrožavanje okoliša postrojenjem, čl. 197.
- Ugrožavanje okoliša radioaktivnim tvarima, čl. 198.
- Ugrožavanje bukom, vibracijama ili neionizirajućim zračenjem, čl. 199.
- Uništavanje zaštićenih prirodnih vrijednosti, čl. 200.
- Uništavanje staništa, čl. 201.
- Trgovanje zaštićenim prirodnim vrijednostima, čl. 202.
- Protuzakonito unošenje u okoliš divljih svojti ili GMO-a, čl. 203.
- Protuzakoniti lov i ribolov, čl. 204.
- Ubijanje ili mučenje životinja, čl. 205.
- Prenosanje zaraznih bolesti životinja i organizama štetnih za bilje, čl. 206.
- Proizvodnja i stavljanje u promet štetnih sredstava za liječenje životinja, čl. 207.
- Nesavjesno pružanje veterinarske pomoći, čl. 208.
- Pustošenje šuma, čl. 209.
- Promjena vodnog režima, čl. 210.
- Protupravna eksploatacija rudnog blaga, čl. 211.
- Protupravna gradnja, čl. 212.

Kako je u Republici Hrvatskoj uveden dominantno ekocentrični model kaznenih djela (dovoljno je već nehajno apstraktno ugrožavanje da bi se radilo o kaznenom djelu), uveden je i poseban institut – **Djelotvorno kajanje**. Smisao tog instituta je da Sud može osloboditi kazne počinitelja kaznenog djela: Onečišćenja okoliša (čl. 193.), Ugrožavanje okoliša otpadom (čl. 196.), Ugrožavanje okoliša postrojenjem (čl. 197.) i Ugrožavanja okoliša radioaktivnim tvarima (čl. 198.) koji prije nastupa teških posljedica dobrovoljno otkloni opasnost ili stanje koje je prouzrokovao. Taj institut prikladan je za provedbu načela da kazna mora biti *ultima ratio* te istodobno daje poticaj počiniteljima da otklone onečišćenje prije nego nastupe teške posljedice kao: smrt, teška tjelesna ozljeda, teško narušavanje zdravlja jedne ili više osoba, promjene prouzročene onečišćenjem koje se ne mogu dulje vrijeme otkloniti, velika nesreća.

Kako i kod druge vrste kaznenih djela i u slučaju kaznenih djela protiv okoliša, a zbog

Pregled statističkih podataka koji se odnose na kaznena djela protiv okoliša, najvećeg općinskog suda, Općinskog kaznenog suda u Zagrebu za razdoblje posljednjih 10 godina zaključno s danom 24. studenoga 2013. godine.

Kazneno djelo	Primljeno	Riješeno	Neriješeno
Onečišćenje okoliša (čl. 250.)	2	2	0
Ugrožavanje okoliša bukom (čl. 251.)	1	1	0
Ugrožavanje okoliša otpadom (čl. 252.)	8	8	0
Protupravna gradnja (čl. 252a.)			
Unošenje radioaktivnog ili drugog opasnog otpada u Republiku Hrvatsku (čl. 253.)	1	1	0
Ugrožavanje okoliša napravama (čl. 254.)	0	0	0
Prenošenje zaraznih bolesti životinja/bilja (čl. 255.)			
Proizvodnja štetnih sredstava za liječenje životinja (čl. 256.)			
Nesavjesno pružanje veterinarske pomoći (čl. 257.)	1	1	0
Protuzakoniti lov (čl. 258)	5	5	0
Protuzakoniti ribolov (čl.259.)	2	2	0
Mučenje životinje (čl. 260.)	20	20	0
Pustošenje šuma (čl. 261.)	3	3	0
Protupravna eksploatacija rudnog blaga (čl. 261a.)			
Teška kaznena djela protiv okoliša (čl. 262.)	0	0	0
Ukupno	43	43	0

Izvor: Statistički podaci Općinskog kaznenog suda u Zagrebu pokazuju da se najveći broj prijavljenih kaznenih djela protiv okoliša odnosi na kazneno djelo Ugrožavanje okoliša otpadom (čl.252. stari zakon) i Mučenje životinje (čl. 260. stari zakon).

nastupanja određenih kvalifikatornih okolnosti, postoji kategorija Teška kaznena djela protiv okoliša. Teška kaznena djela protiv okoliša su djela kod kojih zbog nastupanja kvalifikatornih okolnosti, u vidu gore nabrojanih teških posljedica, kazneno djelo dobiva na svojoj težini te se za takvo djelo propisuje teža kazna.

Zasigurno je za svaku pohvalu učinkovitosti rada Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, u rješavanju navedenih kaznenih djela, jer do dana 24. studenog 2013. nema niti jedan neriješeni predmet kaznenih djela protiv okoliša.

Zaključak i preporuke

Očekuje se da će u dogledno vrijeme, zbog promjena Kaznenog zakona i propisivanja većeg broja kaznenih djela protiv okoliša, kao i zbog aktualnosti tematike, priljev ove vrste kaznenih prijava (optužnica) protiv

počinitelja kaznenih djela biti puno veći, stoga se kontinuirano vođenje sudske prakse s primjerima dobre prakse iz EU-a pokazuje kao nužnost.

Nadalje, sva državna tijela trebaju raditi na educiranju svojih djelatnika o toj specifičnoj vrsti kaznenih djela. Potrebno je u vidu priručnika napraviti smjernice za procesno-pravno postupanje inspekcijских službi nadležnih u području zaštite okoliša.

Također, nužna je suradnja svih institucija na što učinkovitijem otkrivanju i kažnjavanju počinitelja, ali i saniranju posljedica tih kaznenih djela, jer, kao što sam napomenula u uvodu, posljedice od većine takvih kaznenih djela ne reflektiraju se samo na pojedinca već na zajednicu u cjelini, na sve ljude i raspoloživa dobra dostupna većem broju ljudi (zrak, voda, tlo) i stoga svi trebaju biti posebno učinkoviti i brzi kod rješavanja takve vrste kaznenih djela.

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda, unatoč svojoj važnosti i činjenici da je postala dio hrvatskog pravnog poretka, gotovo je nevidljiva u hrvatskoj pravosudnoj praksi. Odvjetnica Lovorka Kušan pripremila je tekst o presudi "Klauz protiv Hrvatske", a sadržaj tog teksta potencijalno je vrlo koristan odvjetnicima.

Presuda Europskog suda za ljudska prava: Klauz protiv Hrvatske

Piše

Lovorka Kušan,
odvjetnica

Uvod

U parničnom postupku, Republika Hrvatska kao stranka u postupku ima pravo na naknadu troška postupka prema uspjehu u sporu, pri čemu sudovi, u pravilu, te troškove dosuđuju prema pukom matematičkom omjeru iznosa dosuđenog i odbijenog dijela tužbenog zahtjeva. Nakon presude Europskog suda za ljudska prava donesene u predmetu Klauz protiv Hrvatske (zahtjev broj 28963/10, presuda od 18. srpnja 2013. godine), takva praksa sudova morat će se mijenjati. Naime, u tom predmetu, zbog obveze tužitelja, koji je samo djelomično uspio u postupku, da državi kao tuženiku naknadi parnični trošak koji je gotovo dosegao dosuđeni iznos naknade štete, Europski sud za ljudska prava (dalje: Sud) utvrdio je povredu prava na pravično suđenje kao i povredu prava na mirno uživanje vlasništva.

Činjenice predmeta

U listopadu 1998. godine Ivan Klauz (dalje: podnositelj) podnio je općinskom sudu tužbu protiv Republike Hrvatske radi naknade štete zbog policijskog zlostavljanja, tražeći naknadu nematerijalne štete u iznosu od 295 tisuća kuna. Tijekom postupka taj tužbeni zahtjev je povišen na iznos od 335 tisuća kuna.

U rujnu 2002. Općinski je sud donio presudu kojom je podnositelju dosudio ukupno 14.500 kuna na ime naknade nematerijalne štete pretrpljene zbog proizvoljnog lišenja slobode i zlostavljanja, s kamatom od dana donošenja presude te 3.553,31 kuna na ime parničnog troška. Preostali dio tužbenog zahtjeva od 320.500 kuna Sud je odbio te je naložio podnositelju da Republici Hrvatskoj naknadi parnični trošak od 26.197,87 kuna. Odluku o trošku Sud je donio utvrdivši da je podnositelj kao tužitelj imao trošak od 40.070 kuna, dok je država imala trošak od 27.375 kuna. Budući da je podnositelju dosuđeno 4,3 posto ukupno traženog iznosa naknade štete, Sud je zaključio da je podnositelj u tom postotku uspio u postupku, a da je uspjeh države 95,7 posto, te su troškovi odmjereni u skladu s tim postocima.

U povodu revizije podnositelja, Vrhovni sud Republike Hrvatske je presudom iz travnja 2007. preinačio odluke nižih sudova i dosudio podnositelju ukupno 24.000 kuna na ime naknade nematerijalne štete s kamatom od dana donošenja prvostupanjske presude, te 8.300 kuna na ime parničnog troška. Preostali dio tužbenog zahtjeva je odbijen, a podnositelju je naloženo da državi plati 19.000 kuna na ime parničnog troška.

O autorici:

*Lovorka Kušan
odvjetnica je u Ivanič-
Gradu, a u svojoj
se dugogodišnjoj
odvjetničkoj praksi bavi
borbom protiv svih vrsta
diskriminacije (posebice
žena i Roma) te
zaštitom ljudskih prava.*

U prosincu 2007. država je podnositelju isplatila ukupno 32.207,28 kuna. Taj iznos sastojao se od 24.000 kuna na ime naknade štete, 18.907,28 kuna na ime kamata, 8.300 kuna na ime parničnog troška, sve umanjeno za 19.000 kuna koliko je podnositelj morao platiti državi na ime parničnog troška.

Stoga se u postupku pred Sudom glavno pitanje odnosilo na činjenicu da je podnositelju naloženo naknaditi državi troškove postupka koji su iznosili gotovo 79 posto naknade koju je država trebala njemu isplatiti zbog policijskog zlostavljanja, te je zbog toga naknada koja mu je isplaćena bila znatno smanjena unatoč tome što su hrvatski sudovi nedvosmisleno utvrdili da ima pravo od države tražiti naknadu nematerijalne štete prouzročene policijskim zlostavljanjem.

Ocjena Suda

Svoju odluku o povredi prava na pravično suđenje u ovom predmetu Sud je temeljio na tri ključna pitanja: je li postojalo ograničenje podnositeljevog prava na pristup sudu; ako jest, je li to ograničenje težilo legitimnom cilju te, ako jest, je li to ograničenje bilo razmjerno legitimnom cilju kojem je težilo.

Sud je već ranije, u predmetima koji su se odnosili na obvezu plaćanja sudske pristojbe¹, utvrdio da bi nametanje znatnog financijskog opterećenja nakon završetka postupka moglo značiti ograničenje prava na pristup sudu koje pravo je dio prava na pravično suđenje zaštićenog člankom 6. Konvencije. U ovom predmetu pak to ograničenje predstavljalo je pravilo o razmjernom snošenju troškova prema uspjehu u sporu. Takvo ograničenje samo po sebi ne mora predstavljati povredu članka 6. Konvencije. Hoće li se raditi o povredi prava na pravično suđenje, ovisi o okolnostima konkretnog predmeta te o pitanju ima li takvo ograničenje legitiman cilj i je li razmjerno tom cilju koji se želi postići.

Sud je primijetio da pravilo o naknadi troška prema uspjehu u sporu ima legitiman cilj, a to je osiguranje pravilnog djelovanja pravosud-

nog sustava i zaštite prava drugih putem izbjegavanja neopravdanog parničenja i pokretanja neutemeljenih sporova ili podnošenja nerazumno visokih tužbenih zahtjeva.

U tom predmetu lijepo se vidi kako Sud primjenjuje načelo razmjernosti. Tako je Sud do odluke o tome je li gore opisana obveza podnositelja da državi naknadi visoki parnični trošak bila razmjerna cilju koji se pravilom o pravu na trošak prema uspjehu u sporu želi postići, došao na temelju sljedećih utvrđenja i zaključaka:

1. U pravilu je iznimno teško procijeniti nematerijalnu štetu. Međutim, u Hrvatskoj postoje kriteriji koji taj postupak pojednostavljaju i to su Orijentacijski kriteriji i iznosi za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete Vrhovnog suda Republike Hrvatske iz 2002. godine. Iako Orijentacijski kriteriji ne navode nikakve iznose u vezi s naknadom štete na koju se odnosio dio tužbenog zahtjeva u konkretnom predmetu, to jest ne sadrže nikakve smjernice u vezi s duševnim bolima zbog policijskog zlostavljanja te ne postoji sudska praksa o tom pitanju, podnositelj je tražeci 300.000 kuna za tu vrstu štete mogao pretpostaviti da je njegov zahtjev vjerojatno pretjeran.
2. S obzirom na iznose koji su podnositelju dosuđeni te iznose koje je morao platiti državi na ime parničnog troška, kao i s obzirom na to da je morao platiti vlastitog punomoćnika, podnositelj je "izgubio" gotovo cjelokupnu naknadu koja mu je dosuđena, te zapravo nije dobio gotovo ništa.
3. Ponašanje podnositelja, odnosno podnošenje pretjerano visokog zahtjeva za naknadu štete, ne može opravdati takvo znatno smanjenje dosuđene naknade štete. Tumačenje Vrhovnog suda o primjeni članka 154. Zakona o parničnom postupku daje sudovima znatnu diskreciju u odlučivanju o razmjernom snošenju parničnog troška, upućujući ih da tu odredbu primjenjuju kvalitativno, a ne samo kvantitativno (npr. odluke br. Rev-1093/09-2 od 15. listopada 2009., br.

¹ Vidi Stankov protiv Bugarske, predmet broj 68490/01, presuda od 12. srpnja 2007.

Rev-1181/09-2 od 30. listopada 2009. i br. Rev 341/09-2 od 7. travnja 2010.) Taj pristup im čak omogućava da sve troškove dosude stranci koja je u postupku uspjela s osnovom, ali ne i s visinom zahtjeva (npr. odluka br. Rev-1083/09-2 od 15. listopada 2009.). Međutim, u ovom predmetu domaći sudovi su tu odredbu primijenili mehanički, bez obraćanja dovoljne pažnje na posebne okolnosti podnositeljeva predmeta, posebno na činjenicu da se radilo o šteti koja je nastala zbog kaznenog djela zlostavljanja koje je počinio policijski djelatnik. S obzirom da je policijski službenik kazneno osuđen zbog zlostavljanja podnositelja, ne može se reći da je njegov zahtjev za naknadu štete protiv države bio neosnovan, a njegovo postupanje neopravdano.

4. Ne postoji dokaz da je država kao tuženik, kojeg je zastupalo državno odvjetništvo, a ne odvjetnik, u konkretnom predmetu imala ikakve dodatne troškove zbog toga što je podnositelj postavio previsok tužbeni zahtjev za naknadu štete. U konkretnom slučaju dva glavna razloga za sankcioniranje procesne nediscipline, a to su izbjegavanje neopravdanog parničenja i nerazumno visokih troškova sudskog postupka, nisu bila izravno primjenjiva.
5. Odluka o troškovima postupka u ovom predmetu je imala neke neprihvatljive posljedice. Sud izrijekom navodi: "Kao prvo, paradoksalno je da je država jednom rukom – naknadama za državno odvjetništvo koje ju je zakonski zastupalo – uzela znatan dio onoga što je dodijeljeno drugom (...). Kao drugo, postupovna sankcija za podnositeljev minoran postupovni propust, odnosno isticanje previsokog tužbenog zahtjeva, bila je toliko stroga da je neopravdano umanjila naknadu koja mu je dodijeljena zbog tako ozbiljnog nezakonitog čina kao što je kazneno djelo zlostavljanja tijekom obavljanja službene dužnosti, a koje djelo zabranjuje članak 3. koji se ubraja u jednu od temeljnih odredbi Konvencije."

Sud je zaključio da se ne može reći da su odluke domaćih sudova bile razmjernom legitimum cilju kojem teži pravilo o razmjernom snošenju troškova prema uspjehu u sporu, te je primjena tog pravila u ovom predmetu rezultirala ograničenjem koje je umanjilo samu bit podnositeljevog prava na pristup sudu. Stoga je Sud utvrdio povredu članka 6. stavka 1. Konvencije koje jamči pravo na pravično suđenje.

Sud je utvrdio i povredu članka 1. Protokola 1. uz Konvenciju, odnosno prava podnositelja na mirno uživanje vlasništva, smatrajući da znatno smanjenje iznosa potraživanja s naslova naknade štete, koje je rezultat obveze plaćanja troškova postupka, predstavlja miješanje u pravo podnositelja da mirno uživa svoje vlasništvo. Sud je zaključio da je to miješanje bilo propisano zakonom i da je bilo u općem interesu, ali da se njime nije postigla potrebna pravična ravnoteža između općeg interesa i prava podnositelja na mirno uživanje vlasništva.

Zaključak

Presuda Europskog suda za ljudska prava u predmetu Klauz protiv Hrvatske, kao i nebrojene presude tog Suda, nije samo kritika mehaničke primjene zakona, već pokazuje kako se propis može i treba primjenjivati drugačije – uzimajući u obzir sve okolnosti pojedinog slučaja te tumačeći pojedine zakonske odredbe imajući u vidu njihovu svrhu i smisao kao i odnos prema drugim propisima, prije svega prema Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, koja je dio našeg pravnog poretka od 1997. godine. Nažalost, unatoč tom dugom vremenu, Konvencija se i dalje vrlo rijetko izravno primjenjuje u domaćim postupcima. S obzirom na relativno velik broj predmeta na koji će se moći primijeniti načela izražena u presudi Klauz protiv Hrvatske, nadamo se da će barem pri odlučivanju o parničnom trošku u postupcima protiv države doći do promjena na koje upućuje Europski sud za ljudska prava.

Kolokacije u jeziku prava

Je li sudsko rješenje a decree?

“Upravo sam dobila prijevod sudskog tumača na engleski, prevodi rješenje kao *decree*?!” –sutkinja koja mi je poslala ovu kratku elektroničku poruku traži komentar, tj. pita me je li to točno – je li sudsko rješenje na engleskome *a decree*. Uzgred, sudski tumači u Hrvatskoj ne polažu ispit iz pravne terminologije. Ne provjerava se njihovo poznavanje stručnih pravnih termina (*legal terms of art*), što se već pokazalo i dokazalo kao loše, ali to nije tema ovoga priloga. Tema ovoga priloga su vrste sudskih odluka i njihovi nazivi na hrvatskom i engleskom jeziku.

Ako sam dobro shvatila i naučila, kod nas je pravilo da se u parničnom, kaznenom i prekršajnom postupku sudske odluke o meritumu nazivaju presude. Na engleskome su to, u pravilu, *judgments*, osim u bračnim predmetima, u kojima je odluka o glavnoj stvari *a decree*. Tako je presuda o razvodu braka *a divorce decree*. To što se *decree* odnosi i na meritorne sudske odluke u ostavinskom postupku (*probate proceedings*) ne bi nas trebalo iznenaditi, jer i u nas takve odluke u izvanparničnim postupcima nose drugačiji naziv – rješenja. Tako je rješenje o nasljeđivanju i legatu *a decree of final distribution (a final judgment issued by the probate court that is conclusive as to the rights of the heirs and legatees)*. I ovršni postupak je izvanparnični, ali u tom kontekstu engleski meritornu odluku naziva *an order*, npr. rješenje o ovrši je *an enforcement order*. I u upravnom postupku je engleski naziv za odluku o glavnoj stvari *an order – an administrative order*.

Pored toga što označava meritorne odluke u upravnim i nekim izvanparničnim postupcima, gdje odgovara našem rješenju, *order* je i postupovna odluka, odluka kojom sud upravlja parničnim, kaznenim ili prekršajnim postup-

kom – dakle, opet rješenje. Black’s Law Dictionary ovako definira to značenje: “*An order is the mandate or determination of the court upon some subsidiary or collateral matter arising in an action, not disposing of the merits, but adjudicating a preliminary point or directing some step in the proceedings.*” I neki britanski izvori *order* definiraju (manje jasno i precizno!) kao “*a decision of the court other than a judgment*”. Budući da sud rješenjem nešto nalaže ili zabranjuje (“nalaže se...”), *order* se često prevodi i kao nalog ili mjera. *A restraining order* je naziv za mjeru zabrane (krovni termin za sve mjere zabrane je *prohibitory injunctions*), a najčešće se pojavljuje kao mjera zabrane približavanja u kontekstu nasilja u obitelji (*domestic abuse restraining order, child abuse restraining order*), ili zlostavljanja na radu i spolnog uznemiravanja (*harrassment restraining order*). U kontekstu kaznenopravne suradnje u Europskoj uniji, mi smo *a freezing order* preveli kao nalog za osiguranje imovine ili dokaza, a *a confiscation order* kao nalog za oduzimanje imovine ili predmeta (također: odluka za oduzimanje imovine ili predmeta).

Međutim, nisu svi nalozi i sve mjere *orders*. Tri naloga, sva tri iz područja kaznenog prava, u engleskome nose naziv *a warrant: an arrest warrant* (uhidbeni nalog), *a search warrant* (nalog za pretragu) i *an interception warrant* (doslovno: nalog za presretanje, u nas nalog o provođenju posebnih dokaznih radnji). Od pristupanja Hrvatske Europskoj uniji sve češće slušamo i govorimo o EUN-u, tj. europskom uhidbenom nalogu (*European Arrest Warrant, EAW*).

Mislim da smo sada spremni odgovoriti na pitanje s početka ovoga priloga: je li ispravno rješenje prevesti kao *decree*? Budući da se u

Priredila

Ivana Bendow
prof.

O autorici
Ivana Bendow podučava
pravnički engleski jezik
i sastavlja hrvatsko-
engleski kolokacijski
rječnik prava. Autorica
je dvaju dvojezičnih
frazoloških rječnika u
nakladi Školske knjige.

konkretnom slučaju radilo o postupovnoj odluci, sa sigurnošću možemo zaključiti da je u pitanju bio neki *order*. A što se tiče ostalih sud-

skih odluka, u rječničkom dijelu priloga navest ćemo nazive nekoliko odluka, kao i njihove uvriježene sveze riječi – kolokacije.

sudska odluka, odluka suda a judicial decision, a court decision, a decision of the court

sukladno odluci suda pursuant to a court decision

donijeti odluku to make a decision, to render a decision

preispitati odluku prvostupanjskog suda to review a first-instance decision

presuda a judgment

osuđujuća presuda a judgment of conviction

oslobađajuća presuda a judgment of acquittal

odbijajuća presuda a judgment of dismissal

presuda o razvodu braka a divorce decree

donijeti presudu; presuda se donosi to give judgment, to render judgment, to enter judgment; judgment is given, judgment is rendered, judgment is entered

obrazložiti presudu; presudu treba

obrazložiti to give reasons for the judgment; reasons for the judgment must be given

pobijati presudu; presuda se može pobijati to contest a judgment, to challenge a judgment; the judgment may be contested, the judgment may be challenged

ukinuti presudu; presuda je ukinuta po žalbi to reverse a judgment, to overturn a judgment; the judgment was reversed on appeal, the judgment was overturned on appeal

potvrditi presudu; presuda je potvrđena po žalbi to uphold a judgment, to affirm a judgment; the judgment was upheld on appeal, the judgment was affirmed on appeal

preinačiti presudu; presuda je preinačena po žalbi to vary a judgment; the judgment was varied on appeal

rješenje *postupovna odluka* an order

rješenje *meritorna odluka u ovršnom i upravnom postupku* an order

rješenje *meritorna odluka u ostavinskom postupku* a decree

rješenje o određivanju istražnog zatvora a detention order

rješenje o ukidanju istražnog zatvora a release order

rješenje o ovrsi an enforcement order

rješenje o predaji u posjed an order for delivery of possession

rješenje o nasljeđivanju i legatu a decree of final distribution

rješenje kojim se osoba proglašava umrlom a decree declaring a person dead

donijeti rješenje; rješenje se donosi to make an order, to issue an order; an order is made, an order is issued

dostaviti rješenje strankama, rješenje se dostavlja strankama to serve an order on the parties, an order is served on the parties; to serve the parties with an order, the parties must be served with the order

rješenje stupa na snagu danom donošenja an order comes into force on the date it is made

biti obvezan donijeti rješenje to be bound to make an order, to be under a duty to issue an order

rješenjem suda, po rješenju suda by an order of the court, by court order

nalog za pretragu a search warrant

nalog za pretragu doma a home search warrant

izdati nalog za pretragu doma to issue a home search warrant

uhidbeni nalog an arrest warrant

izdati uhidbeni nalog to issue an arrest warrant

Profesor Marko Alerić s Filozofskog fakulteta u Zagrebu od prošlog broja u "Odvjetniku" savjetima i primjerima pokušava razjasniti probleme, dileme i nedoumice hrvatskoga jezika.

Govor i pismo

Jezik upotrebljavamo u govoru i pismu. Govor je urođena ljudska sposobnost i preduvjet je ovladavanju drugim jezičnim sposobnostima: čitanju i pisanju. Važna razlika između govorenja i pisanja je u tome što je proizvodnja govora gotovo istodobna s proizvodnjom misli, pa govornik nema puno vremena za izbor odgovarajućih riječi ili izraza. Zbog toga su rečenice u govoru nerijetko isprekidane, nepotpune, u njima su česta oklijevanja, ponavljanja, stanke i u njima je općenito više pogrešaka od rečenica koje su napisane. Nasuprot tome, očekujemo da napisane rečenice budu pažljivo oblikovane i povezane u tekst.

Vještina pisanja, međutim, nije ni jednostavna ni laka i od nas najčešće zahtijeva svjesne misaone napore. Dok pišemo, moramo razmišljati o sadržaju koji želimo prenijeti, o logici i organizaciji teksta, o obilježjima pravnog jezika, o gramatičkoj i pravopisnoj pravilnosti.

Ovladavanje vještinom pisanja podrazumijeva trajno učenje i uvježbavanja prijenosa misli u pisani tekst. Naime, zbog sadržajnih i/ili jezičnih pogrešaka primatelju nesvjesno možemo prenijeti sadržaj suprotan onome koji smo htjeli, a on steći nepovoljno mišljenje o nama, našem načinu poslovanja, o poduzeću i dr.

Poslovno je dopisivanje službeno dopisivanje i ono je, bez obzira na to radi li se o klasičnom ili elektoničkom pismu, određeno i izgledom i sadržajem.

Izgled poslovnog pisma

Poslovno pismo ima ove dijelove:

- 1. naziv pošiljatelja** – naziv tvrtke (ime, prezime i adresa pošiljatelja), obično u lijevom ili desnom gornjem kutu
- 2. naziv primatelja** – naziv tvrtke (ime, prezime i adresa primatelja), obično ispod naziva pošiljatelja, s lijeve ili desne strane
- 3. naziv mjesta i datum pisanja** – ispod naziva primatelja, s lijeve ili desne strane
- 4. pozivna oznaka** (urudžbeni broj) – ispod naziva mjesta i datuma pisanja, s lijeve strane

5. predmet – tema, kratak sadržaj, ispod pozivne oznake. Npr.: Predmet: *Poziv na predstavljanje projekta, Odgovor na pitanje u vezi s Gradskim urbanističkim planom.*

6. sadržaj poslovnog pisma

7. potpis pošiljatelja – na kraju pisma, s lijeve ili desne strane. Uz ime i prezime pošiljatelja dolazi i titula, zvanje i/ili zanimanje. Najčešće su titule: *mr. sc.* – magistar znanosti, *dr. sc.* – doktor znanosti i *ak.* – akademik. Zvanje je stupanj obrazovanja, npr. *maturant opće gimnazije, diplomirani novinar, magistar prava, sveučilišni specijalist prava.* Zanimanje je naziv radnog mjesta, npr. *odvjetnik, zastupnik u Saboru, konzul, ekonomski savjetnik...*

Titula se piše ispred imena, a zvanje i zanimanje pišu se iza prezimena i od prezimena se odvajaju zarezom. Npr. *dr. sc. (titula) Petar Perić; dr. sc. (titula) Petar Perić, mr. oec. (zvanje); dr. sc. (titula) Petar Perić, direktor Sektora (zanimanje)*

8. P. S. (post scriptum) – ono što nije u tijesnoj vezi sa sadržajem

9. popis priloženih dokumenata – nakon potpisa, s lijeve strane.

Sadržaj poslovnog pisma

Sadržaj je glavni dio poslovnoga pisma i ima ove dijelove:

O autoru

Marko Alerić diplomirao je, magistrirao i doktorirao na studiju kroatistike Filozofskog fakulteta u Zagrebu, gdje je izabran u znanstveno-nastavno zvanje docenta. Sudjeluje na brojnim međunarodnim znanstvenim skupovima i objavljuje znanstvene i stručne radove iz područja jezikoslovlja. Stručni je suradnik obrazovnog, znanstvenog i kontakt-programa Hrvatske radio-televizije, te stručni suradnik u emisiji Radio Sljemena „Hrvatski naš svagdašnji“. Recenzent je nacionalnih ispita iz hrvatskoga jezika i suradnik Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja.

Priredio

.....
Marko Alerić
dr. sc.

1. REČENICA OSLOVLJAVANJA

Npr. *Poštovani (Cijenjeni) gospodine Tomiću, Poštovana (Cijenjena) gospođo Tomić.* Prezimena koja završavaju na -ić dobivaju -u kada se odnose na muškarce, a ne dobivaju ga kada se odnose na žene. Sva ostala prezimena imaju vokativni oblik jednak nominativnom, npr. *Poštovani gospodine Leonardi; poštovani gospodine Vukov.*

2. ZAHVALA

Ako je pismo odgovor na primljeno pismo, onda nakon oslovljavanja treba doći zahvala, npr. *Zahvaljujemo Vam na pismu u kojem nas obavještavate o potrebi...* Klijentu na pismu trebamo zahvaliti, pa i kad je u njemu iznio primjedbu ili kritiku, jer je to dobra prilika da uočimo propuste, ispravimo ih i tako unaprijedimo poslovanje.

3. BITNA INFORMACIJA

Nakon zahvale navodi se najvažnija informacija, bez obzira na to je li ona za primatelja pozitivna ili negativna. Npr. *Obavještavamo Vas o našoj djelatnosti...; Poštovana gospođo, obavještavamo Vas da ne možemo odobriti Vaš zahtjev...*

4. OBJAŠNENJE BITNE INFORMACIJE

Bitnu informaciju treba potkrijepiti objašnjenjem (razlozima, argumentima, dokazima). Npr. *Novi je proizvod bitno usavršen; Vaš zahtjev nismo mogli odobriti zbog nedovoljne dokumentacije...*

5. UPUTA

Čine je informacije o tome što primatelj treba učiniti da bi, npr. kupio novi proizvod ili da bi na njegovu molbu bilo pozitivno odgovoreno, npr. ... *Molimo Vas da nam do kraja rujna, pozivom na broj ... ili slanjem elektroničkog pisma ... javite jeste li zainteresirani za novi proizvod; Da bi Vaša molba mogla biti prihvaćena, morate poslati potvrde o...*

6. ZAKLJUČAK

U zaključku primatelja treba potaknuti na prihvaćanje sadržaja i na djelovanje. Npr. *Ispričavamo se zbog propusta i molimo Vas da ...; Vjerujemo da ćete naše argumente prihvatiti i ispuniti svoju obvezu.*

7. ZAHVALA I POZDRAV

Obično glasi: *Zahvaljujemo Vam i srdačno Vas pozdravljamo ili Primite naše srdačne pozdrave, srdačan pozdrav, lijep pozdrav, s osobitim poštovanjem, s poštovanjem.*

Pismo koje smo napisali, dobro je pročitati, zatim preduge rečenice preoblikovati u kraće, nepotrebne strane riječi zamijeniti hrvatskima, preoblikovati nerazumljive, dvosmislene ili nedovoljno jasne rečenice, ispraviti gramatičke i pravopisne pogreške.

Nastavljamo s objašnjavanjem čestih pogrešaka u govorenoj i/ili pisanoj komunikaciji.

Ispred ili u ime (udruge, ustanove, tvrtke)

Jedna od čestih pogrešaka je upotreba prijedloga *ispred*, umjesto izraza 'u ime'.

„Očekivali su da će im se obratiti netko **ispred** čelništva tvrtke.

„To je mogao uspješno riješiti samo netko **u ime** voditelja skupine.“

Usporedimo:

ispred = 's prednje strane nečega'

u ime = 'ovlašteno od nekog ili nečeg, predstavljajući nekog ili nečeg'

Što je pravilno?

Pravilno je upotrebljavati prijedlog *ispred* samo kada znači 's prednje strane nečega', a izraz 'u ime' kada znači 'ovlašteno od nekog ili nečeg, predstavljajući nekog ili nečeg'

Pravilni primjeri:

Potpredsjednik je govorio **u ime** Odbora za financije.

Izvjestavao je **ispred** Hrvatske narodne banke.

Pleonazmi

Kada se nisu dovoljno dobro pripremili za govor i ne znaju kako izbjeći prazninu u govoru ili kada ne znaju pravo značenje podrijetlom stranih riječi, govornici griješe gomilajući riječi sličnoga ili istoga značenja – pleonazme.

„**No, međutim**, da su stigli na vrijeme, rasprava je mogla početi već u 9 sati.“

„Zato je bilo **neophodno potrebno** donijeti ispravnu odluku.“

Usporedimo:

no, međutim; neophodno potrebno; oko dvadesetak; biti nazočan; surađivati zajedno; zajednički suživot; druga alternativa; najminimalniji; najmaksimalniji; najoptimalniji, često puta, najbitniji

međutim, neophodno, dvadesetak, biti, surađivati, suživot, alternativa, minimalan, maksimalan, optimalan, često, bitan

Što je pravilno?

Pravilno je: *međutim, neophodno, dvadesetak, biti, surađivati, suživot, alternativa, minimalan, maksimalan, optimalan, često, bitan* jer se u izrazima *no, međutim; neophodno potrebno* itd. javlja suvišno gomilanje riječi čije je značenje isto. Umjesto dvije ili više riječi istoga značenja treba upotrijebiti jednu riječ.

Pravilni primjeri:

Međutim, trebalo je najprije istražiti uzroke.

Optimalno rješenje u vezi sa sudskom odlukom bit će da dužnik isplati dugove.

Na proslavi nas je bilo **dvadesetak**.

Često su mi o tome govorili.

Dana 19. veljače 2014. godine pred predsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

SILVIJA CRNOGAČA
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 10.
veljače 2014.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVO ČAVRAK
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 10.
veljače 2014.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ANITA DRINKOVIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
10. veljače 2014.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

KSENIJA GREJIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 10.
veljače 2014.
godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**IVANA HRSTIĆ
MARINAC**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
10. veljače
2014. godine sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

MARTINA IVANIŠ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 10.
veljače 2014.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

NIKOLA JURIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 10.
veljače 2014.
godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

JOSIP JURLINA
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
10. veljače
2014. godine sa
sjedištem ureda
u ŠIBENIKU.

VLATKA KLIŠANIN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 10.
veljače 2014.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

LINDA KOCIJANČIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 10.
veljače 2014.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**NIKOLINA
KOLETIĆ CARIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 10.
veljače 2014.
godine, sa
sjedištem ureda
u SAMOBORU.

KATARINA OGIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
10. veljače 2014.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARINA PARČINA
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 13.
siječnja 2014.
godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

PETRA SIKETIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 10.
veljače 2014.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

VIDA STEINER
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
10. veljače 2014.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

GORAN VUJANIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
10. veljače 2014.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

*Predsjednik HOK-a
Robert Travaš s novim
članovima*

Dana 19. ožujka 2014. godine pred dopredsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

ANA-MARIJA BAZINA
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MARIJANA DEVIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

IVA ĐAKULOVIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

ŽELJKO FERENČIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. veljače 2014. godine, sa sjedištem ureda u VUKOVARU.

ANTE GABRE
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

ANTONIJA GALIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

MIHOVIL GRANIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

PAULA JAGAR
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

GORAN JUJNOVIĆ LUČIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

DAMJAN KONESTABO
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u RIJECI.

IVANA KOVAČ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

IVAN KRŽELJ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u SPLITU.

DOMAGOJ LOVRIĆ
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

PETAR MACURA
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

STIPANKA MANDAC
Odobren upis na sjednici Izvršnog odbora 10. ožujka 2014. godine, sa sjedištem ureda u ZAGREBU.

NIKOLINA MATAK
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 10. ožujka 2014.
 godine, sa
 sjedištem ureda
 u VINKOVICIMA.

MARINO MATIĆ
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 10. ožujka 2014.
 godine, sa
 sjedištem ureda
 u RIJECI.

ANITA MIHATOVIĆ
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 10. ožujka 2014.
 godine, sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

ANA MILETA
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 10. ožujka 2014.
 godine, sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

MARIO MLAKAR
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 10. ožujka
 2014. godine, sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

**STELLA
 PASTORČIĆ**
 Odbren upis na
 sjednici Izvršnog
 odbora 10.
 ožujka 2014.
 godine, sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

**NEVENKA
 ANTONIJA RADIĆ**
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 10. ožujka 2014.
 godine, sa
 sjedištem ureda
 u SPLITU.

ANITA STIPIĆ
 Odbren upis na
 sjednici Izvršnog
 odbora 10.
 ožujka 2014.
 godine, sa
 sjedištem ureda
 u SPLITU.

*Dopredsjednik
 HOK-a Mladen
 Klasić s novim
 članovima*

U ovom broju "Odvjetnika" nastavljamo s objavljivanjem direktiva i tekstova Europske unije koje se odnose na odvjetničku profesiju. S obzirom na to da Direktiva 2005/36/EZ, koja je važna za odvjetništvo, ima više od 200 stranica, objavljujemo samo njezinu preambulu, jer je ona i najznačajnija (ostali dio je normativan). Odredbom 42. propisano je da se ova direktiva ne primjenjuje na odvjetnike, odnosno da ona ne utječe na Direktivu 77/249/EEZ i Direktivu 98/5/EZ. Riječ je o tome da ova direktiva zaista ne utječe na odvjetnike, ali utječe na priznavanje stručnih kvalifikacija, dakle diploma, radi poslovnog nastana u okviru stručnog naziva države članica domaćina, pa je to razlog za objavu u "Odvjetniku".

Direktiva 2005/36/EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija

*(Tekst od važnosti
za Europski gospodarski prostor)*

Europski parlament i Vijeće Europske unije, uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice, a posebno njegov članak 40., članak 47. stavak 1., prvu i drugu rečenicu članka 47. stavka 2. te članak 55., uzimajući u obzir prijedlog Komisije, uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora, djelujući u skladu s postupkom predviđenim u članku 251. Ugovora,

budući da:

(1) je sukladno članku 3. stavku 1. točki (c) Ugovora, ukidanje prepreka slobodnome kretanju osoba i usluga između država članica jedan od ciljeva Zajednice. To za državljane država članica uključuje, posebice, pravo na obavljanje određene profesije u svojstvu samostalno zaposlene osobe ili zaposlene osobe u državi članici različitoj od one u kojoj su stekle svoje stručne kvalifikacije. Osim toga, članak 47. stavak 1. Ugovora predviđa donošenje direktiva o uzajamnome priznavanju diploma, svjedodžbi i drugih dokaza o formalnoj osposobljenosti,

- (2) je nakon sjednice Europskoga vijeća u Lisabonu, 23. i 24. ožujka 2000., Komisija donijela Priopćenje o "strategiji unutarnjega tržišta usluga", koja je ponajprije usmjerena na postizanje jednake jednostavnosti slobodnoga pružanja usluga u Zajednici kakva već postoji unutar država članica. Nastavno na Priopćenje Komisije pod naslovom "Nova europska tržišta radne snage, otvorena svima i dostupna svima", Europsko je vijeće na sjednici u Stockholmu, 23. i 24. ožujka 2001., povjerilo Komisiji zadaću da do proljetnoga zasjedanja Europskoga vijeća 2002. dostavi prijedloge režima priznavanja kvalifikacija koji bi bio ujednačeniji, transparentniji i fleksibilniji od postojećega,
- (3) ova Direktiva osobama koje su stekle stručne kvalifikacije u jednoj od država članica jamči pristup istoj profesiji i ista prava prilikom obavljanja te profesije u drugoj državi članici kao i državljanima te države članice, te budući da to jamstvo ne dovodi u pitanje obvezu stručnjaka migranta da zadovolji sve nediskriminirajuće uvjete obavljanja te profesije koje je utvrdila ta država članica, ako su oni objektivno opravdani i razmjerni,
- (4) bi u interesu slobodnoga pružanja usluga trebalo predvidjeti posebna pravila kojima bi se proširila mogućnost obavljanja profesionalnih djelatnosti u okviru izvornog stručnog naziva. U slučaju usluga informatičkoga društva koje se pružaju na daljinu, trebalo bi također primjenjivati odredbe Direktive 2000/31/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o pojedinim pravnim aspektima usluga informatičkoga društva na unutarnjem tržištu, posebice elektroničke trgovine,
- (5) bi s obzirom na različite sustave koji su uspostavljeni za potrebe prekograničnog pružanja usluga na privremenoj i povremenoj osnovi s jedne strane i uspostave poslovnog nastana s druge strane, trebalo pojasniti kriterije razlikovanja tih dvaju pojmova u slučajevima kada se davatelj usluge seli na teritorij države članice domaćina,
- (6) se veća jednostavnost pružanja usluga mora osigurati u kontekstu strogoga poštovanja javnog zdravlja i sigurnosti odnosno zaštite potrošača. Zbog toga bi trebalo predvidjeti posebne odredbe za uređene profesije koje mogu imati utjecaja na javno zdravlje i sigurnost i čiji predstavnici pružaju prekogranične usluge na privremenoj odnosno povremenoj osnovi,
- (7) država članica domaćin može, ako je to potrebno i u skladu s pravom Zajednice, propisati zahtjeve davanja izjave. Ti zahtjevi ne bi smjeli dovesti do nerazmjernoga opterećenja davatelja usluga niti ometati slobodno pružanje usluga odnosno učiniti ga manje privlačnim. Potrebu za primjenom tih zahtjeva trebalo bi periodički preispitivati u svjetlu napretka koji je postignut u stvaranju zajedničkoga okvira upravne suradnje između država članica,
- (8) bi davatelj usluga trebao podlijegati primjeni disciplinskih propisa države članice domaćina koji su izravno i izričito povezani s posjedovanjem stručnih kvalifikacija, kao što su oni koji se tiču definicije profesije, opsega djelatnosti koje obuhvaća određena profesija odnosno koje su pridržane određenoj profesiji, uporabe titule i težih povreda pravila struke koje su izravno i izričito povezane sa zaštitom zdravlja i sigurnosti potrošača,
- (9) bi trebalo poboljšati pravila važećih sustava priznavanja kvalifikacija u svjetlu iskustava te istovremeno održati načela i jamstva slobode poslovnog nastana koja su ugrađena u te sustave. Povrh toga, relevantne su direktive izmijenjene više puta te bi njihove odredbe trebalo preformulirati i pročititi jedinstvenom primjenom primjenjivih načela. Zbog toga je potrebno zamijeniti Direktivu Vijeća 89/48/EEZ i 92/51/EEZ kao i Direktivu 1999/42/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća o općem sustavu priznavanja stručnih kvalifikacija te Direktivu Vijeća 77/452/EEZ, 77/453/EEZ, 78/686/EEZ, 78/687/EEZ, 78/1026/EEZ, 78/1027/EEZ, 80/154/EEZ, 80/155/EEZ, 85/384/EEZ, 85/432/EEZ, 85/433/EEZ i 93/16/EEZ koje se odnose na profesiju medicinske sestre za opću zdravstvenu

skrb, stomatologa, veterinara, primalje, arhitekta, ljekarnika i liječnika jednim jedinim tekstom,

- (10) ova Direktiva ne priječi države članice da državljanima trećih zemalja priznaju stručne kvalifikacije stečene izvan teritorija Europske unije u skladu s vlastitim pravilima. Prilikom svakoga priznavanja trebalo bi u svakom slučaju poštovati minimalne uvjete izobrazbe za određenu profesiju,
- (11) bi kod profesija obuhvaćenih općim sustavom priznavanja kvalifikacija, u daljnjem tekstu "opći sustav", države članice trebale zadržati pravo utvrđivanja minimalnoga stupnja osposobljenosti kako bi osigurale kvalitetu usluga na svome teritoriju. Ipak, ako je državljanin države članice stekao sve kvalifikacije ili samo dio njih koje zahtijeva država članica domaćin u drugoj državi članici, država članica domaćin ne bi smjela, sukladno članku 10., 39. i 43. Ugovora, od njega zahtijevati kvalifikacije koje ona predviđa isključivo u obliku diplome koja se dodjeljuje u nacionalnom sustavu obrazovanja. Dakle, trebalo bi odrediti da svaka država članica domaćin, u kojoj je određena profesija zakonski uređena, mora uzeti u obzir kvalifikacije stečene u drugoj državi članici i ocijeniti odgovaraju li one kvalifikacijama koje sama zahtijeva. Međutim, opći sustav priznavanja kvalifikacija ne priječi državu članicu da zbog primjene pravila struke koja je opravdana općim javnim interesom, obavljanje određene profesije na svome teritoriju uvjetuje zadovoljavanjem posebnih zahtjeva. Spomenuta se pravila odnose, primjerice, na ustrojstvo profesije, profesionalne standarde, uključujući profesionalnu etiku, te nadzor i odgovornost. I na kraju, namjera ove Direktive nije uplitanje u legitimni interes država članica da osiguraju provedbu nacionalnih zakona kojima su uređene pojedine profesije u odnosu na vlastite državljanje,
- (12) se ova Direktiva tiče priznavanja stručnih kvalifikacija stečenih u drugim državama članicama. Ona se, međutim, ne tiče priznavanja odluka koje su donijele druge države članice na temelju ove Direktive.

Dakle, osobe kojima su priznate stručne kvalifikacije na temelju ove Direktive, to priznanje ne smiju iskoristiti za stjecanje dodatnih prava u državi članici podrijetla koja im ne pripadaju na temelju ondje stečenih kvalifikacija, osim ako mogu pružiti dokaz da su u državi članici domaćinu stekle dodatne stručne kvalifikacije,

- (13) bi nacionalne programe obrazovanja i izobrazbe trebalo razvrstati prema stupnjevima, kako bi se mogao definirati mehanizam za priznavanje kvalifikacija na temelju općeg sustava. Ti stupnjevi, koji se uspostavljaju isključivo za potrebe primjene općeg sustava, nemaju učinak na nacionalne sustave obrazovanja i izobrazbe niti na nadležnost država članica u tome području,
- (14) mehanizam priznavanja, uspostavljen Direktivom 89/48/EEZ i 92/51/EEZ, ostaje nepromijenjen. Dakle, nositelju diplome kojom se potvrđuje uspješno završen program izobrazbe iznad srednjoškolske razine u trajanju od najmanje jedne godine, trebalo bi dopustiti pristup uređenoj profesiji u državi članici u kojoj je pristup toj profesiji uvjetovan posjedovanjem diplome kojom se potvrđuje uspješno završeno visokoškolsko odnosno sveučilišno obrazovanje u trajanju od četiri godine, bez obzira na stupanj kojemu pripada diploma koju zahtijeva država članica domaćin. Međutim, ako je pristup uređenoj profesiji uvjetovan uspješno završenim visokoškolskim ili sveučilišnim obrazovanjem koje traje više od četiri godine, pristup toj profesiji trebalo bi dopustiti samo nositeljima diplome kojom se potvrđuje uspješno završeno visokoškolsko, odnosno sveučilišno obrazovanje u trajanju od najmanje tri godine,
- (15) bi država članica domaćin trebala imati mogućnost nametnuti kompenzacijsku mjeru ako minimalni uvjeti izobrazbe za pristup profesijama uređenim općim sustavom nisu usklađeni. Ona bi prilikom donošenja te mjere trebala poštovati načelo razmjernosti, a mjerom bi trebala obuhvatiti stručno iskustvo podnositelja zahtjeva. Iskustvo je pokazalo da se uvođenjem za-

- htjeva provjere sposobnosti, odnosno, ovisno o izboru migranta, razdoblja prilagodbe, mogu osigurati odgovarajuća jamstva s obzirom na stupanj stručne osposobljenosti migranta, te bi zbog toga svako odstupanje od tog zahtjeva trebalo biti opravdano općim interesom od posebnog značaja,
- (16) bi profesionalne udruge i organizacije odnosno države članice trebale imati mogućnost predlaganja zajedničkih platformi na europskoj razini, s ciljem promicanja slobodnoga kretanja stručnjaka i osiguravanja odgovarajućeg stupnja osposobljenosti. Uzimajući u obzir predložene inicijative, ova bi Direktiva trebala pod određenim uvjetima promicati veći automatizam priznavanja kvalifikacija na temelju općeg sustava, poštujući nadležnost država članica da same odluče koje su kvalifikacije potrebne za obavljanje profesija na njihovom teritoriju i odrede sadržaj i ustrojstvo svojih sustava obrazovanja i stručne izobrazbe, te istovremeno uzimajući u obzir odredbe prava Zajednice, a posebno prava tržišnoga natjecanja. Profesionalne udruge koje mogu podnijeti zajedničke platforme trebale bi biti reprezentativne kako na nacionalnoj tako i na europskoj razini. Zajednička platforma je skup kriterija koji omogućuju premostiti širok raspon značajnih razlika u pogledu zahtjeva izobrazbe koje su utvrđene kod najmanje dvije trećine država članica, uključujući sve države članice koje zakonski uređuju predmetnu profesiju. Tim bi se kriterijima, primjerice, mogli obuhvatiti zahtjevi kao što je dodatna izobrazba, razdoblje prilagodbe odnosno stručnog rada pod nadzorom, provjera sposobnosti i minimalna propisana stručna praksa kao i kombinacije tih zahtjeva,
- (17) bi općim sustavom trebalo obuhvatiti i slučajeve koji nisu obuhvaćeni posebnim sustavima, bilo iz razloga što profesija nije obuhvaćena niti jednim od tih sustava, odnosno, ako je obuhvaćena, zato što podnositelj zahtjeva iz nekog posebnog razloga iznimne prirode ne zadovoljava uvjete za primjenu sustava, čime bi se uzeli u obzir svi slučajevi za koje još nisu utvrđene odredbe o priznavanju stručnih kvalifikacija,
- (18) je u državama članicama, u kojima su pojedine industrijske, trgovačke i obrtničke djelatnosti zakonski uređene, potrebno pojednostaviti pravila pristupa tim djelatnostima kada su u pitanju osobe koje su te djelatnosti obavljale dovoljno dugo i razmjerno nedavno u drugoj državi članici; osim toga, za te je djelatnosti potrebno zadržati sustav automatskoga priznavanja na temelju stručnog iskustva,
- (19) bi sloboda kretanja i uzajamno priznavanje dokaza o formalnoj osposobljenosti liječnika, medicinskih sestara za opću zdravstvenu skrb, stomatologa, veterinaru, primalju, ljekarnika i arhitekata trebali počivati na temeljnom načelu automatskoga priznavanja dokaza o formalnoj osposobljenosti na temelju usklađenih minimalnih uvjeta izobrazbe. Osim toga, pristup profesiji liječnika, medicinske sestre za opću zdravstvenu skrb, stomatologa, veterinaru, primalje i ljekarnika trebalo bi uvjetovati posjedovanjem određene kvalifikacije koja jamči da je osoba u pitanju prošla izobrazbu koja zadovoljava utvrđene minimalne uvjete. Taj bi sustav trebalo dopuniti nizom stečenih prava koja kvalificirani stručnjaci mogu ostvarivati pod određenim uvjetima,
- (20) bi, poštujući posebnosti sustava osposobljavanja liječnika i stomatologa te pravnu stečevinu na području uzajamnoga priznavanja, načelo automatskoga priznavanja liječničkih i stomatoloških specijalizacija, koje su zajedničke najmanje dvjema državama članicama, trebalo nastaviti primjenjivati na sve specijalizacije koje su priznate na dan donošenja ove Direktive. Ipak, nakon stupanja ove Direktive na snagu automatsko bi priznavanje, radi veće jednostavnosti sustava, trebalo primjenjivati samo na nove medicinske specijalizacije koje su zajedničke najmanje dvjema petinama država članica. Osim toga, ova Direktiva ne priječi države članice da međusobno ugovore automatsko priznavanje liječničkih i stomatoloških specijalizacija koje su im zajedničke, ali koje ne podliježu

automatskom priznavanju u smislu ove Direktive, te da prilikom takvoga priznavanja primjenjuju vlastita pravila,

- (21) automatsko priznavanje formalne osposobljenosti liječnika s osnovnom izobrazbom ne bi smjelo dovesti u pitanje nadležnost država članica da prema vlastitom nahođenju njihovu osposobljenost vežu, odnosno ne vežu, uz obavljanje profesionalnih djelatnosti,
- (22) bi sve države članice trebale priznati profesiju stomatologa kao zasebnu profesiju različitu od profesije liječnika, neovisno o tome je li on završio specijalističku izobrazbu ili nije. Države članice trebale bi se pobrinuti da stomatolog tijekom izobrazbe stekne sve potrebne vještine za prevenciju, dijagnosticiranje i liječenje anomalija i bolesti zubi, usne šupljine, čeljusti i pripadajućih tkiva. Profesionalnu djelatnost stomatologa trebale bi obavljati osobe koje posjeduju kvalifikacije koje su ovom Direktivom utvrđene za profesiju stomatologa,
- (23) da se ne čini uputnim predvidjeti jedinstveni sustav izobrazbe za primalje u svim državama članicama. Naprotiv, države članice bi prilikom ustrojavanja njihove izobrazbe trebale imati maksimalnu slobodu,
- (24) bi u interesu jednostavnosti trebalo uputiti na pojam "ljekarnik", kako bi se razgraničio opseg odredaba koje se odnose na automatsko priznavanje kvalifikacija, ne dovodeći u pitanje posebne značajke nacionalnih propisa kojima su uređene odgovarajuće djelatnosti,
- (25) su osobe koje posjeduju kvalifikacije ljekarnika specijalisti u području lijekova te bi u načelu u svim državama članicama trebali imati pristup minimalnom rasponu djelatnosti s toga područja. Što se tiče definicije minimalnog raspona, ova Direktiva ne bi smjela imati učinak ograničavanja djelatnosti koje su ljekarnicima dostupne u državama članicama, posebice u području biomedicinskih analiza, niti bi ljekarnicima smjela osigurati monopol na obavljanje tih djelatnosti, budući da to pitanje ostaje u isključivoj nadležnosti država članica. Odredbe ove Direktive ne dovode u pita-

nje mogućnost država članica da nametnu dopunske uvjete izobrazbe za pristup djelatnostima koje nisu obuhvaćene usklađenim minimalnim rasponom djelatnosti. To znači da bi država članica domaćin trebala biti u mogućnosti nametnuti te uvjete i za osobe koje posjeduju kvalifikacije obuhvaćene automatskim priznavanjem u smislu ove Direktive,

- (26) se ovom Direktivom ne usklađuju svi uvjeti pristupa ljekarništvu i obavljanja ljekarničkih djelatnosti. Raspored ljekarni i pitanje monopola u području izdavanja lijekova ostaje u nadležnosti država članica. Ova Direktiva ne dira u zakonske, regulatorne i upravne odredbe država članica kojima se tvrtkama zabranjuje obavljanje određenih ljekarničkih djelatnosti odnosno obavljanje tih djelatnosti uvjetuje zadovoljavanjem određenih uvjeta,
- (27) je arhitektonski projekt, kvaliteta građevina, njihova uklopljenost u okoliš, poštovanje prirodnog i urbanog krajobraza i javne i privatne baštine pitanje od javnoga interesa. Zbog toga bi se uzajamno priznavanje kvalifikacija trebalo temeljiti na određenim kvalitativnim i kvantitativnim kriterijima koji jamče da će nositelji priznatih kvalifikacija moći razumjeti i zadovoljiti potrebe pojedinaca, društvenih skupina i vlasti u pogledu prostornog planiranja, projektiranja, pripreme i izgradnje objekata, očuvanja i korištenja arhitektonске baštine te zaštite prirodnih ravnoteža,
- (28) se nacionalni propisi u području arhitekture, odnosno pristupa i obavljanja profesionalnih djelatnosti arhitekata, znatno razlikuju prema svome opsegu. U većini država članica arhitektonске djelatnosti obavljaju, *de iure* ili *de facto*, osobe koje nose titulu arhitekta, bilo samu ili u kombinaciji s drugom titulom, s time da te osobe nemaju monopol na obavljanje tih djelatnosti, ako zakonskim odredbama nije predviđeno drukčije. Te djelatnosti, odnosno neke od tih djelatnosti, mogu obavljati i drugi stručnjaci, posebice inženjeri koji su prošli posebnu izobrazbu u području građevinarstva ili graditeljstva. U intere-

- su jednostavnosti ove Direktive trebalo bi uputiti na pojam "arhitekt", kako bi se razgraničio opseg odredaba koje se odnose na automatsko priznavanje kvalifikacija u području arhitekture, ne dovodeći u pitanje posebne značajke nacionalnih propisa kojima su uređene pripadajuće djelatnosti,
- (29) će Komisija razmotriti primjerenost donošenja prijedloga izmjena ove Direktive ako profesionalna organizacija, ili udruga uređene profesije, bilo nacionalna ili europska, podnese argumentirani zahtjev za donošenje određenih odredaba koje se tiču priznavanja kvalifikacija na temelju usklađenih minimalnih uvjeta izobrazbe,
- (30) bi u svrhu osiguranja učinkovitosti sustava priznavanja stručnih kvalifikacija trebalo definirati jedinstvene postupke i pravila postupka za njegovu provedbu kao i neke pojedinosti vezane uz obavljanje pojedinih profesija,
- (31) bi međusobna suradnja država članica kao i suradnja država članica i Komisije mogla olakšati provedbu ove Direktive i ispunjavanje obveza koje od nje potječu te bi trebalo predvidjeti načine te suradnje,
- (32) bi se uvođenjem iskaznica profesionalnih udruga i organizacija na europskoj razini omogućila veća pokretljivost stručnjaka, posebice ubrzanjem razmjene informacija između države članice domaćina i države članice podrijetla. Ta bi iskaznica trebala omogućiti praćenje karijere stručnjaka koji imaju poslovni nastan u različitim državama članicama. Ona bi, uz potpuno poštovanje odredaba o zaštiti podataka, mogla sadržavati podatke o stručnim kvalifikacijama osobe (sveučilište odnosno ustanova koju je pohađao, stečene kvalifikacije, stručno iskustvo), pravnom nastanu, kaznama u vezi s obavljanjem profesije te podatke o nadležnoj vlasti,
- (33) će se uspostavljanjem mreže kontaktnih mjesta sa zadaćom pružanja informacija i pomoći državljanima država članica osigurati transparentnost sustava priznavanja kvalifikacija. Ta će kontaktna mjesta Komisiji i svim državljanima koji to zatraže dati sve relevantne obavijesti i adrese u vezi s postupkom priznavanja. Činjenica da svaka država članica imenuje po jedno kontaktno mjesto unutar te mreže, ne utječe na organizaciju nadležnosti na nacionalnoj razini. To konkretno znači da država članica može imenovati više takvih mjesta na nacionalnoj razini, pri čemu je kontaktno mjesto unutar gore spomenute mreže zaduženo za koordinaciju s ostalim mjestima te, kada je to potrebno, davanje obavijesti o nadležnom mjestu,
- (34) se upravljanje sustavima priznavanja koji su uspostavljeni direktivama po posebnim područjima i općim sustavom pokazalo nepraktičnim i složenim. Zbog toga je potrebno pojednostaviti upravljanje ovom Direktivom i njezino usklađivanje sa znanstvenim i tehničkim napretkom, posebno kada je u pitanju usklađivanje minimalnih uvjeta izobrazbe s ciljem automatskoga priznavanja kvalifikacija. U tu bi svrhu trebalo uspostaviti zajednički odbor za priznavanje stručnih kvalifikacija te osigurati da se u njegov rad na prikladan način uključe predstavnici profesionalnih organizacija, kako na nacionalnoj tako i na europskoj razini,
- (35) bi trebalo donijeti potrebne mjere za provedbu ove Direktive u skladu s Odlukom Vijeća 1999/468/EZ od 28. lipnja 1999., kojom se utvrđuju postupci obavljanja provedbenih ovlasti Komisije,
- (36) će periodička izvješća sa statističkim podacima koja države članice sastavljaju u vezi s provedbom ove Direktive omogućiti da se odredi utjecaj sustava na priznavanje stručnih kvalifikacija,
- (37) bi trebalo predvidjeti prikladan postupak za donošenje privremenih mjera ako se neka od država članica suočava s ozbiljnim poteškoćama prilikom primjene određene odredbe ove Direktive,
- (38) odredbe ove Direktive ne utječu na ovlasti država članica u pogledu ustrojstva nacionalnih sustava socijalne sigurnosti i utvrđivanja djelatnosti koje se moraju obavljati u okviru tih sustava,
- (39) je s obzirom na brzinu tehnoloških promjena i znanstvenog razvoja cjeloživotno

učenje od osobite važnosti za velik broj profesija. U tom je kontekstu državama članicama ostavljena mogućnost donošenja detaljnih rješenja kako bi osigurale da se njihovi stručnjaci uključuju u programe stručnog usavršavanja i redovito prate najnovija dostignuća u području znanosti i tehnike,

- (40) države članice ne mogu u potpunosti ostvariti ciljeve ove Direktive u pogledu racionalizacije, pojednostavljenja i poboljšanja pravila priznavanja stručnih kvalifikacija, i da se oni mogu lakše ostvariti na razini Zajednice te stoga Zajednica može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora. Ova se Direktiva, u skladu s načelom razmjernosti iz tog članka, ograničava na mjere koje su nužne za ostvarenje tih ciljeva,
- (41) ova Direktiva ne dovodi u pitanje primjenu članka 39. stavka 4. i članka 45. Ugovora koji se odnose posebice na javne bilježnike,
- (42) se ova Direktiva u dijelu koji se odnosi na pravo nastana i pružanje usluga primjenjuje ne dovodeći u pitanje posebne zakonske odredbe u pogledu priznavanja stručnih kvalifikacija, primjerice, odredbe u području prometa, posredovanja u osiguranju i zakonskih revizija. Ova Direktiva ne utječe na primjenu Direktive Vijeća 77/249/EEZ od 22. ožujka 1977. o omogućavanju provedbe prava odvjetnika i diplomiranih

pravnik na pružanje pravne pomoći i Direktive 98/5/EZ Europskog Parlamenta i Vijeća od 16. veljače 1998. o omogućavanju stalnog obavljanja odvjetničke djelatnosti u državi članici različitoj od one u kojoj je stečena kvalifikacija za bavljenje odvjetništvom. Ovom bi Direktivom trebalo obuhvatiti priznavanje stručnih kvalifikacija odvjetnika radi neposredne uspostave poslovnog nastana u okviru stručnog naziva države članice domaćina,

- (43) ova Direktiva također obuhvaća slobodne profesije utoliko ukoliko su one zakonski uređene, a to su u skladu s ovom Direktivom one profesije koje osobe koje pružaju intelektualne usluge u interesu klijenta i javnosti obavljaju osobno, neovisno i odgovorno na temelju odgovarajućih stručnih kvalifikacija. Obavljanje profesije u državama članicama može, u skladu s Ugovorom, biti podložno određenim zakonskim ograničenjima koja se temelje na nacionalnim zakonodavstvima odnosno na zakonskim odredbama koje u okviru nacionalnoga zakonodavstva samostalno utvrđuju odgovarajuća profesionalna predstavnička tijela u interesu zaštite i unaprjeđivanja profesionalizma, kvalitete usluge i povjerljivog odnosa s klijentom,
- (44) ova Direktiva ne dovodi u pitanje mjere koje su nužne za osiguranje visokih standarda zaštite zdravlja i sigurnosti potrošača.

ISPRAVAK

U "Odvjetniku" broj 1-2/2014. u rubrici "Prisege" greškom je objavljeno krivo ime odvjetnika Kantocija, koji je prisegu položio 23. siječnja 2014. godine. Odvjetnik Kantoci se zove Romuald a ne Romulad kako je greškom napisano.

Odvjetniku Kantociju se ispričavamo zbog nenamjerne pogreške.

Uredništvo "Odvjetnika"

Dušan Drača (1944. – 2014.)

Poštovana obitelji Drača, poštovane kolegice i kolege, dana 24. veljače 2014. godine, samo dan nakon svog sedamdesetog rođendana, umro je naš dragi i cijenjeni kolega, odvjetnik Dušan Drača. Nakon duge i teške bolesti, koju nije uspio pobijediti, umro je u svom domu u krugu svojih najmilijih, supruge Stoje te kćeri Jasne i Vesne. Današnjom komemoracijom želimo odati poštovanje kolegi Dušanu koji je više od sedamnaest godina bio odvjetnik.

Kolega Dušan Drača rođen je 1944. godine u Karinu Gornjem. Osnovnu školu završio je u Područnoj školi Bruška (Općina Benkovac), a potom je upisao Srednju vojnu školu u Zadru. Nakon završene srednje škole kolega Dušan se upisao na Vojnu akademiju u Beogradu koju je završio 1967. godine. Potom je 1968. godine upisao Pravni fakultet u Zagrebu te je uspješno diplomirao 1974. godine.

Iako se kolega odmah nakon diplome, u siječnju 1975. godine, zaposlio kao diplomirani pravnik u poduzeću "Exportdrvo" Zagreb, odnosno njihovoj podružnici u Rijeci, treba istaknuti da je tijekom 1975. i 1976. godine volontirao na Općinskom sudu u Rijeci kako bi stekao uvjete za polaganje pravosudnog ispita. Uspješno ga je položio 1977. godine.

U spomenutom trgovačkom društvu kolega Drača je radio do 1984. godine. Tada je počeo raditi na poslovima pomoćnika direktora "Jadrošpeda" u sastavu Luke Rijeka i tamo je ostao do 7. listopada 1996. godine, tj. do upisa u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore.

Kolega Dušan Drača bio je izvrstan i iskusan pravni stručnjak koji je znanje stekao kroz mukotrpan rad, i svaki je razgovor s njime o pravnim pitanjima bilo neprocjenjivo vrijedno voditi. Valja istaknuti da se kolega nije prihvaćao samo onih pravnih pitanja za koje je postojao utemeljeni put u sudskoj praksi, već je svojim zastupanjem često promicao pravdu te je u često suhoparnim zakonskim tekstovima pronalazio put za predmete kojih bi se malo koji odvjetnik uopće htio primiti, a sve to da bi "običnom čovjeku" omogućio ostvarivanje pravde kroz pravni sustav.

Ovo je bilo nekoliko riječi o profesionalnom životu dragog nam kolege, međutim smatram da je njega, unatoč činjenici da je bio poznati odvjetnik, obilježilo još mnogo toga, pa se želim osvrnuti na činjenicu da je Dušan ponajprije bio čovjek i prijatelj, a tek potom odvjetnik.

Iza njega su ostale, osim voljene supruge, i dvije pametne, lijepe i uspješne kćeri: naša kolegica Jasna te kći Vesna koja je sutkinja Upravnog suda u Rijeci. Obje su zasigurno radost svojim roditeljima, a pouzdano znam da su bile i ponos svome ocu jer je to uvijek i rado isticao. Čak je i tijekom bolesti na pitanje "Kako ste?" uvijek samo odgovarao koliko sretan može biti zbog svoje obitelji.

Usprkos činjenici da je bio mnogo stariji i ozbiljniji od mene, Dušan je uvijek, ali baš uvijek, bio spreman pomoći savjetom i iskustvom na vrlo profesionalan, a često i duhovit način. Istina je da je djelovao ozbiljno, ponekada čak i strogo, ali ako ste pridobili njegovo povjerenje, onda ste mogli vidjeti koliko je njegovo srce veliko i saznati da je ono kucalo za obitelj, za prijatelje, kolege i stranke.

Kolega Dušan je volio biti odvjetnik. To pokazuje i činjenica da je unatoč teškoj i dugotrajnoj bolesti radio do samoga kraja te da se nikome nije niti požalio zbog bolesti. Nije se htio pri-

lagoditi promjenama za koje je često tvrdio da su “puka administracija” te da se njima gubi svaki smisao odvjetništva. Nas, mlađu generaciju, nastojao je uvjeriti da je nekada davno bilo drugačije i po mnogo čemu bolje te da nikada ne zaboravimo na ljudskost u sebi, bez obzira na promjene koje nam nameće moderno doba.

Vjerujem da je gubitak kolege Dušana Drače, osim za njegovu obitelj, gubitak i za odvjetništvo i za sve nas. Bila je čast i bogatstvo raditi s njime, naročito nama mlađima kojima je njegovo iskustvo bilo neprocjenjivo. Vjerujem da će oni od nas koji su imali prilike poznavati Dušana uvijek čuvati uspomenu na njega, kako zbog toga što smo s njime rado pili kavu, tako i zbog njegovog savjeta da se svakog dana sjetimo da je u poslu koji radimo najprije potrebno biti čovjek.

U ime HOK-a, u ime Riječkog odvjetničkog zbora i u svoje osobno ime još jedanput izražavam duboku sućut supruzi Stoji, kćerima Jasni i Vesni te ostaloj tugujućoj rodbini, uz obećanje da će Dušan sasvim sigurno biti često u našim mislima, riječima, a bila bi nama velika čast da njegov trag bude vidljiv u našim djelima.

(Govor odvjetnice Jelene Batarelo na ispraćaju Dušana Drače)

Igor Benzon (1937. – 2014.)

Hrvatsko pravosuđe, pa tako i Hrvatska odvjetnička komora, a posebno Odvjetnički zbor Splitsko-dalmatinske županije, smrću Igora Benzona izgubili su velikog čovjeka, prijatelja i kolegu, kojeg ćemo zadržati u dugom sjećanju.

Rodio se u Splitu u svibnju 1937. godine, a Pravni fakultet u Zagrebu završio je u lipnju 1962. godine. Od 1963. do 1967. godine bio je odvjetnički vježbenik u odvjetničkom uredu Josipa Mrklića, odvjetnika u Splitu. Dana 1. travnja 1968. godine upisuje se u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore, gdje je bio upisan do 31. prosinca 1990., kada postaje predsjednik Županijskog suda u Splitu, te na tom položaju ostaje sve do svog umirovljenja 2008. godine.

Dakle, polovicu svog životnog vijeka proveo je u odvjetništvu, a polovicu kao predsjednik Županijskog suda u Splitu. Svi ćemo ga se sjećati kao vrlo mirne osobe odmjerenog koraka i ponašanja, čime je ulijevao povjerenje svojim klijentima, a poslije i kolegama sucima i strankama u cijelom svom radnom vijeku. Odavao je sigurnost i visoki nivo pravnog znanja te bio intelektualac u punom smislu te riječi, pa je na takav način i u najtežim i konfliktnim situacijama nalazio pravi način da svojim stavom stekne povjerenje svih sugovornika, kako klijenata, tako i kolega odvjetnika, kolega sudaca, te svih onih kojima je na bilo koji način mogao pomoći.

U svom odvjetničkom razdoblju bio je povezan s kolegom Srđanom Kraljevićem, sada također pokojnim, ali je sa svim kolegama uvijek imao prijateljski, kolegijalni i nadasve etičan stav, tako da su ga svi vrlo poštovali.

I on je bio jedan od odvjetnika koji je 1971. godine imao problema zbog stava o kojem nikada nije dvojio – pripadnosti svojoj Domovini. Vjerojatno je i to bio jedan od razloga zbog kojeg je dobio povjerenje, i u najtežim trenucima za Republiku Hrvatsku prihvatio se vrlo delikatne

pozicije predsjednika Županijskog suda u Splitu gdje je ostao 18 godina. Činjenica neupitno ponavljanih mandata njegovog predsjednikovanja Županijskim sudom u Splitu potvrda je svih riječi koje su o Igoru Benzону do sada izrečene.

U ime Hrvatske odvjetničke komore, te Odvjetničkog zbora Splitsko-dalmatinske županije, dozvolite da ožalošćenom obitelji prenesem izraze iskrene sućuti i suosjećanja zbog gubitka svi-
ma nama dragog kolege i prijatelja, a posebno supruga i oca.

Počivao u miru!

(Govor Marina Mrkličića, odvjetnika i predsjednika Odvjetničkog zbora Splitsko-dalmatinske županije, održan na komemoraciji Igoru Benzону, 28. ožujka 2014. godine u Splitu)

Majana Kirigin (1948. – 2014.)

Poštovana obitelji Kirigin, dragi prijatelji, kolegice i kolege,

Hrvatska odvjetnička komora i Odvjetnički zbor Splitsko-dalmatinske županije je 3. ožujka 2014. godine izgubio svog uglednog člana, odvjetnicu Majanu Kirigin. Danas smo se ovdje okupili da odamo posljednju počast našoj kolegici i prijateljici.

Majana Kirigin je rođena 27. travnja 1948. godine u Splitu, gdje je završila osnovu i srednju školu. Nakon završetka srednje škole, živjela je i radila u Parizu. Za vrijeme boravka u Parizu, studirala je na Sorbonni, ali nije završila tamošnji studij, već se 1972. vratila u Hrvatsku, u Split, i zaposlila najprije u firmi "Union Dalmacija", pa u "Kairoso", a potom i u Hotelu "Lav".

Pravni fakultet u Splitu upisuje 1975., a diplomira 1979. godine. Magistrirala je na Katedri za međunarodno pravo pri Pravnom fakultetu u Beogradu. Pravnu praksu, a posebno kao sudac volonter, obavljala je pri Osnovnom sudu udruženog rada u Splitu od 1983. godine, da bi 1986. položila pravosudni ispit u Sarajevu. U Imenik odvjetnika se upisuje 1991. godine sa sjedištem ureda u Šibeniku, da bi 1992. godine preselila sjedište ureda u Split.

Bila je jedna od članova-osnivača Zajedničkog odvjetničkog ureda Majana Kirigin i Julija Sumić, u Splitu te jedna od članova- osnivača Odvjetničkog društva "Kirigin i Partneri" sa sjedištem u Supetru, radeći tamo sve do svoje iznenadne smrti. Kao i na prijašnjim funkcijama koje je obnašala, tako i u odvjetništvu, njen odnos s kolegama i strankama bio je istovremeno i profesionalan i ljudski. Krasila ju je borbenost i predanost poslu.

Njen odlazak veliki je gubitak za obitelj, prijatelje, kolege i sve one koji su je poznavali i cijenili. Neka joj je laka zemlja, počivala u miru!

U ime Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkog zbora Splitsko-dalmatinske županije izražavamo iskrenu sućut cijeloj obitelji i prijateljima.

(Govor Ide Bačić, odvjetnice iz Splita, održan na ispraćaju Majane Kirigin)

Augustin Lukačević (1935. – 2014.)

Rastajemo se danas od čovjeka, supruga, oca, djeda, prijatelja, kolege odvjetnika, sportaša, sportskog djelatnika, intelektualca, Augustina Lukačevića, koga su neki zvali Luka, neki Ago, neki Drago, ovisno o njegovim različitim miljeima života, profesionalne ili druge djelatnosti, no svi ti ljudi, iz svih tih sredina, bez obzira kako ga zvali, znali su da u njemu imaju osobu od punog povjerenja, nesebične podrške i apsolutnog poštenja.

Rođen prije sedamdeset i devet godina u selu Podgorju u Slavoniji, nikada svoju Slavoniju nije zaboravio. A uz nju je prigrlio Zagreb, grad u koji je, nakon završene Požeške gimnazije, došao studirati pravo i u njemu ostao živjeti sve do svoje smrti. Smrti koja njegovu suprugu Zlaticu, njegovu djecu Mislava i Ivanu, unuke Jozu, Luciju, Luku i Anu, njegove nećake i širu obitelj u Slavoniji, njegove odvjetničke, sportske, i sve druge prijatelje i kolege, njegove klijente pa čak i njegove oponente u odvjetničkom poslu i svjetonazorske oponente, ostavlja utučenima, ne samo danas nego još za dugo, dugo vremena. Svojom dobrohotnošću hrabrio je i uzdizao prijatelje a razoružavao potencijalne neprijatelje.

Odrastao je bez oca Mije, kojemu od Križnog puta pa sve do završetka svoga vlastitog puta, nikada nije saznao groba, ali je odrastao uz majku Mandu koja mu je kao ponosita i pametna žena seljačkog roda, a pri tome i pučka pjesnikinja, nadomjestila oca koliko je to god bilo moguće. Još prije početka osnovnog školovanja, naučio je čitati i od onda se, pa sve do svoje smrti, vezao uz slova i uz riječi, na svom hrvatskom jeziku, na ruskom, na njemačkom, na latinskom, čitajući neprestano, razmišljajući i učeći iz pročitana. Zarana je, još kao gimnazijalac, poprimio pravu širinu, znatiželjnost, analitičnost i kritičnost prema svemu što ga okružuje, i uvrstio se u one malobrojne ljude koje su oni što su ga dobro poznavali, svrstali po znanju u enciklopediste, a po pristupu u intelektualce.

Jedan je od rijetkih ljudi koji su u svom životu uspjeli ostvariti simbiozu i sinergiju aktivnog bavljenja natjecateljskim, a kasnije, sve do pozne dobi, i veteranskim sportom s jedne strane, neprekidnog četrdesetdvo godišnjeg odvjetničkog rada i vođenja uspješnog odvjetničkog ureda s druge strane, a s treće strane kulturnog i intelektualnog rada na raznim poljima – od aktivnog članstva i predsjednikovanja Društvom hrvatsko-njemačkog prijateljstva, uređivanja časopisa toga Društva, povremenog objavljivanja članaka (većinom u Vjesniku i u časopisu Društva hrvatsko-njemačkog prijateljstva), poglavito iz povijesti, kulture i jezikoslovlja, preko značajnog i nezaobilaznog djelovanja u hrvatskoj i zagrebačkoj atletici, u kojoj je donedavna obnašao i najvišu dužnost; no još je važnija u njegovom sportskom djelovanju činjenica da je uživao ogroman ugled iskusna i poštena čovjeka koji je, iako je bio Dinamovac, uvijek navijao za atletiku, a nikada samo za svoj Atletski klub Dinamo.

Bio je neobično topao i duhovit čovjek ali nije pričao viceve; vicevi, kao tuđe duhovitosti, nisu mu nikada bili potrebni za punu pažnju u društvu u kome se našao, jer je za svaku priliku i svaku “nepriliku”, imao pregršt primjera iz književnosti i iz povijesti. Ta “zrna znanja i zrna kulture” unosio bi nenametljivo u diskusiju o gotovo svakoj temi koja se postavila, a nerijetko je neku svoju ili sugovornikovu misao znao “potvrditi” citiranjem Krleže ili kojeg drugog pisca, ili pjesnika – često Jesenjina, ali ne samo Krleže, niti samo Jesenjina.

Mnogi od nas su se, može se reći, "služili" njegovim znanjem i njegovim iskustvom. Katkada bi čovjek uz njega imao dojam da je dovoljno, postavljanjem nekoga pitanja, pokrenuti lavinu njegova znanja i erudicije, i nakon toga se moglo samo slušati što on sve zna o pojedinim temama.

Iako ga je uvijek vrijedilo slušati, nikada se nije ponašao tutorski niti pokroviteljski prema sugovornicima; svatko tko je s njime bio u društvu uvijek je imao priliku reći svoje mišljenje i svoj pogled na temu o kojoj se raspravljalo, i usprkos njegovom velikom znanju i često evidentnoj suverenosti u temi o kojoj se govorilo, nikada njegovi sugovornici ne bi osjetili nelagodu radi iznošenja svoga mišljenja i svojih stavova.

Desetbojac u atletici – kraljici sporta, dakle – rijedak, vrlo rijedak, primjer kompletne sportske osobnosti, bio je isti takav "desetbojac" i u svemu drugome, u odvjetništvu, tijekom bavljenja kojim je, kako u partnerstvu s odvjetnikom Krešimirom Anićem, u partnerstvu s odvjetnicom Nevenkom Jurić, tako i u svom samostalnom odvjetničkom uredu, odgojio mnogobrojne pravnike, danas odvjetnike, bilježnike, diplomate; bio je "desetbojac" i u poznavanju povijesti, i u poznavanju kulture i umjetnosti, i u erudiciji, i u ljudskosti, i u prijateljstvu, i u svojoj ulozi neprežaljenog supruga, oca, djeda, kolege i prijatelja. Našu i njegovu Hrvatsku odvjetničku komoru duboko je cijenio kao udruhu koja, na dobrobit građana, služi zaštiti odvjetničke profesije. Radi takvog stava stekao je istinski ugled među kolegama odvjetnicima, sucima, državnim odvjetnicima, i svim drugim pravnicima s kojima je dolazio u doticaj, a to dokazuje i veliki broj danas nazočnih ovom tužnom događaju.

Od takvog se čovjeka danas opraštamo, a ni autor ovih redaka, kao ni bilo tko od ljudi koji su ga dobro poznavali, nema niti najmanjih dvojbi o tome da je rečeno premalo, ali opet – ni za koga u ovoj dvorani, i uopće ni za koga tko ga je poznao ili čitao njegove tekstove, nije rečeno ništa nova.

Neka je njegovu tijelu laka ova njegova i hrvatska, i slavonska, i dalmatinska, i lička, i istarska i zagrebačka, i slavenska gruda, a što se tiče njegova duha – on će sve do smrti svakoga od nas koji smo ga poznavali, ostati s nama koji smo tu sreću da ga upoznamo – imali.

(Govor Ranka Pelicarića, odvjetnika u Zagrebu i člana Upravnog odbora Hrvatske odvjetničke komore, održan na ispraćaju Augustina Lukačevića 8. ožujka 2014. godine)

Božidar Đerek (1925.-2014.)

Božidar Đerek rođen je 1925. godine u Vinjanima Gornjim. Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 1957. godine, a u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisan je 1967. godine sa sjedištem ureda u Jastrebarskom. Božidar Đerek brisan je 1970. godine iz Imenika odvjetnika jer je imenovan zamjenikom državnog tužitelja. U Imenik odvjetnika a ponovno je upisan 1987. godine sa sjedištem ureda u Zagrebu, te odvjetnikom ostaje sve do odlaska u mirovinu 2000. godine.

Rudolf Podgajski (1933.-2014.)

Rudolf Podgajski rođen je 1933. godine u Štuparju, općina Karlovac. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Splitu 1958. godine, a u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisan je 1992. godine sa sjedištem ureda u Oroslavju, te odvjetnikom ostaje sve do odlaska u mirovinu 2000. godine.

Vlatko Martinović (1933.-2014.)

Vlatko Martinović rođen je 1933. godine u Starim Mikanovcima. Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je 1956. godine, a u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisan je 1961. godine sa sjedištem ureda u Zagrebu. Iz Imenika odvjetnika brisan je 1987. godine, a već iduće godine ponovno se upisao, te odvjetnikom ostaje sve do 1994. godine.

